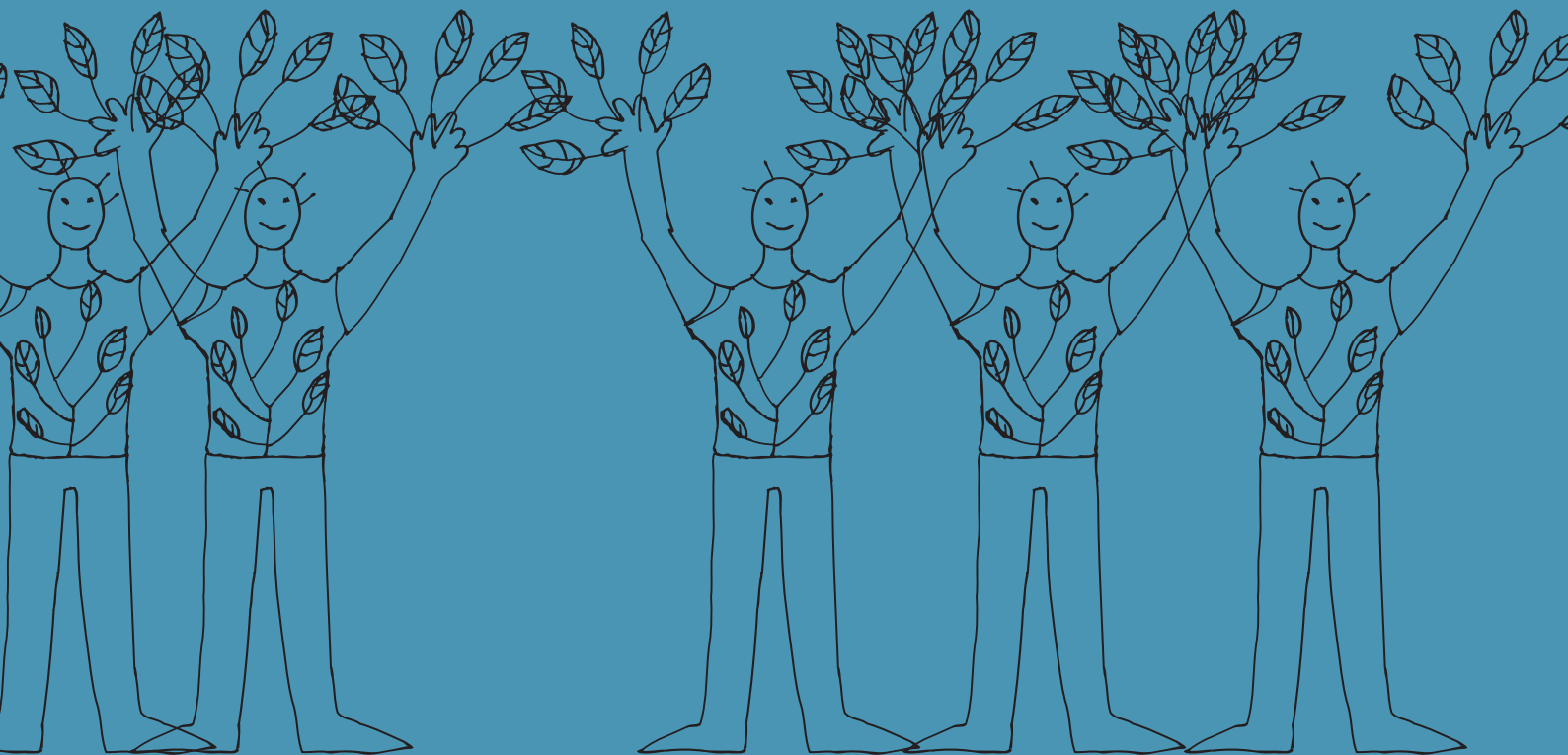

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEM DOKTORI ISKOLA

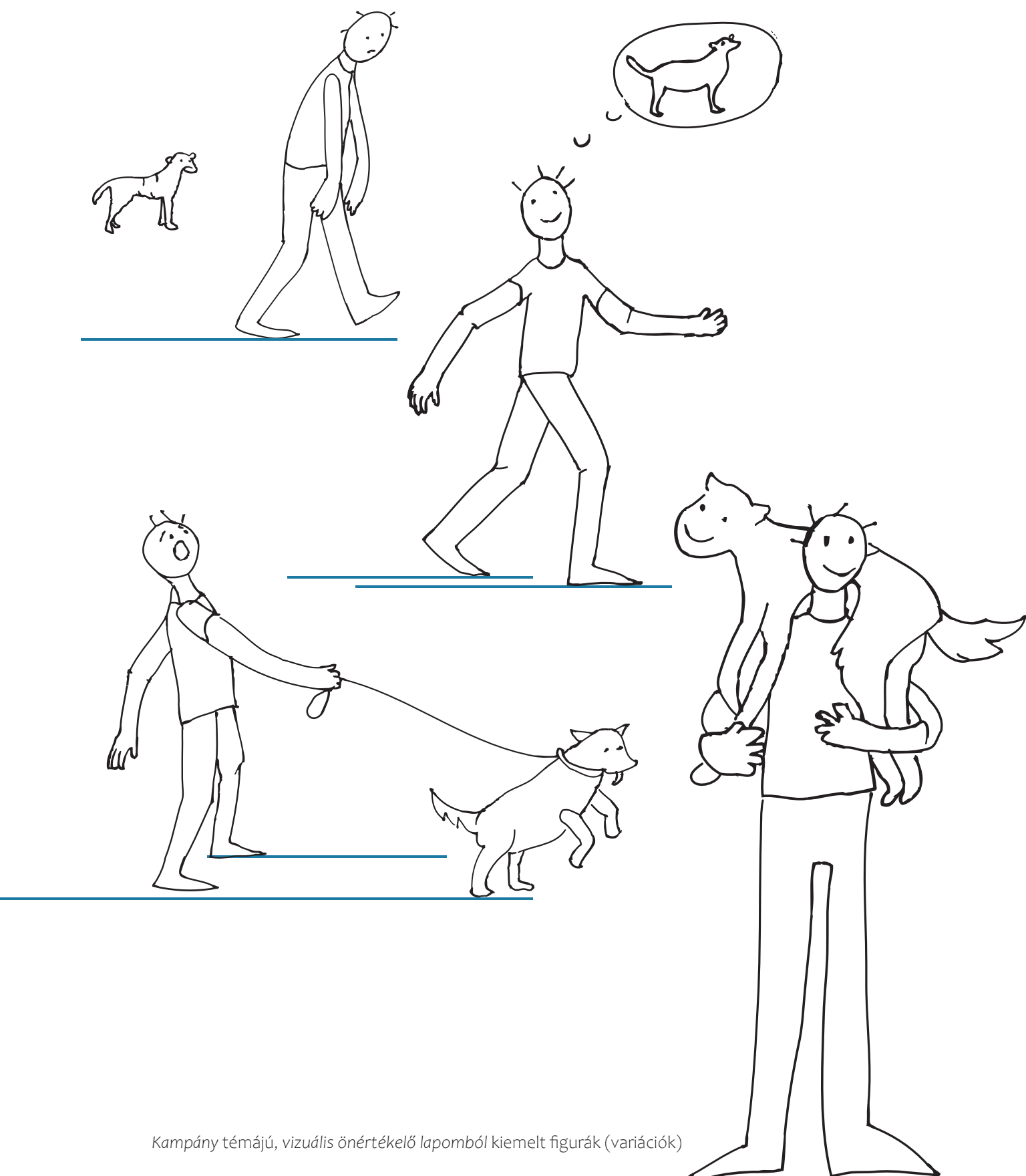
AZ ÖNREFLEKTIVITÁS ALKALMAZÁSA AZ ÉRTÉKELÉSBEN

Új innovatív vizuális nevelési módszer

Vizuális önértékelő lapok fejlesztése
Értékelési alternatíva a vizuális kultúra tantárgy
középiskolai oktatásában
Az önértékelés, kreativitásfejlesztés, reflexivitás, eszközfejlesztés,
vizuális művészeti nevelés területein

Doktori (DLA) értekezés
Paál Zsuzsanna
2023

Témavezető
Dr. Kárpáti Andrea, Dr. Nagy Imre

Kampány témájú, vizuális önértékelő lapomból kiemelt figurák (variációk)

AZ ÖNREFLEKTIVITÁS ALKALMAZÁSA AZ ÉRTÉKELESBEN

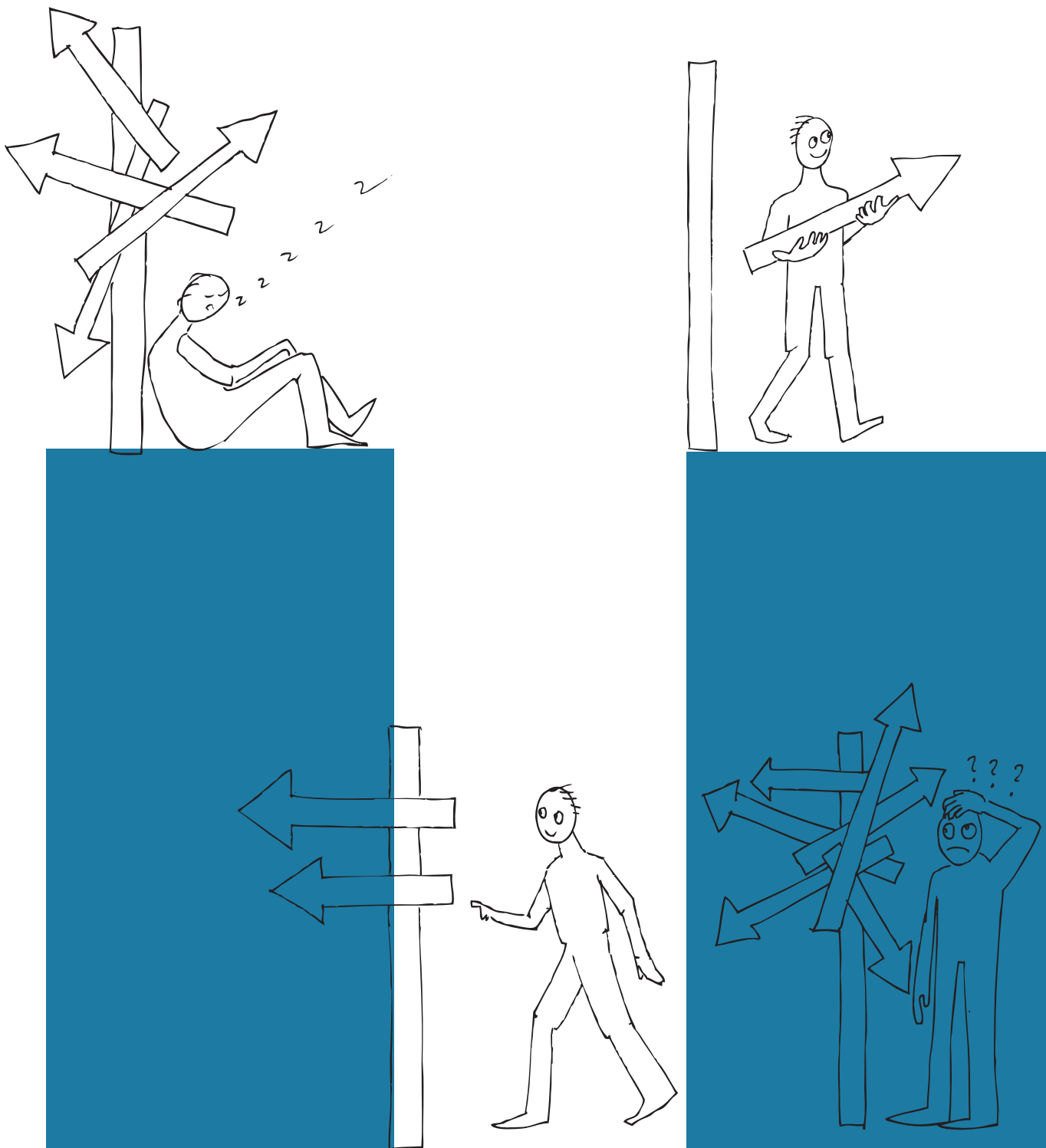
Új innovatív vizuális nevelési módszer

Az önértékelés, kreativitás
fejlesztés, reflexivitás
eszközfejlesztés
vizuális művészeti nevelés
területein

18.850 SZÓ . 99 OLDAL

KÖSZÖNETTEL TARTOZOM

Dr. Kárpáti Andrea, Lőrincz Gabriella, Dr. Nagy Imre

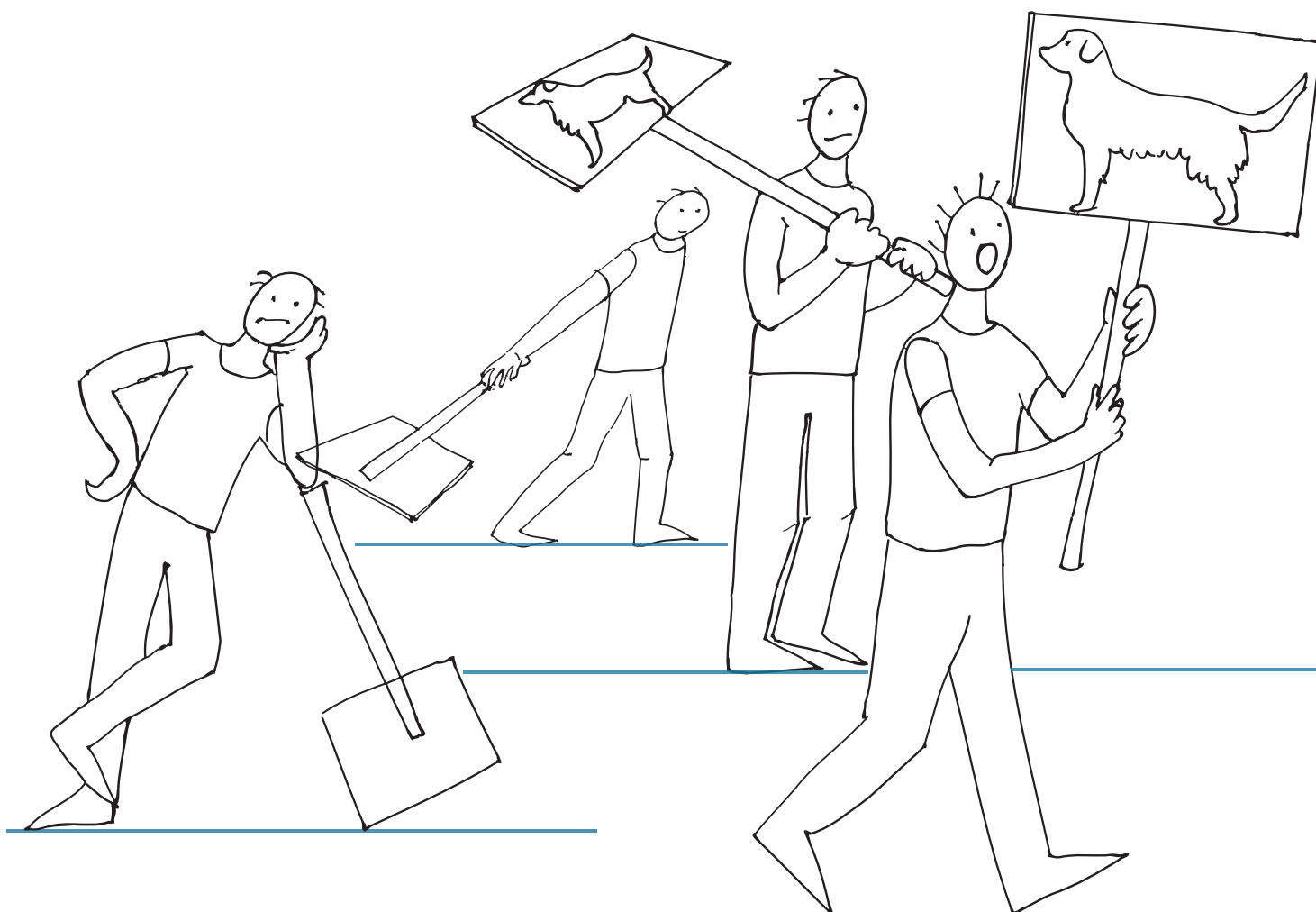
Kiállítás feledező témájú, vizuális önértékelő lapomból kiemelt figurák (variációk)

TARTALOM

I. Előszó	9.
1. Vizuális kultúra tantárgy alkotói feladatainak értékelése	
1. 1. Értékelés nézőpontjának a változása. Tanulói önértékelés	
2. Vizuális önértékelő lapok keletkezésének háttere	
3. Kutatási kérdések	
II. Kutatás alapja	15.
1. Fogalmi térkép	
1. 1. Fogalmi térkép összefüggései	
III. Vizualizáció	18.
1. Képi fordulat	
2. Vizuális jelek, piktogramok	
IV. Értékelés és mérés képekkel	26.
1. Figuratív vizuális értékelőlapok	
V. Mestermunka	28.
Vizuális önértékelő lapok felépítése	
1. Szintek jelrendszere	
1.1. Reklámkampány	
1.2. Élőkép	
1.3. Kiállítás felfedező	
1.4. Drámajáték	
1.5. Kiselőadás	
1.6. Projektfeladat	
1.7. Múzeum a legkisebbeknek	
2. A vizuális önértékelő lapok evolúciója	
2.1 Fogalmi, szöveges meghatározások	
2.2. A, B, C, D jelek	
2.3. Formai, grafikai változtatások	
2.4. A képes értékelők piktogramjainak variálhatósága	
2.5. Az önértékelő lap kérdései	

VI. Értékelés	59.
1. Pedagógiai értékelés változásának néhány meghatározó szakasza 2. Értékelési típusok 2.1. Értékelés funkciók szerint 2.2. Értékelés típusai vonatkozási kör szerint 2.3. Értékelés célok szerint 2.4. Fejlesztő értékelés 3. Értékelés a vizuális nevelésben 3.1. Értékelés vizuális képességelemekkel 3.2. Vizuális műveltség keretrendszer 3.3. Képességszintek, skálázás 3.4. A kompetenciamérés vizuális képességrendszere 3.5. Képességrendszer alapján holland képes értékelő módszer 3.6. Visual Rubrics for Self/Assessment	
VII. Vizuális önértékelő lapok értékelési lapok a gyakorlatban	75.
1. Kiselőadás vizuális önértékelő lap kitöltésével kapcsolatos tanulói visszajelzések 2. Tanári visszajelzések a vizuális önértékelő lapokkal kapcsolatban 2.1. A vizuális önértékelő lapok hatékonyságának a vizsgálata 2.2. Kampány témájú vizuális önértékelő lapok kipróbálása a tanórán 2.3. Élőkép témájú vizuális önértékelő lapok kipróbálása a tanórán 3. Tanárszakos hallgatók visszajelzései 3.1. Vizuális önértékelő lapok bemutatása a Magyar Képzőművészeti Egyetem tanárszakos hallgatóinak 3.2. Hallgatói visszajelzések, nehézségek az értékelésben 3.3. A vizuális önértékelő lapjaim bemutatására adott válaszok 3.4. Válasz a hallgatók felvetéseire	
VIII. Értékelőlap, mint alkotó felület	86.
1.1. Nemi jelleg hangsúlyozása az önértékelő lapokon 1.2. Értelmezhetőség 1.3. Narratíva 1.4. Színezés 1.5. Szintek 1.6. Érzelmek kifejezése	
IX. Vizuális önértékelő lapok aktualitása, konklúzió	91.
X. Irodalomjegyzék	92.

Kampány témájú, vizuális önértékelő lapomból kiemelt figurák

I. ELŐSZÓ

„A képekkel maradhatunk a képi érzékletesség tartományában, mely a művészetpedagógia érzékletes és jól használható közege. „(Kárpáti, 2020)

A képekkel, ábrákkal való értékelés különösen adekvát a vizuális neveléshez. Vizuális nevelésben képi fogalmakkal dolgozunk, ezért az értékelési rendszer megjelenítéséhez is vizuális jelekkel kellene közelítenünk. A képek többet mondanak el, mint a verbális magyarázat, asszociációs mezőjünkkel többet tudunk elmondani, mint szöveggel. Egy ábra képes kiváltani egy fogalom definiálását, s általa további idegen szavak, bonyolultabb szöveg használatát nélkülözni lehet.

I. 1. 1. VIZUÁLIS KULTÚRA TANTÁRGY ALKOTÓI FELADATAINAK AZ ÉRTÉKELÉSE

Az értékelés legelterjedtebb formája a tanári értékelés, mely jó esetben előmozdítja a tanuló szakmai fejlődését, de egy rosszul megfogalmazott mondat, vagy alul, ill. felülértékelés problémákat okozhat.

Sok esetben a tanulók számára nem teljesen világos, hogy vizuális kultúra tantárgyból, mi is az, amit egy tanár valóban értékel. A feladatok rétegzettsége és összetettsége miatt nem mindig egyértelmű a fejlődés irányvonala, és a feladatban megjelenő részegységek fontossága.

Doktori disszertációmban, olyan vizuális önértékelőlapok fejlesztésével foglalkozom, mely egy új értékelési módszer felépítéséről, fejlesztéséről és bemutatásáról szól, a művészetpedagógiai értékelés fontosságának a hangsúlyozásával.

Az új értékelési módszer alkalmazása tanulóinak hatékonyságnövelésére a vizuális feladatok megoldásában. A tanulóinak önértékelés fejlesztésére, más tantárgyakban, és élethelyzetekben is jól alkalmazhatják a kezt adó diákok. A tanárok értékelő munkájá pedig pontosabbá és hatékonyabbá válhat. Segíti a tanulókat a képességfejlesztés eredményességében.

Az általam fejlesztett önértékelő lapok célját két nagyobb területre lehet szétválasztani. Az egyik, hogy az értékelés nézőpontja áthelyeződik a tanuló szemszögébe. A tanuló maga jelöli meg azt a szintet, amit szerinte a saját feladatmegoldásában elért. Saját alkotására rátekintve önreflektíven lép bele az értékelés mezőjébe. A másik cél a feladat részegységeinek megismertetése a tanulókkal az önértékelő lap által. Az alkotómunka gyakran több lépcsőből, több részletből áll, így ezek nem különülnek el mindig tudatosan a tanulók számára.

A vizuális önértékelő lap rávilágít a részfeladatok fontosságára és a részegységek egymásra épülésének jelentőségére.

Az önértékelő lapoknak azért is van jelentősége, mert az értékeléssel kapcsolatos negatív tanulói előítéleteken tud változtatni. **A képes önértékelő lapok új gondolkodásmódra készítetik a diákokat, amely önreflektívabb attitűdhöz juttatja őket.** Az önértékelő lapok meghonosítása, véleményem szerint egy érzékenyebb, nyitottabb és saját önfejlődését jobban kézben tartó készséget fejleszt. Olyan értékelő módszerről van tehát szó, amelyet a tanár és diák egyaránt használhat, és amelyik az értékelés módszerére is megtanítja a tanulókat amellet, hogy önértékelésüket is fejleszti.

I.1.2. ÉRTÉKELÉS NÉZŐPONTJÁNAK A VÁLTOZÁSA TANULÓI ÖNÉRTÉKELÉS

A feladat részegységeinek megismertetése a tanulókkal az önértékelő lap által. Az alkotói munka gyakran több lépcsőből, több részletből áll, így ezek nem mindig tudatosan különülnek el a tanulók számára. A vizuális önértékelő lap rávilágít a részfeladatok fontosságára, és a részegységek egymásra épülésének a jelentőségére.

„Minden tanár tudja, mennyire összetett folyamat egy fiatal tanulási útjának és eredményeinek minősítése. A kép- és tárgyalakotást vagy a vizuális befogadást gyakran tekintik előre meghatározhatatlannak és alapvetően egyéni jellegűnek. A tanárnak azonban képesnek kell lennie arra, hogy eldöntse, hogy a tanulási folyamat mely részében történik tudásátadás, képességfejlesztés, és ezeket hogyan értékelhetjük a tanulást monitorozó, formatív vagy egy oktatási szakaszt lezáró és az eredményeséget feltáró, szummatív módszerekkel.

Az értékelést nemcsak a tanár, hanem a tanuló is elvégezheti, egyedül vagy társaival. A tanulók által végzett (ön)értékelés előnye, hogy az értékelő eszköz egyben az oktatás eszközévé is válik, hiszen fejleszti az önszabályozó tanulás és a metakogníció képességeit.” (Wagner, 2016) ¹

1. Réthy Endréné: A különböző tanári teljesítmény visszajelzések hatása a tanulók személyiségfejlődésére és tanulmányi teljesítményére

A vizuális önértékelő lapok tanulóknak készülnek, azzal a céllal, hogy a saját feladataikkal kapcsolatos felelősségérzetük fejlődjön, és az értékeléssel kapcsolatos negatív beidegződések változzanak. Az értékelés segítse kibontakoztatni az önismere-tüket. A megszokott egyoldalú tanári értékelés miatt, a tanulók sokszor dolgozatra, tanárnak való megfelelésért, érdemjegyek megszerzésért tanulnak. Az önreflektív gondolkodásmód, a tanári értékelés dominanciája következtében, nehezen alakul ki, mert nincsenek számukra olyan gyakorlatok, melyek ezt segítenék. A saját munkájukkal kapcsolatos felelősségérzet kialakításához gyakorlásra van szükség, mely egy önreflektív tanulói értékelőlap rendszeres használata révén elsajátítható. A rendszeres gyakorlás rutinjának a kiépítése az értékelések alkalmával is szerephez juthat. A diákok önreflektív értékelése eredményesebb tanulási folyamatot eredményezhet, és segítheti őket a saját alkotó folyamatukra való rálátásban. Tudatosítja bennünk az alkotófolyamat egymásra épülő mozzanatok jelentőségét, és egyértelművé teszi a feladat felépítését.

A vizuális önértékelő lapok létrehozásának másik célja, tanári oldalról, hogy a (vizuális kultúra) tanári értékelési szokásainkat átgondoljuk és újraértelmezzük. Ennek eléréséhez az értékelési szokásokhoz való hagyományos tanári hozzáállás árnyalására van szükség. Tanári részről nyitottságra és időre van szükség az értékelések átértelmezésével és gyakorlati használatával kapcsolatban. A vizuális kultúra órákon több kompetencia alapján értékelünk, mely rendkívül összetett és szerteágazó értékelési rendszer. A tanári értékelés mellett kevés hangsúlyt kap a diákok önértékelése. Így keveset tudunk tanulóink saját viszonyáról, és érzéseikről a létrehozott munkáikkal kapcsolatban. Az önértékelők kitöltése jó alkalmat ad a tanulók jobb megismerésére. A sokoldalú, hiteles és a tanulók számára autentikus értékelő folyamattól a tanulók reflexív kompetenciájának fejlődését és vizuális teljesítményük javulását egyaránt várhatjuk.

Az értékeléseket gyakran negatív visszacsatolásként éltük meg, sokan emlékszünk a gyomorszorító értékelési helyzetekre gyerekkorunkból. De miért kell az értékelésnek negatív érzelmi emlékezettel párosulnia? Miért kell az értékelésnek elmarasztaló, a tanulóknak kételyeket ébresztőnek, és nem pozitív megerősítőnek lenni? Miért kell az értékeléshez gyakran kötődő negatív tanári sémákat ismételni? Századokkal ez előtt kialakult tanári értékelési hozzáállás, az értékelésnek fegyelmezési megoldásait preferálta, olykor maradandó károkat okozva a tanulók számára. Az utóbbi évtizedekben jelentős változás történt az értékeléssel kapcsolatban, és számos tanulmány szól a fejlesztő értékelés előnyeiről. Az értékelés lehet, segítő, jókedvű, fejlesztő és játékos. Az általam fejlesztett vizuális önértékelő lapok is ezt a célt szeretnék szolgálni. A gyakorlati használat előmozdítása, a vizuális önértékelő lapok fejlesztése önreflektívabb, saját felelősségüket jobban vállaló tanulói magatartás előmozdítása érdekében születik. A vizuális önértékelő lapok a hagyományos értékelési módszerek alternatívájaként, tanulói nézőpontból engedik láttatni az adott feladat problematikáját és előnyét. Az értékelőlapjaim bemutatásával szeretném megismertetni a lapokban rejlő lehetőségeket, mely reményeim szerint inspiráló lehet tanár kollégák számára.

Az elmúlt években több témában készítettem önreflektív értékelőlapokat. Ezeket mutatom be részletesebben.

A vizuális önértékelő lapok tervezése nyomán alkotói (grafika, animáció) és művész-tanári ismereteimet ötvözőm. Számomra ez egy szintetizáló munka, melyben fogal-makat, kompetenciákat, írásban definiálható feladattípusokat vizualizálok. Avval az igénnyel, hogy a tanári értékelés egyoldalúsága helyett, a tanulók számára egyértel-mű, könnyen átlátható önértékelő lapok szülessenek meg. **A grafikai világ megte-remtésekor törekedtem az egyértelműsége, a jól áttekinthető felületre.** Minden felesleges, zavaró grafikai, és szöveg elemet mellőztem. Elsődleges célnak a jó át-tekinthetőség, könnyű értelmezhetőség volt a célom. Az vizuális önértékelő lapok szabvány A/4 méretben kinyomtathatók, sokszorosíthatók, de online is ki lehet tölteni.

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Prezentáció kiselőadás

1. Anyaggyűjtés Mennyire alapos gyűjtő munkát végeztél a témával kapcsolatban?

A.

B.

C.

D.

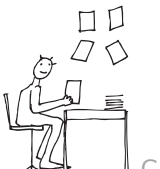
2. Rendszerezés Mennyire sikerült rendszerezned az összegyűjtött anyagot?

A.

B.

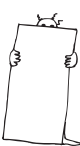

C.

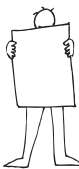

D.

3. Előadásmód Miként tudtad a témaadat bemutatni, előadni?

A.

B.

C.

D.

4. Tudásátadás Mennyire hatékonyan sikerült a tudásodat átadni a többieknek?

A.

B.

C.

D.

© Paál Zsuzsanna

Az általam rajzolt és tervezett Vizuális önértékelő lap, prezentáció, kiselőadás témában

Vizuális kultúra tantárgyat tanító művésztanárként, tizenöt éves tanári gyakorlatból tudom, mennyire összetett feladat az értékelés. Az értékelés legfőbb célja a tanulók további jó munkára való motiválása. Megtalálni azokat a pontokat, sajátosságokat, amiben a tanuló eredményesebb lehet. Magához képest jobb teljesítményt nyújthat. Ez minden tanár számára kihívás.

Ha az értékelést, nem csak magunk végezzük el, hanem tanulóinknak is adunk lehetőséget, hogy önmagukat értékeljék, új világ nyílnak meg előttünk. Árnyaltabb betekintést nyerhetünk abba, hogy tanulóinknak milyen egyéni helyzetekkel kell megküzdeniük.

Ennek ismeretében hatékonyabb és személyre szabottabb támogatást tudunk adni számukra, a jobb feladatmegoldások érdekében. Ez egyaránt segíti a tanárt is a munkájában, valamint a tanulót is, hogy fejleszthető önismerete által, jobban megértse a feladathoz kapcsolódó saját viszonyát.

Az a célom, hogy új értékelési módszer meghonosításával differenciáltabban tudjuk értékelni tanulóinkat, és segítsük őket, saját maguk árnyaltabb megértésében. Kialakítva a maguk munkájával kapcsolatos tudatosságot. Azt az állandó problémát enyhítve, hogy a tanulók sokszor az iskolának, dolgozatnak, külső elvárásoknak próbálnak megfelelni, mert az iskolai gyakorlatban az önreflektív, önmegismerést előtérbe hozó gyakorlatok, vagy értékelés alig van jelen.

A vizuális neveléssel foglalkozó óráimon, tanárként, a közoktatásban eltöltött tizenöt évem alatt, sokszor éreztem, hogy a tanulók munkáinak értékelése a kollégáim, és magam számára is komoly kihívást jelentenek. Művésztanári feladatom a vizuális nyelv használatának megismertetése, megtanítása, melynek nélkülözhetetlen része az értékelés. Pedagógiai tevékenységem közben folyamatosan kérdések merültek fel bennem a tanuló, tanári értékelésekkel összefüggésekben. Rengeteg a kétely, hogy a vizuális neveléssel összefüggő tantárgyak (rajz, tervezés, festészet, látvány utáni térábrázolás, kreatív tervezés, projektfeladatok...) esetében valójában mit értékelünk, és mi az értékelésünk valódi fókusza?

A kérdések:

Mennyire fontos a diákok alkotásaiban megjelenő szubjektum, egyediség és ezeket milyen módon tudjuk értékelni?

Hogyan értékelhetjük, egy komplex feladat esetében, ha nagyon eltér a kiadott feladattól a diák munkája, és teljesen más látásmódú egyedi megoldás születik?

Mi az értékelésünk valódi célja, a feladat kiírását egyedi módon értelmező diákok motiválása, vagy a feladatot végigkövető tanuló következetesség, esetleg a spontán megnyilvánulásoknak teret engedő attitűd elősegítése?

Mennyire lehet egy művésztanár értékelése objektív, olyan művészeti, és társadalmi környezetben, ahol a képzőművészeti alkotásokat csak saját szűrőnkön keresztül, saját benyomásainkkal, és szubjektív látásmódunkkal közelíthetjük meg? Hiszen a 20.-21.- századi vizuális művészet csak a személyes értelmezéseken keresztül befogadható, kódolható és érthető meg.

Mennyire fontos szöveges, vagy szóbeli értékelést is adni diákjainknak, és mit tudunk kifejezni egy számmal, mely 1-5 közötti osztályozási szint?

Vizuális művészeti területen milyen információs értékkel bír egy számjegy, az érzelmeit, saját ízlését, lelki alkatát, a feladatba beleadó diák értékelése esetén?

Milyen egyéni megoldásokat találnak művész tanár kollégák diákjaik alkotói munkáinak fejlesztésére?

Milyen megoldások kínálóznak a vizuális nevelés értékelésének fejlesztésére?

Oktatási, művésztanári tapasztalatokon alapuló kutatási tervem arra keresi a választ, hogy hogyan függ össze a motiváció és a nyitott, rugalmas gondolkodás (reziliencia) és a kreativitás a vizuális művészetekben létrejövő alkotási folyamat minőségével. Hogyan támogatható az alkotás folyamata az értékelés által?

Megfigyeléseimet a tanulókkal folytatott beszélgetéseim és (ön) értékelő lapjaim kitöltése utáni reakciók támasztják alá.

Arra voltam kíváncsi, hogy véleményük szerint mennyiben változtak a művészeti képzés folyamán; miben látják személyes fejlődésüket a vizuális képalkotás hatására. A válaszadások megerősítették hipotézisemet, hogy a feladatok és az önértékelő lapok kitöltése közötti kapcsolat körül írható és mérhető.

Kutatási tervemben megpróbálok a kérdések mentén közelebb kerülni a vizuális nevelésben felmerülő sokszínű értékelés kultúra megértéséhez.

Céлом, hogy a kutatás alatt összegyűjtött információim jó alapot adjanak egy tanulói önértékelésre, és tanári értékelésre egyaránt alkalmas vizuális szimbólumokat használó értékelő lapok fejlesztéséhez, hogy a vizuális kultúra tantárgy, illetve a középfo-kú művészeti képzés részére, alkalmas értékelő eszköz legyen.

A kutatásom során az alábbi kérdésekre keresem a választ.

I. 3. KUTATÁSI KÉRDÉSEK

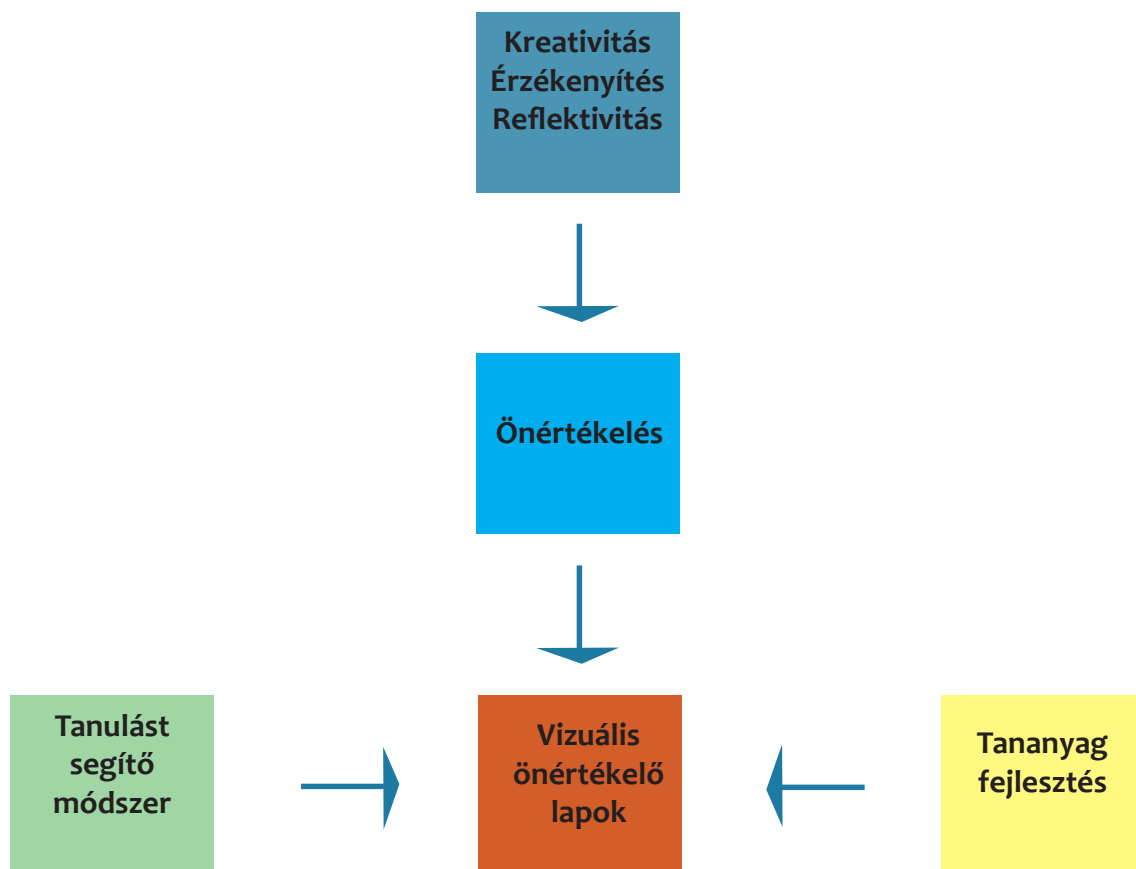
1. Fejleszthető önértékeléssel a vizuális kreativitás?
2. Hogyan hat a rendszeres értékelés a tanulók vizuális képességeinek fejlődésére?
3. Lehet megbízhatóan értékelni a tanulói teljesítményeket, az értékelési kritériumokat, szimbolikus vizualizációs formában?
4. Hatékonyabb a vizuális értékelés, mint a szöveges értékelés?
5. Miben segítik elő a vizuális önértékelő lapok a fejlesztést?
6. Milyen lehetőségei és korlátjai vannak a vizuális önértékelésnek?

II. KUTATÁS ALAPJA

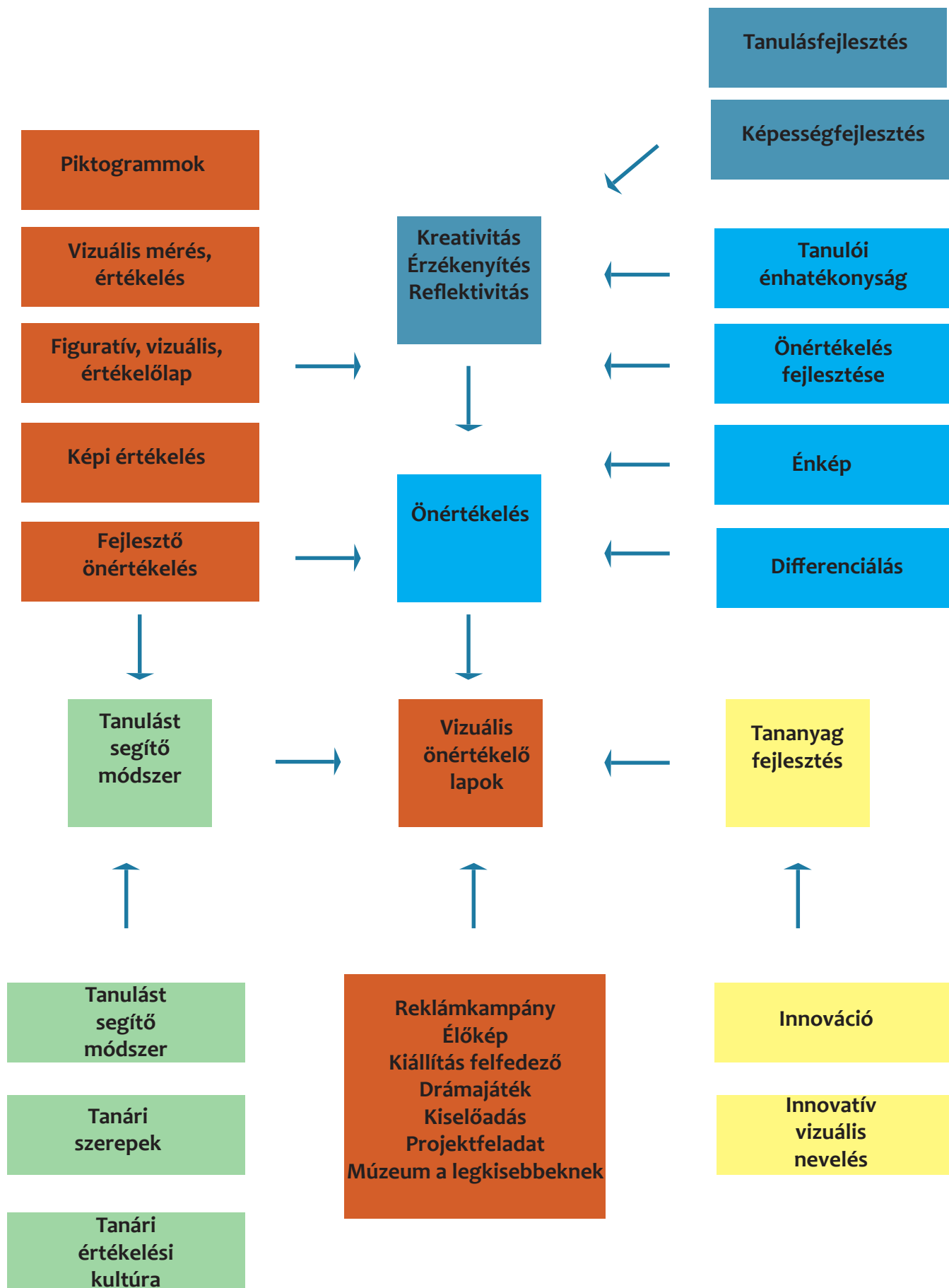
A vizuális önértékelő lapok jelentősége és összefüggései a művészet pedagógiai oktatásban.

II. 1. FOGALMI TÉRKÉP

alap ábra

A fogalmi térkép alap, kapcsolódási pontok

A fogalmi térkép összefüggései

Az ábrán, a fogalmi térkép összefüggései láthatók. A vizuális önértékelő lapok felé tartanak a nyilak, mely azt ábrázolja, hogy hányféle irányból tudjuk megközelíteni a kutatás tárgyát.

A vizuális önértékelő lapok fejlesztése, és elkészítése több kutatási terület összehangolását jelenti.

Az ábrán látható, hogy a vizuális önértékelő lapok képi jelekre épülnek, mely a vizualitást helyezi a fókuszba. Ezeknek az előzményei a piktogramok és az ebből kialakuló vizuális mérések szakirodalmá. A figuratív vizuális értékelőlapok bevezetését teszi lehetővé a képi értékelés meghonosítását a kizárólagos szöveges értékeléssel szemben.

A Tanulás és képességfejlesztés pedagógiai célja a tanulók reflektivitásának, kreativitásának, és az érzékenyítésének a fejlesztése. Ennek egyik módja az önértékelés, mint iskolai feladat használata, ez az ábra jobb oldali részében található.

Az önértékelés egy fejlesztő értékelés, mely a vizuális önértékelő lapok használatával tanulható és jobbítható. Ezért az ábrán jól látható a fejlesztő értékelés, és a vizuális önértékelő lapok közötti kapcsolat ábrázolása.

Az önértékelés által az énképről való gondolkodás is árnyaltabbá válik, mely a tanulói énhatékonyság növelését vonzza maga után.

Ahhoz, hogy a vizuális önértékelő lapok hatékonyságával számolni lehessen, a tanári szerepek megváltozására van szükség. Olyan tanári értékelési kultúra meghonosítására lenne szükség, ahol a tanár nem lesz kizárólagos minősítője a tanulói teljesítményeknek, hanem az értékelési helyzetbe bevonja a tanulókat is. Ennek a tanulást segítő új módszernek a révén árnyaltabb képet kaphatunk a feladat értékelésével kapcsolatban.

Az innovatív vizuális nevelési módszereknél az értékelőlapok, mint új innovációs eszközök jelennek meg a tananyagfejlesztésben. A tananyag átadásának több lépcsős rendszerében az értékelőlapok feladatkiadáskor történő bemutatása olyan keretet adhat a tanulóknak, mellyel jobban átláthatják a feladat jó megvalósításához vezető út szakaszait.

Jelen tanulmányban hétféle vizuális önértékelő lapot mutatok be. Mindegyik értékelőlap olyan témákat dolgoz fel, mely a vizuális kultúra órákon gyakrabban előforduló feladatsorokhoz köthető. Ezek a feladatok egyénileg és csoportban is végezhetők, de közös bennük, hogy egy hosszabb alkotási folyamatot vetítenek előre. A több szakaszból álló feladatok esetén a tanulók számára könnyebbé teszi a feladat egészének átlátását, és a feladat struktúráját és a felépítését. Ez a tanár számára is segítség lehet, mert a feladat szakaszainak részletes elmagyarázása nem minden esetben egyértelmű a tanulók számára. Az is látható a feladatlapokon, hogy milyen típusú elvárás fogalmazódik meg a feladattal kapcsolatban.

III. VIZUALIZÁCIÓ

A vizuális önértékelő lapok kialakításánál és tervezésénél két, jól elkülöníthető témakört egyesítettem. Az egyik a vizualitás, vizualizáció területe, a másik az értékelés, ezen belül a fejlesztő értékelés témaköre. Grafikustervezői munkám, mely a vizuális kommunikáció tárgykörével foglalkozik, és vizuális kultúra tanári szerepem, mely a tanítással, és fejlesztő értékeléssel foglalkozik, az önértékelő lapok megalkotásakor egyesült. A dolgozatom első részében a vizualizációval foglalkozom.

A képek segítenek nekünk a megértésben: érzékletesen mutatnak be egy jelenséget vagy tárgyat, formát adnak egy fogalomnak (Kárpáti 2019) ² Könnyebben tudjuk befogadni az információt, a feladat lényegét jobban megértjük, ha az információt képekkel is illusztráljuk. „A megismerés folyamata az érzékszerveken keresztül zajlik. A valóságból nyerhető információk 90 %-át a szem veszi fel” (Tószegi 1994) ³ Ezért az oktatásban kiemelt szerepet kap a vizualizáció. Az iskolákban többféle szemléltető eszköz áll rendelkezésünkre, amely segíti a tanítást. A képek jobban megragadják a figyelmünket, mint a folyamatos szöveg.

Az oktatás fontos komponense az értékelés, ennek a szemléltetése azonban kevésbé elterjedt, így doktori témámmal — az új értékelési képi nyelv használata — olyan területre léptem, mely felfedezésre, meghonosítására vár.

A tudás átadásával kapcsolatban a 17. század végétől kialakult a tudomány és művészet között egyfajta vetélkedés, melynek központi kérdése az volt, vajon a képi ábrázolás és az elvont leírás között, a valóságot melyik képes jobban megközelíteni. Több tudós elutasította, hogy a tudományos műveikben illusztráció, szemléltető ábra szerepeljen, mert a szemléltető ábra használatát komolytalannak gondolták. Kant és Hegel, akik az analitikus, racionalitáson alapuló gondolkodást helyezték az intuícióval szemben, nem használtak képeket műveikben. Ez elvezetett a világ olyanfajta megfogalmazásáig, amely a tapasztalat, az érzékelés számára felfoghatatlanná vált (Bubik 2013) ⁴ A probléma azonban ennek a következménye lett, hogy szélesebb publikum számára követhetetlenek lettek a tudományos leírások.

Az utóbbi évtizedben ez jelentősen változott, és nem csak a szélesebb közönség igénye miatt, hanem a kutatók, tudósok munkáját is megkönnyíti az adatvizualizációs eszközök használata. **Felmerül a kérdés, hogy az oktatás egyik legfontosabb szegmensében az értékelésben hogyan használható a vizualizáció?**

A vizualizáció akkor válik fontossá, amikor az a célunk, hogy az információt ne csak olvasni tudjuk, hanem használni, és értelmezni is. Ezen a ponton a tudomány és a képi művészet egymást támogatva tudják egymást segíteni, olyan módon, hogy a tartalom lényege könnyebben felfoghatóvá válik.

Az értékelés valódi megértése a tanulók számára nem könnyű feladat. Az értékelési

2. Kárpáti Andrea (2019). *Vizuális kommunikáció az oktatásban* Mindenki iskolája, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

3. Tószegi Zsuzsanna (1994) *A képi információ*. Országos Széchenyi Könyvtár füzetek, Budapest

4. Balázs Barbara, Bubik Veronika, Hadabás Gitta, hegyi Béla, Kárpáti Andrea, Király Andrea, Péntek Csilla, Váradi Judit, Zsupponits Anett (2013) *Vizualizáció a tudománykommunikációban*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

III.1 KÉPI FORDULAT

A képi fordulat jelentőségének, tudományos kutatási hátterének a megemlézése ki-hagyhatatlan a vizuális önértékelő lapokkal kapcsolatban. Ha képi fordulat, és az ezt követő kutatások, és tudományos gondolkodásmód változása nem hatná át a kom-munikáció területét, nem is tudnánk egy értékelési helyzetben alkalmazni a vizua-lizációt. A számokkal való értékelés bevett szokása kibillenthetetlen lenne. Erre, a képi fordulat fogalmának bevezetése előtt Howard Garner, a nyolcvanas években, hívta fel a figyelmet, megkérdőjelezve azt a tanulási módszert, mely addig csak mate-matikai úton illetve szóbeli elmondás alapján dolgozta fel az információkat. (Garner, 1983) ⁵ Garner azt ismerte fel, hogy az emberek különböző módon dolgozzák fel az információkat.

Ezután a képi fordulat már a kilencvenes években nagy jelentőségre tett szert. A gondolkodásmód megváltozása révén, a körülöttünk lévő világ ár-nyaltabb megértésének az alapja lett a vizualitással történő szemléltetés. „A filozófiai szöveg képi illusztrációkkal ellátott megjelenítése nyomán érdemes jobban megfigyelnünk azt a társadalmi környezetet, amiben élünk, ahol a képeknek megnövekedett jelentősége van”(Mitchell, 1994) ⁶

A képi fordulat, pictorial turn kifejezést William John Thomas Mitchell amerikai pro-fesszor használta először a képekkel való kommunikáció tanulmányozásával kapcso-latban. A 21. századot új képkorszaknak nevezte. Felismerte, hogy az ismeretek meg-szerzésének új lehetőségei tárultak fel. A megismerésben fontos szerep jutott a képi nyelvnek és a vizuális kommunikációnak. Ugyanebben az időben Gottfried Boehm svájci professzor az ikonische wendung (Boehm, 1994), illetve az iconic turn elneve-zést használta ugyanarra a jelenségre. A pictorial turn kifejezés lett végül bevezetve a képekkel és szövegekkel dolgozó tudományos kommunikációba, és ezt a kifejezést használják a mai napig. „Ha feltesszük magunknak a kérdést, hogy miért éppen most, a többnyire „posztmodernként” jellemzett korszakban, a huszadik század második felében, zajlik le egy képi fordulat, akkor egy paradoxonnal kerülünk szembe. Nyil-vánvalónak tűnik, hogy a videó, a kibernetikus technológia és az elektronikus repro-dukció kora a vizuális szimuláció és az illuzionizmus soha nem látott eszköztárát te-remtette meg” (Mitchell, picture theory).

A képi fordulat megjelent a tudományban is, tudományos vizualizáció (scientific vi-sualization) kifejezéssel, mely az adatok feldolgozásának vizuális módszere. Itt kap-csolódik a vizualizáció az oktatáshoz, és a tananyag feldolgozásának, láttatásának módszeréhez. Ezen belül az oktatást támogató, értékelő eszköz rendszeréhez, vizu-ális értékelőlapok létrehozásához.

5. Gardner, Howard (1983): *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*, Basic Books. New York

6. William John Thomas Mitchell (1994). *The pictorial turn*. In: U.ö.: *Picture Theory. Essays on Verbal and Visual Representaion*. University of Chicago Press,11-35

A vizualitás sokszor magát a tudományos felfedezést is segíti, mert a „kép” nemcsak a fogalmi-verbális agyi feldolgozásokon megy keresztül, hanem az asszociációs csatornákon is, így kitágítja az értelmezési tartományokat. Vizuális gondolkodás és asszociáció közben másfajta összefüggések is felvillannak, elősegítve az asszociációt és a mélyebb megértést. (Földvári, 2013) ²⁶ Vizuális értékelőlapjaim tervezésénél céltom, a képek megfogalmazásával, az értelmezési tartományok kitágítása volt. A megrajzolt, különböző tevékenységeket végző figuráim értelmezése asszociatív úton lehetséges.

Az infografika (információs grafika) az utóbbi években terjedt el szélesebb körben, egy esemény, adatsor vagy jelenség bemutatása a nem-szakértő közönségnek.

<http://www.infotandem.hu/portfolio/kreativ-klíma/>

Az infografikának ergonómiai és esztétikai szempontoknak is meg kell felelnie, jól olvashatónak, áttekinthetőnek kell lennie. „A rajz egyszerűsít, viszont a leginkább képes kiemelni a lényegét. A „magyarozat” fontos vizuális eszköze, pl. irányok, időbeliség, folyamat-sorok, összefüggések ábrázolását és absztrakciót teszi lehetővé. A grafikonok és diagramok mindig rajzok. A rajz lehet kézi vagy számítógépes programmal szerkesztett, ill. e kettő ötvöze.” (Maczó 2010) ⁸ (Bergström 2009:228) A rajz egyszerűsítő és lényegét kiemelő tulajdonságát használtam a vizuális önértékelő lapok létrehozásánál. Ez tette lehetővé, hogy egyre kevesebb szöveg használatára legyen szükség. Az önértékelő lapjaim evolúciója című részben ennek a szöveges redukciónak a folyamatáról írok.

Alkotóként, tanárként is érzékeljük a mindennapokban, hogy a vizuális kommunikáció, a vizualizáció és a digitális technológia képi nyelve milyen nagy változáson ment keresztül. A 21. században született tanulóknak a digitális képalkotáshoz fűződő viszonya rendkívül erős lett, hiszen kisgyermek koruktól a digitális képi világban élnek. Számukra a hagyományos, szöveg alapú információátadás nehézséget okozhat. A képekkel történő információ állandóan jelenlevő mennyisége más gondolkodásmódot fejlesztett ki bennük.

7. Földvári Melinda (2013). *Vizualizáció a tudománykommunikációban*, 3., 145., 169., 210., 241.p.,

8. Maczó Péter (2010). *Az infodesignról*. Budapest, Scolar Kiadó

Szívesebben tanulnak képi, mozgóképi információkkal, mert jobban megragad bennük az informális tanulás által szerzett tudnivaló. Ezért is fontos, hogy az oktatásban, az általunk, tanárok által közvetített tananyag jól szelektált képi nyelvre alátámassza a szöveges részt. A képi megjelenítésekkel kapcsolatban a tanulók jóval kritikusabbak, mint régebben, amikor a médiákból származó képi dömping még nem volt ennyire domináns. A tanulók jelentős része állandó vizuális képáradatban él, mely nehezíti a szöveg megértését, viszont gyorsíthatja a képek, és képi jelek befogadását, és felfogását. Különösen az összetett tartalmakat, fogalmakat megjelenítő piktogramok jelentésének kódolása gyorsult fel. Igaz a képek minőségének szelekcióját nem gondolják át a tanulók, ezért ebben nekünk, tanároknak a szerepe különösen fontosá válik. Az átgondolt, következetes tanórai alkalmazása a jól kiválasztott képeknek, segítséget nyújthat a tanulóknak, mert az ábrák, piktogramok által szemléltetett jelenségek könnyebben érthetőek lettek számukra.

Ellenben a csak szöveges tartalomhoz kapcsolódó tudásanyag nehezebben követhető. Az értékelés által közvetített ismeret, és értékelési szempontok, a vizuális jelek által jobban megragadhatóak, és érthetőbbé váltak ennek a generációnak. A képekhez köthető tartalom rögzítése könnyebben elsajátítható számukra. Ezért a vizuális önértékelő lapok adekvátnak szólnak a 21. század tanulóinak.

A szöveget egy jól elkészített illusztráció nagyszerűen szemlélteti, ez a tankönyveknél is igen fontos és külön erre a feladatra megbízott grafikus dolgozik ezen. Ez a tanulás eredményessé tételéhez fontos, de ennél még lényegesebb, amikor egy fogalmat, vagy témát jelenítünk meg rajzban. A rajz által pontosan tudnunk kell, hogy a rajz milyen részekből áll, és át kell élnünk a rajz karakterét, a lelkiségét, mert csak így lesz meggyőző és hiteles a kép. Ezért a rajz lényegét gondolati és lelki úton is megragadhatjuk, hogy képi jelként papírra vetítve láthatóvá váljon. A fejben kialakult fogalom áttétele a rajzba a gondolat tárgyiasítása. (Purcell, 1998) ⁹ **Ez olyan alkotó képesség, ahol fogalmakat képi szimbólumokkal, attribútumokkal, metaforával jelenítik meg.** Az emlékezet leginkább az érzelmek nyomán alakul ki, így fontos hogy az élmény a tanulásban és az értékelésben is megjelenhessen.

Ha képekkel is tanítunk, vagy értékelünk, ez több pusztán szemléltetésnél. Értékelőlapok készítésénél a könnyebb megértést az áttekinthető lapfelület szolgálja leginkább. A feladat gyors megértését a leegyszerűsített tervezési felület segíti. Ha a felület túlszűfolt zavarja a megértést. A betűtípusnak is egyszerűnek kell lennie, hogy ne vonja el a figyelmet a feladat lényegéről. A betűtípus karakterének pedig alárendeltebb szerepe van a képi figurákhoz képest. Értékelőlapjaimon a betűknek nem esztétikai, és figyelem felhívó szerepe van, hanem a minél érthetőbb információ átadásának kell megfelelniük. Semmiképpen nem jó, ha a tipográfia ez esetben konkurál a képi jelekkel. Alárendeltebb szerepe segíti, a jól érthető összhatás révén, a könnyű megértést.

9. Purcell, A T and Gero, J. S (1998). *Drawings and the design process*. Design Studies, 19 (1998), 389-430.

III.2. Vizuális jelek, piktogramok

A vizuális nyelv minden más kommunikációs eszköznél hatékonyabban képes a tudást terjeszteni. (...) **A vizuális kommunikáció egyetemes és nemzetközi: nem ismeri a nyelvet, a szókincs vagy a nyelvtan korlátait, egyaránt megérthetik írástudatlanok és művelt emberek.** Tényeket és eszméket nagyobb mértékben és mélyebbre hatolva tud közvetíteni a vizuális nyelv, mint bármely más kommunikációs eszközök. (...) Egy adott vizuális kép befogadása egyúttal azt is jelenti, hogy a szemlélő szintetizálási folyamatban vesz részt. (...) Az érzékelt kép tapasztalása egyúttal alkotó integrációs tevékenység. (...) Ez a formaadás alapiskolája, ami viszont a formátlan világunk zűrzavarában strukturális szempontból óriási jelentőségű.” (Kepes, 1979) 10

A vizuális nyelvrendszer meghatározó eleme a piktogram, mely rövid tömörséggel tájékoztat minket. A piktogram esetében jel és jelentés között közvetlen kapcsolat van. Egyértelműsége törekszik, egyszerűségük ellenére összetett tartalmakat sűrítene.

„A piktogram ikonográfiai jel, amely bemutatja annak jellemzőit, és absztrakcióval mutatja be, hogy ez jel.” (Kapitzki)
Jelentésük a képi hasonlóságon alapul. Ennek évezredekre visszatekinthető előzménye az ókori egyiptomi írás, a kínai írásjelek és a sumér ábrázolás.

Enki isten ábrázolása, folyóval és madár jelével, Sumér

Tömör, jelszerű, írástudatlanok számára egyértelműen olvasható jelek a magyarországi tulajdonjegyek. „Ez olyan jel, ábra, betű mely kifejezi a tulajdonból származó viszonyt, amely személyek vagy csoportok (törzs, nemzetség) között valamely tárgy vonatkozásában fennáll. A tulajdonjegyet a tulajdonos választja, alkalmazásának előfeltétele, hogy azt a társadalom elismerje, továbbá, hogy érzékileg felfogható és technikailag kivitelezhető legyen.” (Magyar Néprajzi Lexikon)

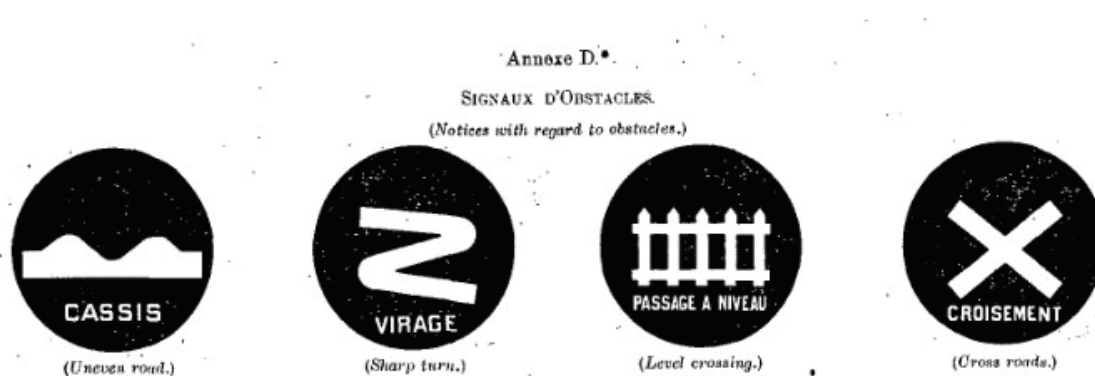
Magyarországi tulajdonjegyek 16-18. századból

10. Kepes György (1979): *A látás nyelve*, Gondolat Kiadó, Budapest

11. Dombormű Enki (a sumér mitológia vezető istenhármasának egyik tagja) ie. 4000-3100 British Múzeum Gyűjteménye

12. Magyar Néprajzi Lexikon tulajdonjegy <http://mek.oszk.hu/02100/02115/html/5-847.html>

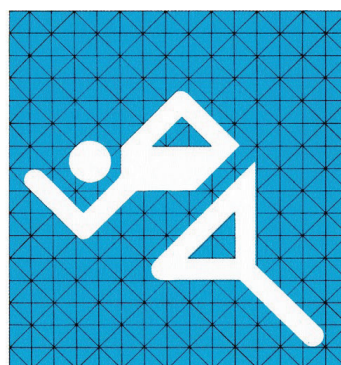
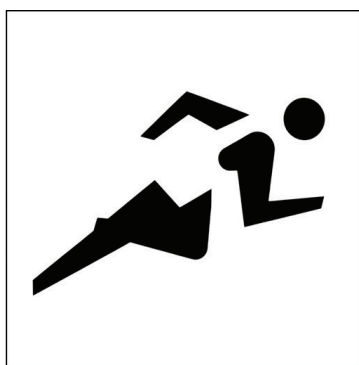
A huszadik században, a technikai fejlődés nyomán, az autók megjelenésekor kiépültek az úthálózatok. Az autók sebessége, a gyorsabb mozgás miatt rövidebb idő állt az autósok rendelkezésre felfogni a figyelmeztetéseket. A bonyolultabb kiírások értetlenné váltak.

Járműforgalomról szóló egyezmény, nemzetközi egyezmény (1909) Párizs

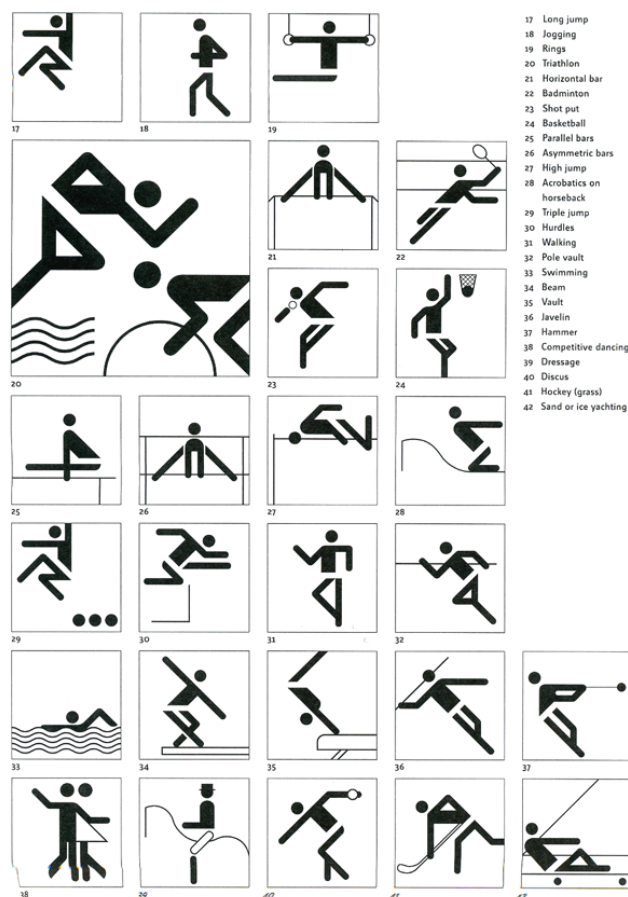
1936-ban Otto Neurath, Rudolf Carnapdal, Charles W. Morris kifejlesztették az Iso-type Nemzetközi Tipográfiai Képzési Rendszert. Ezzel szabványosított, nemzetközi diagramok és grafikák jöttek létre.

Az 1936-os berlini olimpiai játékokon szerepeltek először olyan piktogramok, mely az emberi alakot jelenítette meg. Az 1964-es tokiói olimpián a stilizált emberi alak önmagában jelent meg.

Piktogramok. Berlin (1936), Tokió (1964), München (1973)

A mai sportrendezvényeken használt piktoqramok nyelvét Otl Aicher tervező alkotta meg az 1972-es olimpiai játékokhoz. A müncheni nyári olimpián az egyes sportágak azonosítására a televízióban és az írott sajtóban is ugyanazt a 14 jelet használták, az adott sportág beazonosítására. A nézők elfogadták ezeket a jeleket, és ezt a vizuális kommunikációs módszert.

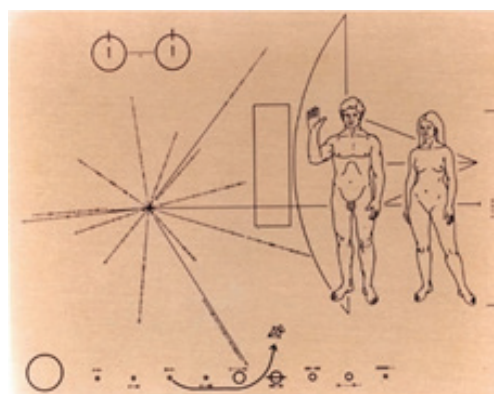
A tervezők az adott sportág legjellegzetesebb mozdulatait és a hozzá tartozó sporteszközöket jelenítették meg.

Az egész rendszer stilizált, következetes, pontos szerkesztés alapján jött létre. A mai napig is ez adja alapját a piktoqram tervezésnek.

1968-ban a Német Repülőtér Szövetség bizottságának a javaslatára kezdtek el a repülőtereken piktoqramokat használni. Ezek a képes ábrák annyira elterjedtek, hogy nélkülük már nehéz megérteni az információkat. Ugyanazokat a jeleket alkalmazzák mindenhol, függetlenül a nyelvtől, vagy kulturális háttértől. Ez a képi nyelv megérthető a föld összes országában.

Néhány tudós arra gondolt, hogy ezt nem csak a Földön értenék meg, hanem a Földön kívül is. Így az 1970-es években Pioneer-10 13 űrszondát küldött a NASA, mely elhagyta a naprendszert. Az űrhajó fedélzetén alumínium lemezeket helyeztek el, melyet Pioneer tábláknak hívnak. Ez egy férfi, és női stilizált alakot is ábrázol.

Napjainkban minden tevékenységre megtalálható a pictogram készlet. A pictogramok általában lekerekített formában jelennek meg. Ha egész alakot ábrázolnak, akkor a kéz és a lábfej nem látható. Az egész alakos ábráknál arcmimikát sem ábrázolnak.

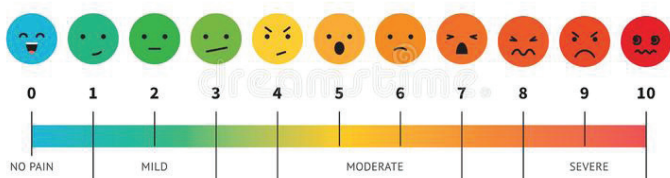

Az arcábrázoláshoz, érzelmek kifejezéséhez emotikonokat, emojiakat használnak. A rendkívül leegyszerűsített, szabályos kör formájú arcon az orr nincs ábrázolva. A szem és a száj szerepel leginkább, néha a szemöldök is. A férfi és női nemi jellegű különbségek eltűnnek.

IV. ÉRTÉKELÉS ÉS MÉRÉS KÉPEKKEL

Az emojiakat nemcsak hangulatok közvetítésére használhatjuk, hanem mérésekre is. Az alábbi tízes skálán mérésre használt emoji a hideg és meleg színeket is használják

PAIN MEASUREMENT SCALE

Az értékelés vizualizációjában is előfordulnak az emoji. Az értékelőlap első függőleges sorában a feladat leírása, vagy a feladat képe látható. Az emojiakkal jelölt rubrikákban öt szint különül el az alábbi értékelőlapon. Az értékelőlap grafikai megjelenítése általános iskolásoknak készült, a grafikai megoldás nem a legszerencsésebb, de a tartalom, amit közvetít, fontos. Az értékelés szintjeinél az első: kiváló, második: nagyon jó, harmadik: jó, negyedik: fejlődés, ötödik próbáld keményebben.

Ez a Magyarországon megszokott ötös skálához képest más üzenetet közvetít. Itthon elégséges, és elégtelen szavakat használunk a gyenge eredmények esetében.

Art Visual Rubric

Student name _____ Grade _____

Project _____

	5pts	4pts	3pts	2pts	1pts
 Completeness	excellent	very-good	good	developing	try-harder
 Craftsmanship	Clean design; no weird edges excellent	A few awkward edges very-good	Some awkward edges good	Incomplete design developing	Almost no progress made try-harder
 Creativity	Original idea excellent	Mostly original elements very-good	Some original elements good	Few original elements developing	Copied work / used copy-righted material try-harder
 Clean-Up	excellent	very-good	good	developing	try-harder

Teacher Comments _____

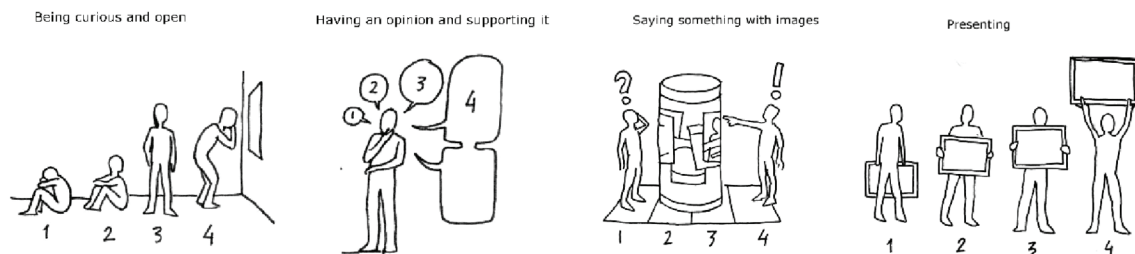
Az elégtelen megsemmisítő jelentéssel bír, míg az alábbi, példaként bemutatott értékelőlapnál, nem azt tudatosítjuk, hogy nem elég, hanem azt, hogy keményebb munkára van szükség. Az angol értékelőlap megoldási lehetőséget kínál. Dolgozz tovább, míg az elégtelen nyomatékossítja a hiányt.

teacherpayteachers.com

IV. 1. FIGURATÍV VIZUÁLIS ÉRTÉKELŐLAPOK

Az figuratív önértékelő lapokat és a hozzá kapcsolódó nemzetközi kutatás eredményeit Talia Groenendijk, Folkert Haanstra és Kárpáti Andrea publikálták 2018-ban. A rendkívül tömören és érthetően megrajzolt emberi alakok jól érzékeltetik a feladatokat, és a részképességek szintjeit. Szignifikánsan elkülönítenek négy szintet, mely a teljesítmény minősítését mutatja. A figurák kézzel rajzolt karaktereik, nem követik a piktogramok sablonizált szerkesztését, de tömör, és egyértelmű fogalmazásuk a piktogramokhoz hasonlóvá teszik a rajzokat. A humanoid karaktereknek nincs arcki-fejezésük. A rendkívül találó mozdulataikkal bemutatott jelenetekben pontosan tudjuk követni a különböző részképességek szintjeit. A vizuális képességrendszer feltáró kutatás az Európai Vizuális Képesség Hálózat (European Visual Literacy Network) 2010-ben alakult, mely Közös Európai Vizuális Műveltség Keretrendszert alakított ki (Common Framework of Reference for Visual Literacy, CEFR-VL). „A keretrendszer fontos célja, hogy megalapozza a pedagógiai értékelést a vizuális nevelésben. A CEFR-VL részletes útmutatót és értékelési eszközöket nyújt a tanári, a társak által végzett és az önértékeléshez egyaránt.

Az értékelő táblázat (assessment rubric) egy olyan pontozási segédlet, amely részletes szintleírásokat tartalmaz. A táblázatba foglalt értékelési kritériumok részletesen leírják a különböző képességszinteket, és így a követelmények a diákok számára is jól áttekinthetővé válnak. A táblázatot értékelésre és az egyes feladatokhoz kötődő, sajátos minősítő szempontok bemutatására is jól használhatjuk. A módszer hátránya a szöveges leírás, amelyet a diákok nem könnyen értelmeznek. Ezért kifejező ábrákkal érdemes segíteni a kritériumszintek megértését (Groenendijketal., in print).” (Wagner, Kárpáti, 2016) ¹⁴A kilenc ország részvételével történő kutatásban, a szöveges értékelési kritériumait képi jelekkel ábrázolták. A vizuális (ön)értékelő lap (Visual Rubrics for Self/Assessment) ¹⁵ egyik példája az alkotás egyik részképességét, a kísérletezést jeleníti meg szimbolikus rajzzal. A másik ábrán a befogadás egyik részképességét, az elemzést mutatja be. A képeken szereplő számok az egyes képességelemekben elért teljesítmény minősítésére szolgálnak.

Visual Rubrics for Self/Assessment ¹⁵

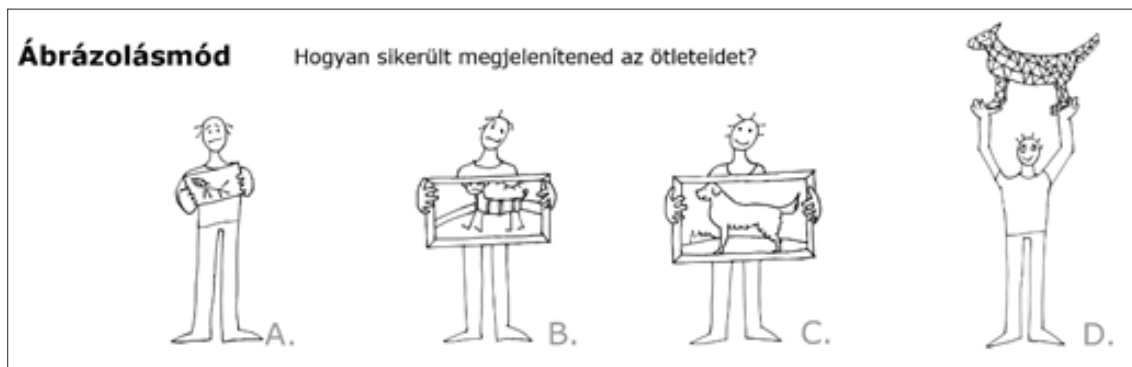
14. Ernst Wagner (2016): A közös európai vizuális műveltség referenciakeret szerkezete, tartalma és jelentősége más művészetpedagógiai területek számára. https://mersz.hu/dokumentum/matud__220

15. Groenendijk, T.- Haanstra, F.- Kárpáti A. (in print): New Tool for Developmental Assessment Based on the Common European Framework of Reference for Visual Literacy – an international usability study. International Journal of Art and Design Education (IJADE) 14 (3):353-378

V. MESTERMUNKA

VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK FELÉPÍTÉSE

Saját fejlesztésű vizuális önértékelő lapjaim karakterei arckifejezéssel együtt egész emberi alakot jelenítenek meg. **Törekedtem arra, hogy a karakter grafikai megjelenése, a hajviseletétől az arckifejezésen át, a testbeszédén keresztül minden részletében kifejezze a mondanivalót.** Ez a gondolkodásmód az animációs tervezési gyakorlatomból alakult. Az animációs figurák mozdulatvázlataiban az adott karakter minden porcikájában tükrözi a helyzetre adott reakcióját, egységes mozdulatot létrehozva. Gyakran látjuk, amikor egy animációs figura pl. meghökken, akkor az animátor a figura haját, a ruháján látható gombokat is egységesen kezeli, minden részlet a meghökkenés érzelmi kifejezését mutatja. Az értékelőlapjaimon látható figurák ezt az elvet követik.¹⁶

Kép és szöveg

Az önértékelő lapok egyoldalas fekete-fehér piktogramszerű grafikákkal megrajzolt A/4-es méretű lapok. Négy sorból állnak, melyek négy különböző kompetenciát jelenítenek meg. A különböző kompetenciákhoz egy-egy kérdő mondat is kapcsolódik. A kérdésre a választ a képi jelekben találhatják meg a tanulók. A kérdésekhez tartozó rajzok szinteket jelenítenek meg. Ezeket a szinteket a tanulók saját maguk színezik ki, attól függően, milyennek ítélik meg a saját munkájukat. Az eddigi tapasztalat az volt, hogy a tanulók őszintén jelölték meg az adott szinteket.

16. Paál Zsuzsanna és Styra Katalin (2021). Vizuális önértékelő lapok. Az önreflektivitás alkalmazásának előnyei és bemutatása konkrét feladatokon keresztül. Vizuális Kultúra, 2021.1/4 http://vizualiskulturaui-sag.hu/wp-content/uploads/2021/07/5.%20Paa%CC%81l-Styra.pdf?fbclid=IwAR10uoHV4xmw4fACuFkvr-szdlLtGTFAJc6gMA5b_WiXwo27SQFtseDpufjl

V.1 SZINTEK JELRENDSZERE

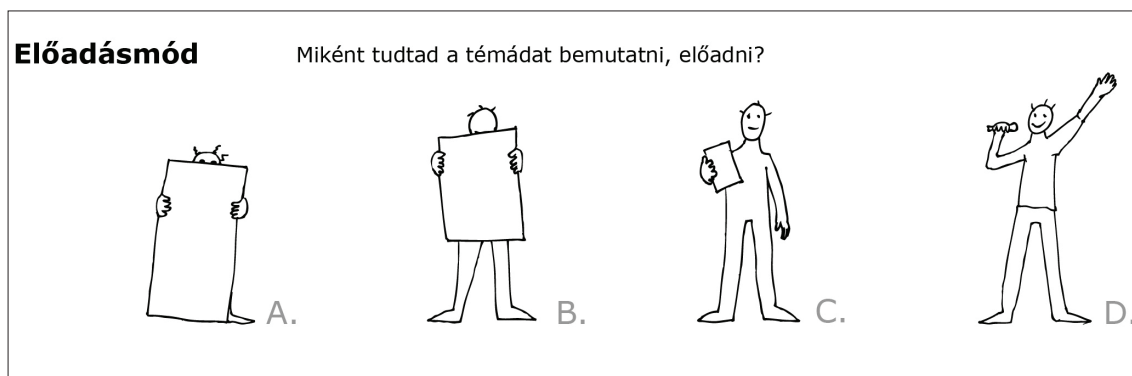
A feladatlapokon 4-5 kompetencia van feltüntetve, amihez 4 különböző megoldási szint kapcsolódik. A szintek azt jelölik, hogy a tanuló, saját véleménye szerint, hogyan oldotta meg a feladatot. A szinteket saját grafikáim piktogramjai jelölik. Az A, B, C, D szinteket a tanulók önállóan jelölik meg, saját érzéseik szerint.

Az A. szint azt jelenti, hogy nem elégedett a saját munkájával, a B. szint azt jelenti, hogy vannak olyan részek, amelyekkel elégedett, de javításra van még szükség.

A C. szint, véleménye szerint jól teljesítette a feladatot, de még lehet fejlődni, a D. szint jól sikerült a feladat, új felismerésekre, összefüggésekre jutott, elégedett a munkájával.

„A lap szimbólumai a tevékenységeket négy, ennek minőségét kifejező helyzetben mutatják be. A vizuális képességrendszer fejlettségi szintjeit a közös európai vizuális kultúrában felnövő számára képi jelekkel érthetően meg lehet jeleníteni.

Az értékelési szempontok előzetes ismerete nem csökkenti a kreativitást, sőt növeli a fluenciát: vázlatok, alternatívák számát. A részletes önértékelési folyamat motivál.” (Kárpáti, 2019) ¹⁶

16. Kárpáti Andrea (2019). *Vizuális kommunikáció az oktatásban Mindenki iskolája*, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest

Az önértékelő lapokon látható karakterek leírása

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Reklám kampány

természetvédelem
ökológia téma

1. Kutatás Mennyire alapos kutatómunkát végeztél a témával kapcsolatban?

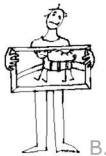

2. Tevezés Mennyire sikerült a tervezésedben újat létrehoznod?

3. Ábrázolásmód Hogyan sikerült megjelenítened az ötleteidet?

4. Kommunikáció Mennyire tudsz a kampányoddal kiállni a tágabb közösség elé?

© Paál Zsuzsanna

Kutatás

Egy reklámkampány megtervezésének első lépése a témával kapcsolatos információk megismerése. Ezt a tevékenységet jelenítettem meg a kiállítótérrel, mint egy információ- gyűjteménybe való belépés stilizációja. Az első rajzon a figura épphogy bekukucskál a számára ismeretlen tudástérbe. Majd a következőn, mint egy animációs film képkockáin, közelebb kerül a bejáratához, végül belép az ismeretanyagba. A D. rajzon már a tudás ismeretének kiállítótérében van. A pólóján látható rajz annak a jele, hogy az ismereteit beépítette a saját eszköztárába.

Tervezés

A tervezés lényege, hogy a megismert ismeretanyagból a saját ötletei alapján, új minőséget hozzon létre. A szinteken ábrázolt figurák testbeszéde utal a különböző tanulói hozzáállásra. Az A. szinten az oszlopnál megtámaszkodó alaktól, az elégedett majd a szárnyaló, levelet bontó karakterig láthatók a szintek. Az oszlophoz támaszkodó, a támaszt keresők képi jele, testbeszédének mozdulata zárt, összekulcsolt. Még nem tud elszakadni a támasztól. Önálló alkotómunkára még nem nyitott.

A levél mintázat, mely az alkotómunka szimbóluma ebben az esetben, az oszlop te-
tején lévő képen jelenik meg. A B. testbeszéde alapján megértett valamit, rájött vala-
mire. A mintázat átkerül a pólójának az ujjára kezdi testközelen érezni a feladatot.
A C. széttárt, nyitott karokkal mozgó ember már a felsőtestén viseli a mintázatot.
A D. pedig a leveleket kinöveszti magából, levelet hajt, újat teremtve és létrehozva.

Ábrázolásmód

A szintek az alkotás felvállalásnak és az alkotás egyedi hangvételének a lépcsőfokait jelenítik meg. Az elsőn, a figura kezében egy kicsi kép látható, pálcika figurával, kis-
sé sajnálkozó arckifejezéssel. A B. szinten a kép már nagyobb, de a rajz stílusa még
mindig pálcikaemberes, a C.-n egy jól felismerhető rajz látható, míg a D. szinten egy
boldog arc, aki büszkén maga fölé emeli új alkotását. A komfortzónából, a keretből
való kilépést is megtestesíti az ábra.

Kommunikáció

A tervezőmunka egy biztonságosabb, asztal mögötti védelemben készül. A közön-
séggel, nézőkkel, megrendelővel való konfrontáció és felvállalás egy nehezebb lép-
csőfok. A tanulók számára a saját közösségük előtti szereplés is rendkívüli akadályok-
ba ütközik. Nehéz kiállni a többiek elé, és nem könnyű a saját munkákat az iskola előtt
bemutatni. A képi piktogramok a munka bemutatásának a stációit láttatják.

Az A. a tanácstalan. A B. a saját munkáját háttérben tartó, a közösség előtt nem vál-
laló, aki megfordítja a munkát, amikor érdeklődő szemek meg szeretnék nézni. A C.
aki már megmutatja a környezetnek. A D. aki bátran viszi, mint egy transzparenst egy
tüntetésen. A téma a kampányról szól, ezért a kampány itt kap végső formát. Felhívni
a környezetünk figyelmét aktuális témákra.

Képzőművészeti alkotás valós megjelenítése, az alkotáson látható mozdulat létrehozása. Beöltözéssel, mozdulatimitálással, tárgyak összeválogatásával, kompozíció megjelenítésével.

**vizuális
önértékelő lap**

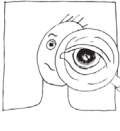
dátum, név:

Élőkép készítés

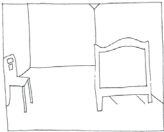
tetszőlegesen választható
képzőművészeti alkotás alapján

1. Megfigyelés Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

2. Tárgyi környezet Sikerült megfelelő és elegendő kelléket, tárgyat találnod az élőképéd elkészítéséhez?

3. Beállítás Mennyire tudtad a képzőművészeti alkotás beállítását a mozdulatoddal ábrázolni?

4. Öltözék Sikerült öltözkedéssel szemléltetni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

© Paál Zsuzsanna

Az iskolában gyakran előforduló gyakorlat az élőképkészítés, mely egy ismert képzőművészeti alkotás élő szereplőkkel történő megalkotása. A feladat elkészítése során az adott műalkotás alapos tanulmányozással kezdődik. A Négy szinten válaszolhatnak erre a diákok, A, B, C, D szinteken.

Megfigyelés

A betűkhöz tartozó piktogram kép a vizsgálat, vizsgálódás tevékenységére asszociál, melynek ábrázolásához a nagyítót szimbólumként jelenítettem meg. Az alapos tanulmányozás a kiinduló pontja feladatnak, ezért a vizsgálat, megfigyelés, és a képzőművészeti alkotásban való elmélyedés jelenti az első lépcsőfokot a feladatban. Az élőkép megtervezése a szokásosnál nagyobb megfigyelést, tanulmányozást igényel, hiszen a feladat során rekonstruálni kell az élőképpel a részleteket, mozdulatokat, a szereplők karakterét, az alkotáson látott figurák elhelyezkedését, a kompozíció részleteit. A tanulók kiszínezhetik, a 4 szintet megjelenítő ábrák egyikét. Az élőkép elkészítésének fontos lépése a megfelelő tárgyi környezet rekonstruálása. A tárgyak helyettesíthetők, de méretükben, színükben, vagy karakterükben hasonlónak kell lenni.

Tárgyi környezet

Az élőkép megalkotásához megfelelő tárgyak beszerzésére, elhelyezésére van szükség. A tárgyi kellékek megtalálása, ill. a festmény eredeti tárgyainak rekonstruálása a feladat kreatív része. A feladat szintjeinek illusztrálásához Vincent van Gogh Hálószo-
ba (1888) című festményét használtam fel.

A tárgyak beszerzése, vagy a tárgyakat helyettesítendő kellékek megtalálása fantáziát, leleményességet igényel. A kép hangulatának megteremtéséhez a tárgyak színeinek és formáinak megtalálása, a hasonlatosság kialakítása alkotó feladat.

Beállítás

Az eredeti alkotáson a szereplők mozdulatának, az adott póznak a megalkotása a feladat. Ehhez némi színészi affinitásra is szükség van. A beállítás, egy mozdulat felvétele, mely a testhelyzet, kezek és lábak mozdulatának, kapcsolatának a megalkotása. Az egész test mozdulata mellett az arc mimika is jelentős szerephez jut, akárcsak a fej tartása, a szemek, száj, és érzelmek kifejezésének a megjelenítése. A beállítás pontossága az egész test harmonikus, részletekben is pontos együtt állása.

Illusztrációként Michelangelo Dávid (1501-1504) című szobrát választottam, mely kontraposztban áll, utalva arra, hogy a feladatnál rendkívül fontos a mozdulat pontos megjelenítése.

Stílusjegyek, öltözk

A megfelelő öltözk, jelmez szintjeinek megalkotásához Leonardo da Vinci Mona Lisa (1503-1519) festményét választottam. Az első A. szinten látható sapkás karakter a festmény teljes félreértelmezéséről szól. A C. szint már közelít az eredeti képhez, jellegében még visszafogottabban. A D. pedig a jól rekonstruált képet mutatja meg. (Megj: az élőkép önértékelő lapomnak ez a 4. variációja. Kísérleteztem más klasszikus, és modern alkotásokkal, de a tanulók nem ismerték fel az eredeti képeket, így 3. és 4. pontnál a legismertebb alkotások átíratát készítettem el).

Az élőkép önértékelő lap variációi

Az élőkép önértékelő végleges grafikai kialakítása több lépcsős folyamat volt. Olyan ismert képzőművészeti alkotásokat használtam, melyen a szintek változását érzékeltetni tudtam. A tárgyi környezet feladatnál felhasználtam egy klasszikus, asztalra helyezett csendéletet, melyet a későbbiekben egy Van Gogh festményre változtattam, ahol a tárgyi környezet, az enteriőr jobban látszik. Sugallva, hogy a feladatnál szobabelső és nagyobb tereket is lehet használni. Kilépve az asztal léptékéből.

A beállítás témánál először Pablo Picasso Az álom (1932) című festményét dolgoztam fel, majd készítettem egy variációt Gustave Courbet Kötörők (1849) című festményét felhasználva.

Az öltözők témánál René Magritte Az ember fia (1964), majd Munkácsy Mihály Rőzhordó nő (1873) festményét használtam fel. Az első gondolatom az volt, hogy az élőkép önértékelő lapon modern alkotásokkal jelenítsem meg a szinteket. A lapot megmutattam középiskolásoknak, de az alkotásokat egyáltalán nem ismerték. Ezért a Picasso és Magritte képek esetében nem is tudták eldönteni, hogy valójában melyik lehet a sikeresebb saját munkájuk szintjét megjelenítő kép.

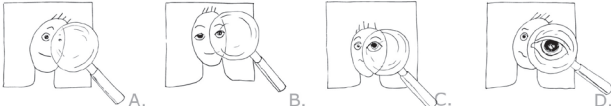
önértékelő lap
iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Élőkép készítés

tetszőlegesen választható képzőművészeti alkotás alapján

1. Megfigyelés

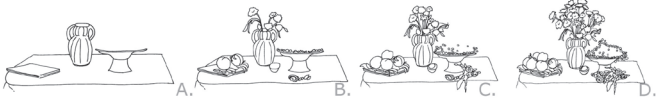
Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

A. B. C. D.

2. Tárgyi környezet

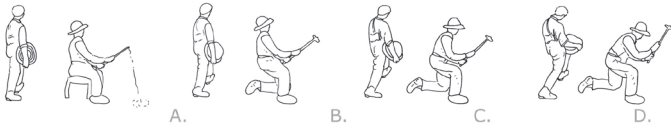
Sikerült megfelelő és elegendő kellékeket, tárgyakat találnod az élőképed elkészítéséhez?

A. B. C. D.

3. Beállítás

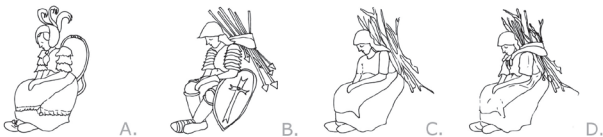
Mennyire tudtad a képzőművészeti alkotás beállítását a mozdulatoddal ábrázolni?

A. B. C. D.

4. Öltözők

Sikerült öltözkéddel szemléltetni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

A. B. C. D.

© Paál Zsuzsanna

Picasso esetében a női alak kifordult állapotban van az eredeti festményen is, így a tanulók azt hitték, hogy ebben a sorban az A. variáció jelenti a feladat legjobb megoldását, ahol a figura egyenesebben ül. A Magritte képnél is hasonló volt a helyzet, mivel nem ismerték az eredeti festményt, ezért nem tudták eldönteni, hogy melyik variáció melyik szintet jeleníti meg. A szintek lépcsőfokai értelmezhetetlenek voltak a számukra.

Második lap megtervezésénél 19. századi festményeket választottam, de a sem a Kőtörők, sem a Rőzsehordó nő festmények nem voltak ismertek számukra. A Kőtörők esetében sem tudták a mozgássorból megállapítani, hogy az első verzió (a „pecás” rajz) jobb szintnek felel meg, vagy a D. variáció. Ezért arra kértem őket, hogy határozzanak meg legalább két olyan képzőművészeti alkotást, melyet biztosan felismernek. Ez a Dávid szobor volt és a Mona Lisa. Ezért döntöttem ennek a két műalkotásnak a feldolgozása mellett. Dilemmát jelentett, hogy a két alkotás milliószor használt műre-
mek. De úgy éreztem, hogy ebben az esetben fontosabb, hogy a tanulók a feladatlap kitöltése esetében rögtön, első ránézésre felismerjék a szintek ábrázolását. A figye-
lőmük ne a képsor jelentésének megfejtésére menjen el, hanem magára az önértékelésre.

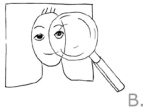
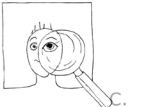
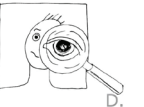
önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Élőkép készítés

tetszőlegesen választható képzőművészeti alkotás alapján

1. Megfigyelés Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

2. Tárgyi környezet Sikerült megfelelő és elegendő kellékeket, tárgyakat találnod az élőkép elkészítéséhez?

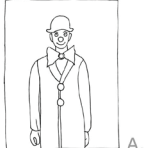
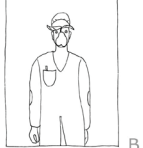

3. Viselet, beállítás Mennyire tudtad a képzőművészeti beállítását a mozdulatoddal megjeleníteni?

4. Stílusjegyek Mennyire sikerült az öltözkéssel ábrázolni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

© Pál Zsuzsanna

V.1.3. KIÁLLÍTÁS FELFEDEZŐ

A *Kiállítás felfedező* lapok tanulói kitöltése a tanároknak és a kiállítás rendezőinek is tanulságos. A múzeumpedagógiai látogatás alkalmával a tanárok számára sokszor kérdéses, hogy a kiállítás mennyire volt érthető, emészthető a tanulók számára. A kiállítás rendezőknek pedig fontos visszajelzés lehet, hogy a kiállítás átlátható és követhető volt-e a tanulók számára. A kiállítás megtekintése alkalmával az első helyen áll az információ átadása.

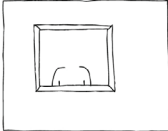
vizuális önértékelő lap
iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

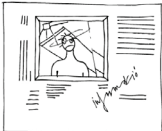
Kiállítás felfedező

múzeum, kiállítás látogatás

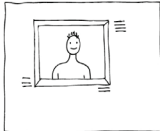
1. Információ

Mennyire volt érthető a kiállított anyag?

A.

B.

C.

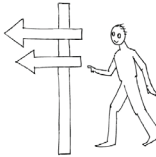
D.

2. Tájékozódás

Hogyan tudtál tájékozódni a kiállítási térben?

A.

B.

C.

D.

3. Ismeretszerzés

Érthető, inspiráló volt számodra a kiállítás?

A.

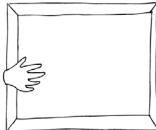
B.

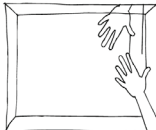
C.

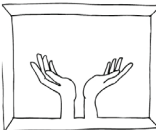
D.

4. Élmény

Jól érezted magad a kiállításon?

A.

B.

C.

D.

© Paál Zsuzsanna

Információ

Az A. szinten látható rajz arról szól, hogy kevés információtartalma van. A B. szint érthetetlen, túl sok és zavaros az információ. A C. elegendő információ, a D. inspiratív információkat jelent és további alkotásokra sarkallja a tanulókat.

Tájékozódás

A kiállítási térben való tájékozódás nem egyszerű feladat a tanulónak. Nehezen ismerik ki magukat a feliratok, táblák, jelzőrendszerek erdőjében. Vannak olyanok is, akik relaxációval és pihenéssel töltik az idejüket, a kiállítást nem tanulásnak fogják fel, inkább szabadidőnek. Az A. ábra figurája elüldögél, pihen, esetleg szundikál, kapcsolódik a kiállítás látogatása alkalmával. A B. szint karaktere elveszik a többféle lehetőség közül. Nehezen tud dönteni, merre induljon el, mit nézzon meg. A C. figura követi a csoportot, követi a táblákat, együttműködik az irányítással. A D. szinten, a tanuló saját kezébe veszi az irányítást és a maga útját járja. Ő a fölfedező.

Ismeretszerzés

A képek, kiállított tárgyak megértésének szimbólumaként egy villanykörtét rajzoltam. A „fény gyullad az elménkben” jelkép átirataként. Az A. szinten az érthetlentől az elgondolkodtatón át az alkotásokból inspirációt merítő karakterig láthatók a szintek.

Élmény

Az élményszerzés emocionális hatására fektettem a hangsúlyt a szintek megrajzolásakor. Az alkotások megérintenek minket, ez természetesen lehet egy intellektuális, tudatosodást jelentő állapot is. A megérintődés a műalkotások megtekintésekor az egyik legfontosabb élményünk. A szintek megrajzolásakor az érintés jelképeként a kéz, tenyér, karok rajzát helyeztem el a képeken, mint az alkotás és befogadás közötti kapcsolat szimbólumát.

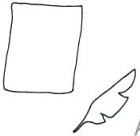
A drámajáték egyre fontosabb gyakorlati feladat a múzeumpedagógiában, és az iskolai tanításban. A feladatlap a drámajáték készítésének jelentősebb lépcsőit sorolja fel. Ezen a feladatlapon a képi inspirációkat a színházi képi jelek egy-egy ismert kliséjének felhasználásával készítettem. A szöveg megformálásánál a toll és a papír emblematisztikus vizuális megoldását használtam. A jelmeznél a koponyát kezében tartó Hamlet monológját használtam fel. A színészi játéknál a Janus arc kettősségét, míg a rendezésnél a rendezőszékből irányító alakját ábrázoltam.

Dráma
játék

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

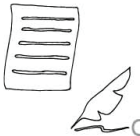
1. Dramaturgia Drámajáték történetét mennyire sikerült következetesen felépíteni?

A.

B.

C.

D.

2. Jelmez Mennyire sikerült a drámajáték mondanivalóját a jelmezekkel kifejezni?

A.

B.

C.

D.

3. Színészi játék Mennyire tudta mimikával, testbeszéddel, hangokkal megjeleníteni a drámajátékot?

A.

B.

C.

D.

4. Rendezés Hogyan sikerült megvalósítanod a csapat irányítását, a drámajáték rendezését?

A.

B.

C.

D.

© Paál Zsuzsanna

Dramaturgia

A drámajáték következetes felépítésére kérdez rá először a feladatlap. Ez elsősorban szöveges rész, a játék szerkezetének tudatos megtervezéséről szól.

Jelmez

A megfelelő jelmezek megtalálása és kivitelezése sokszor ízlésbeli problémákat is magával hoz. Nem egyszerű a diákoknak a stílusbeli mellékfogásokkal szembesülni. Ez a rész erre próbálja a felhívni a figyelmet.

Színészi játék

A Janus arc két jellegtelen füles pohárból alakul át kifejező, mimikázó arckifejezésig.

Rendezés

A rendezőszékben ülő tanuló számára a társak irányítása, a megfelelő hangnem megtalálása sok gyakorlást igényel. Az A. szinten a helyét nem találja rajz látható, a B. szinten a túlkiabálás, és félresikeredett irányítás látható.

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Prezentáció kiselőadás

1. Anyaggyűjtés

Mennyire alapos gyűjtő munkát végeztél a témával kapcsolatban?

A.

B.

C.

D.

2. Rendszerezés

Mennyire sikerült rendszerezned az összegyűjtött anyagot?

A.

B.

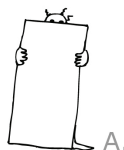
C.

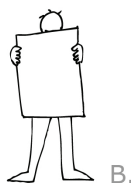
D.

3. Előadásmód

Miként tudtad a témádat bemutatni, előadni?

A.

B.

C.

D.

4. Tudásátadás

Mennyire hatékonyan sikerült a tudásodat átani a többieknek?

A.

B.

C.

D.

Anyaggyűjtés

Az anyaggyűjtés feladat rajzainak elkészítéséhez egy klasszikus gyűjtési jelképet, a lepkegyűjtés szimbólumát használtam. Az A. képen egy lepkehálót tartó ember áll, a B. képen felemeli a hálót, majd elkapja a lepkét, majd az utolsó képen vállára veszi a gyűjteményt és elindul vele.

Rendszerezés

A kiselőadás, prezentáció készítése online térben történik, ennek ellenére a rendszerezést, ebben az esetben is egy klasszikus példával, a papírok rendbe rakásának jelképével jelenítettem meg. Az asztalon és a földön a papírok egymás hegyén-hátán vannak. A figurát elborítják a papírok, alig látszik ki alóla. Görnyedten borul rá az asztalra. A C. rajzon már elkezdődik a rendszerezés, majd a D. rajzon a figura papírjait rendszerezve elégedetten hátradől.

Előadásmód

A tanulók számára az osztály elé való kiállítás a prezentációs feladat egyik legnehezebb része. Sokan legszívesebben elbújnának, mert szorongást okoz számukra az osztályukkal szembenező előadói helyzet. A papír szimbolizálja a szerepléssel kapcsolatos félelem nagyságát. Az első képen a papír gigászi méretre nő, eltakarja figurát, aki nem mer előbújni a lepedőnyi papír mögül. A B. és D. szinteknél a papír mérete csökken, és végül egy magabiztosabb kiállítás jelenik meg a sor végén.

Tudásátadás

A tudásátadás a kiselőadás nehezen körül írható része, hiszen nehéz megítélni, mennyire volt hatékony a saját előadásunk. Az értékelőlapon látható növény az elvetett mag jelképére asszociál, mely termékeny földbe kerülve, szárba szökken.

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Projekt feladat

1. Motiváció jellege Milyen módon kezdte a feladathoz?

A.

B.

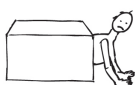

C.

D.

2. Szakmai elégedettség Mennyire sikerült a feladatot lépésről lépésre felépítened?

A.

B.

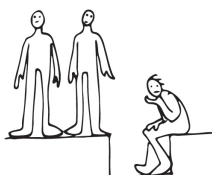

C.

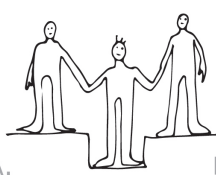

D.

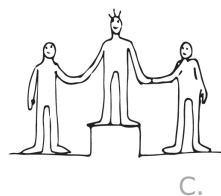
3. Csapatmunka Hogyan vettél részt a csapatmunkában?

A.

B.

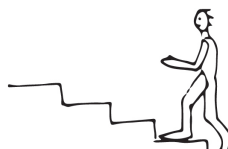

C.

D.

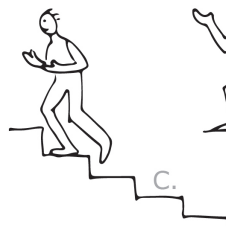
4. Sikerélmény Mennyire érzed sikeresnek a projekt feladatot?

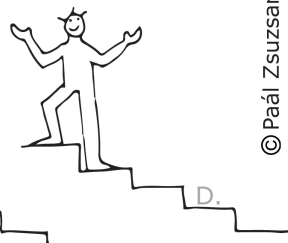
A.

B.

C.

D.

© Paál Zsuzsanna

Motiváció jellege

A projektfeladat nagyobb horderejű, több részfeladatból álló, gyakran csapatban elkészített feladat. A kiindulási helyzet, az alapgondolat jelentősen befolyásolja a feladat egészét. Így rendkívül fontos, hogy a motiváció milyen típusú. Az első képen könyökére támaszkodó, unatkozó, „nincs ötletem” helyzetet láthatunk. A másodiknál egy papírból olvasó alakot láthatunk, aki támaszkodik az írott anyagra, a már meglévőre. A C. és D. szinteknél a saját kútfőből, vagy saját érzelmekből kiinduló motiváció megjelenését láthatunk. Azt az ideális helyzetet, amikor a tanuló saját maga talál ki valamit, és az ötletét megvalósítja.

Szakmai elégedettség

A figurák megrajzolásához egy dobogót hívtam segítségül, mely egy viszonyítási alapot jelképez. A dobogó lehet olyan tárgy, ami mögé el lehet bújni, és olyan is, amelyre büszkén fel lehet állni. A szintek megrajzolásánál a felvállalás lépcsőfokait rajzoltam meg. Mennyire felvállalható az a szakmai munka, amit a tanuló beletett a feladatába. Épphogy előmerészkedik a dobogó mögül, vagy megpróbál felállni erre.

Csapatmunka

Három kis figura jelenik meg a különböző szinteken. Az egyik, a kiálló hajával elkülönül a többitől, ő a történet főszereplője. Az első szinten ő a kívülálló, a csapattól távolabb ül, nem vesz részt a munkában. A B. képen bekapcsolódik a munkába, de ő van lent, alárendelt szerepben van a többiekhez képest. A harmadiknál ő az irányító, a D. szintnél pedig egyenlő magas mindenki, és a csapat az egyenlőség és közös teherviselés mentén közösen dolgozik együtt.

Sikerélmény

A lépcsőfokok jelképe elég elterjedt a szintek, az emelkedés és a hova tartás ábrázolásához. Az A. szintnél a lépcső alján van a figura, majd lépdel felfelé, és az utolsó ábrán széttárt karokkal áll a lépcső tetején, elégedett mosollyal.

V.1.7. MÚZEUM A LEGKISEBBEKNEK

A múzeumpedagógiai vizuális önértékelő lapok az ELTE-TINLAB Kulturális játszóterek kisgyerekeknek és családjainak című projekt keretében valósult meg. A kutatás az óvodáskorú gyermekek múzeummal való megismerkedését és megszeretésének előmozdítását tűzte célul. Olyan igénnyel, hogy a gyerekek hatására a szülők is aktívabban látogassák a múzeumokat. **A pedagógiában egyre fontosabb tényező lett a múzeumpedagógia, és az értékelő lap ennek a támogatásában vállal szerepet.**

önértékelő lap		Múzeum a Legkisebbeknek	
óvoda neve: dátum, név:		Múzeumpedagógiai foglalkozás óvodásoknak	
1. Történetmesélés Tetszett a történet?			
	A.		B.
2. Foglalkozás Milyen volt a foglalkozás a múzeumban?			
	A.		B.
3. Élmény Hogyan éreztet magad a múzeumban?			
	A.		B.
4. Vélemény Elhoznád legközelebb a nagymamád a múzeumba?			
	A.		B.

© Paál Zsuzsanna

Történetmesélés

A vizuális önértékelő lap célcsoportja a legkisebbek, a 4-6 éves óvodáskorú gyerekek. Az önértékelőlap fejlesztésénél az elsődleges szempont, hogy a kisgyerekek életkorának megfelelő ábrákkal rajzoljam meg. Remélve, hogy a gyerekek így jobban felismerhetik magukat a rajzolt figurában. Egyértelmű volt, hogy kevesebb információt kell adnom, és szöveget alig, mivel nem tudnak még olvasni. Ezzel együtt a múzeum és óvoda- pedagógusoknak is információt kell adni, amivel tudják segíteni a gyerekeket. Ezért született egy olyan megoldás, mely minimálisra redukálja a szöveget, de a pedagógus számára is tájékoztatást ad.

A múzeumpedagógiai foglalkozások eleje leggyakrabban egy mesével kezdődik, ami megadja a gyerekek számára az alapot. A képeken két nyitott könyvet látunk, ahol a kinyitott oldal bal oldalán egy gyerek látható, aki a kezével két különböző karmozdulatot tesz. Ezzel párhuzamosan a figura szája is változik. A karmozdulat a lenti zárt tartásból a felfelé nyíló karmozdulatot jeleníti meg. A könyv jobb oldalán egy természeti környezet látható, melyen benépesül a kép és megelevenedik a táj.

A gyerekek a két kép közül választhatnak. Az eddig megszokott értékelőlapjaimon négy szintet különítettem el. A gyerekek esetében ez lecsökkent két szintre, és két válaszra van lehetőség. Az önértékelő lapok tesztelése most folyik a Hetedhét Játék-múzeumban, Székesfehérváron. A két lehetőség megkönnyíti a gyerekek válaszadását.

Foglalkozás

A múzeumi foglalkozás közösségi élmény, melyre itt rákérdezünk. Az első képen egy kisgyerek elszigetelten ül, a második képen feloldódva, jókedvűen játszik a társaival. Arra vagyunk kíváncsiak, hogy a gyermek, mennyire tudott bevonódni a játékba, mennyire tudott aktívan részt venni a foglalkozásban.

Élmény

A foglalkozás közbeni feloldódást, vagy szorongást tudjuk itt megfigyelni. Az első képen, zárt, statikus testtartású gyereket látunk, a másodikon nyitott, dinamikus mozgulattal, felszabadultan szaladó gyereket.

Vélemény

A gyerek fogja nagymamájának a kezét. A kérdés összefoglalja az eddigieket, amelyből arra következtethetünk, hogy valóban annyira jól érezte magát a gyerek, hogy másoknak is megmutatná, amit látott, tapasztalt. Szívesen beavatna másokat is abba az élménybe, melynek részese volt.

V.2. A VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK EVOLÚCIÓJA

V.2. 1. FOGALMI, SZÖVEGES MEGHATÁROZÁSOK

A szöveges magyarázatok és kérdések az értékelőlap fejlesztésének meghatározó elemei. A vizuális oldalhoz, mely a figurákat ábrázolja, az értékelőlap-fejlesztés elején, tartozott egy szöveges oldal is. Az alábbi képen (kép:1.) látható a szöveges értékelőlapok fogalmi meghatározásainak eredeti rubrikás elrendezése. A kérdések, a szinteknek megfelelően, részletesen voltak megfogalmazva, pontosan körülírva a feladatot. A szöveges oldal hat sorból állt, mely hat különböző kompetenciára kérdezett rá. Mindkét oldalt, a képit és a szöveget is odaadtam a tanulóknak. A szöveg értelmezése ez által hosszabb időt vett igénybe, és a képi rész inkább segítő illusztráció volt a szöveges oldal dominanciája mellett. A szöveges rész megértése, a jelentés felfogása emiatt szövegértési gyakorlathoz volt hasonlatos. Ezért úgy döntöttem, hogy felolvasom én a szöveget, és a tanulók számára csak a vizuális oldal lesz látható. A szöveg mennyisége még a felolvasás után is soknak bizonyult, ezért döntöttem a kevesebb szöveges megfogalmazás mellett.

Értékelő táblázat	saját	Prezentáció, kiselőadás	bemutatása, értékelése
1. Anyag gyűjtés	Alig találta anyagot a kiselőadásához. Kevés volt a szöveg használatos forrás.	Képeket és szöveget talált a kiselőadásához, de nem volt biztos abban, hogy a legjobbakat választotta.	Megnézett több lehetőséget, hogy a legmegfelelőbb szöveget és képeket találja.
2. Rendszerezés	A képek és szövegek között elvieszt. Nem tudta eldönteni, melyiket válassza ki a lehetőségek közül.	Több lehetőség közül alig tudta dönteni. Volt, amit jósnak ítélt, de nehéz volt választani.	Jó sok anyagot talált, de sok köztö volt a legjobbakat kiválasztani.
3. Szereplés	Semmi kedve nem volt állni az osztály elé. Legszívesebben be sem jött volna az órára.	Igazán, de tudta, hogy be kell mutatni a feladatot. Elsőnk től néha, gondolt magában.	Érdekes lett a kiselőadás, kicsit izgult, de jó érzés volt bemutatni az osztálytársainak.
4. Előadásmód	Halkan magában motyogta. Az volt a célja, hogy minél hamarabb befejeződjön a beszéd.	Próbáltat tagoltan, érthetően beszélni, de olykor befejeződjön a mondatokba, közönség sikert.	Próbáltat koncentrálni, érthetően beszélni, de olykor befejeződjön a mondatokba, közönség sikert.
5. Tudásadás	Nem hiszt, hogy az előadás érdekes lett volna. Felejts.	Az előadás egy része érdekes volt az osztálytársak, de néha unalmas.	Jobb meggyeztetett volt, hogy hatáson legyen.
6. Sikermény	Úgy érzem, az előadásom nem derült ki a lényeg.	A kiselőadás elkészítése után bátrabban érzem magam, könnyebben beszélek az osztály előtt. De még gyakorolnom kell.	Összességben lehetett volna benne több információ, de jól sikerült és most ez volt a legjob, amire képes volt.

szöveges értékelő	név	Prezentáció kiselőadás			
		A	B	C	D.
1. Anyag gyűjtés 	Alig találta anyagot a kiselőadásához. Kevés volt a használható forrás.	Képeket és szöveget talált a kiselőadásához, de nem volt biztos abban, hogy a legjobbakat választotta.	Megnézett több lehetőséget, hogy a legmegfelelőbb szöveget és képeket találja.	Utánanézett több forrásnak, sokat talált a kiselőadásához, de nem volt biztos abban, hogy a legjobbakat választotta.	
2. Rendszerezés 	A képek és szövegek között elveszt. Nem tudta eldönteni, melyiket válassza ki.	Több lehetőség közül alig tudta dönteni. Volt, amit jósnak ítélt, de nehéz volt választani.	Sok anyagot talált, de sok köztö volt a legjobbakat kiválasztani.	Érdekes párhuzamokat fedezett fel és új megvilágításban látta a témát.	
3. Előadásmód 	Halkan magában motyogta. Az volt a célja, hogy minél hamarabb befejeződjön a beszéd.	Próbáltat tagoltan, érthetően beszélni, de olykor befejeződjön a mondatokba, közönség sikert.	Próbáltat koncentrálni, érthetően beszélni, de olykor befejeződjön a mondatokba, közönség sikert.	Jó érzés magam bemutatni az osztálytársaimnak.	
4. Tudásadás 	Nem hiszt, hogy az előadás érdekes lett volna. Felejts.	Az előadás egy része érdekes volt az osztálytársak, de néha unalmas.	Jobb meggyeztetett volt, hogy hatáson legyen.	Gondolatébresztő volt a kiselőadás. Lekötött emberek figyelmét, új információkhoz jutottak.	
5. Sikermény 	Úgy érzem, az előadásom nem derült ki a lényeg.	A kiselőadás elkészítése után bátrabban érzem magam, könnyebben beszélek az osztály előtt. De még gyakorolnom kell.	Lehetett volna benne több információ, de jól sikerült és most ez volt a legjob, amire képes volt.	Büszkeség tölt el, hogy képes volt ilyen nagy mennyiségű munkát létrehozni.	

© Pál Zsuzsanna

Hat soros szöveges értékelő

Öt soros szöveges értékelő, kevesebb mondattal

A készség szintek leírásánál csökkentettem a mondatok mennyiségét, érzékletesebb megfogalmazását az érthetőség, egyértelműség irányába.

A két ábrán összehasonlítható a szöveg mennyisége a régebbi és újabb verzióban. (ötsoros és hatsoros szöveges oldalak)

Látható, hogy eggyel kevesebb sort írtam, mert a kompetenciák témája gyakran fedte egymást, ill. csak árnyalatnyi különbségek voltak, melyet a tanulók nem igazán tudtak elkülöníteni egymástól. A szöveges és képi oldal két különálló A/4-es lapot vett igénybe, és nem volt igazán praktikus. Többletmunkát jelentett a tanároknak a kinyomtatása, és a papír használata is a duplája volt.

Így további redukciót alkalmaztam a szövegben, és áthelyeztem a kérdést magára az vizuális értékelő lapra. A sorokon újabb egyszerűsítést végeztem, és négy kérdésbe tömörítettem a mondanivalót. A szöveg redukciójában arra is törekedtem, hogy a készség szintek lépcsőjének a leírása ne ismételje önmagát, még abban az esetben sem, ha a feladat kiírása hasonló elemeket tartalmaz. Felmerült bennem, hogy a szöveges leírások nélkül szívesebben elkészítik a feladatlapokat a tanulók. Ezen a ponton gondolkodtam, hogy csak képi értékelő lapokkal foglalkoznék, de elvetettem ezt a lehetőséget, mert a kérdések segítséget adnak a válaszadásban, és elkerülhetőek a félreértelmezések.

vizuális önértékelő lap
iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Prezentáció kiselőadás

1. Anyaggyűjtés
Mennyire alapos gyűjtő munkát végeztél a témával kapcsolatban?

A. B. C. D.

2. Rendszerezés
Mennyire sikerült rendszerezned az összegyűjtött anyagot?

A. B. C. D.

3. Előadásmód
Miként tudtad a témádat bemutatni, előadni?

A. B. C. D.

4. Tudásátadás
Mennyire hatékonyan sikerült a tudásodat átadni a többieknek?

A. B. C. D.

© Paál Zsuzsanna

Négy soros értékelőlap egy-egy mondattal

V.2.2 A, B, C, D JELEK

Az A. B. C. D. betűk alkalmazása a szintek megjelölésénél kiváltja a számokat.

Az oktatásban az értékelés számokkal történik, ezért az osztályozás jelleget mindenképpen csökkenteni szerettem volna.

Ezért használtam a szintek meghatározásánál a betűket számok helyett.

Az első önértékelő lap variációknál az A. volt a legjobb teljesítést megjelenítő szint, és a szintek csökkenése balról jobbra történt. Az A. szint jelentette a legjobbat az értékelésben és a D. a legkevésbé jót. Az alábbi, 2D. Humanoid print nevű értékelőlapon ez a skálázási szint látható.

dátum
.....
osztály
.....

név
.....

2D. Humanoid
print
bemutatása, értékelése

1. Szimbólum gyűjtés

A.

B.

C.

D.

2. Kontúr

A.

B.

C.

D.

3. Nyomatok

A.

B.

C.

D.

4. Csapatmunka

A.

B.

C.

D.

5. Sikerélmény

A.

B.

C.

D.

© Paál Zsuzsanna

Az értékelési szintek balról jobbra csökkennek

Az A. szint jelenti a legjobb megoldást.

Ezt a sorrendet megváltoztattam, mert el akartam kerülni, hogy az A. legyen a kiválónak a megfelelője, és a D: a legkevésbé megfelelő. Az A. amúgy is a legelső, a nagybétűs, és az első, az ABC-ben is. Ettől a megszokott gondolati sémától el akartam térni. Ezért a D: lett a legjobb, ami a sor végére került.

vizuális önértékelő lap

Iskola neve, évfolyam:
 dátum, név:

Dráma játék

1. Dramaturgia A drámajáték történetét mennyire sikerült következetesen felépíteni?

2. Jelmez Mennyire sikerült a drámajáték mondanivalóját a jelmezekkel kifejezni?

3. Színészi játék Mennyire tudta mimikáival, testbeszéddel, hangokkal megjeleníteni a drámajátékot?

4. Rendezés Hogyan sikerült megvalósítanod a csapat irányítását, a drámajáték rendezését?

© Paál Zsuzsanna

A szintek növekedése balról jobbra emelkedik. Az értékelőlapon a D. jelenti a legjobb teljesítményt

Művésztanár kollégákkal történő konzultáció alkalmával felvetődött az A B C D jelekhez tartozó képességszintek felcserélése soronként. Ami azt jelentette volna, hogy nem következetesen emelkedőek a sorok a teljesítményeknek megfelelően, hanem soronként változóak. Ez az igény azért merült fel, hogy elkerüljük a tanulók automatikus kitöltési megoldásait.

Ha a D a legjobb, és az A a legrosszabb minden esetben, akkor a feladat kitöltésénél ez automatikussá válhat, így a tanulók esetleg nem nézik, vagy gondolják meg a válaszaikat, hanem csak mechanikusan töltik ki.

Kísérleteztem, hogy az A helyre teszem a „közepes” készségszintet, a C helyére a legjobbat, de nem hozta meg a kívánt eredményt. A drámajáték értékelő lapon látható, hogy a D oszlopban van a legjobb eredményt elérő.

V.2.3 FORMAI, GRAFIKAI VÁLTOZTATÁSOK

A vizuális önértékelő lapok formai változtatásai évek alatt csiszolódtak, és a jobb átláthatóság céljából terveztem át őket. Az első terveknel próbálkoztam a horizontális és vertikális elrendezéssel, a témakörök szürke alnyomattal való elkülönítésével. Módot találva arra, hogy a kompetenciák grafikai egységei jobban elkülönüljenek egymástól.

Az első verziókban 5-6 kompetenciát is beleszerkesztettem az oldalra, mert az volt a szempontom, hogy minél több oldalról rálátva az adott feladatra, járjuk körbe a témát.

dátum
.....
osztály
.....

saját
Prezentáció,
kiselőadás
bemutatása, értékelése

1. Anyag gyűjtés

A.

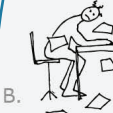
B.

C.

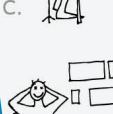
D.

2. Rendszerezés

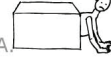
A.

B.

C.

D.

3. Szereplés

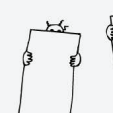
A.

B.

C.

D.

4. Előadásmód

A.

B.

C.

D.

5. Tudásátadás

A.

B.

C.

D.

6. Sikerélmény

A.

B.

C.

D.

© Paál Zsuzsanna

Képes értékelő vertikális és horizontális grafikai elemek

A grafikai kép sokat csiszolódott az elmúlt években, így az összehasonlításában is látható, hogy az oldalak kevésbé telítettek. A kompetencia feltüntetése a vízszintes elrendezésben egyértelmű elkülönítést tesz lehetővé. A horizontális, ismétlődésszerű tagolódás az oldalaknak ad egy saját arculatot. A vertikális grafikai elrendezést ezért elvetettem. A horizontális tagolásnál vízszintes léníát használtam a feladatsorok elkülönítéséhez.

Ez a grafikai elem vetítette elő az értékelőlap végleges grafikai kinézetét. A vízszintes vonalak helyére illesztettem be a kérdéseket. Megteremtve a lehetőséget, hogy szöveg és kép egy oldalon jelenhessen meg.

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Prezentáció kiselőadás

1. Anyaggyűjtés Mennyire alapos gyűjtő munkát végeztél a témával kapcsolatban?

 A.
  B.
  C.
  D.

2. Rendszerezés Mennyire sikerült rendszerezned az összegyűjtött anyagot?

 A.
  B.
  C.
  D.

3. Előadásmód Miként tudtad a témádat bemutatni, előadni?

 A.
  B.
  C.
  D.

4. Tudásátadás Mennyire hatékonyan sikerült a tudásodat átadni a többieknek?

 A.
  B.
  C.
  D.

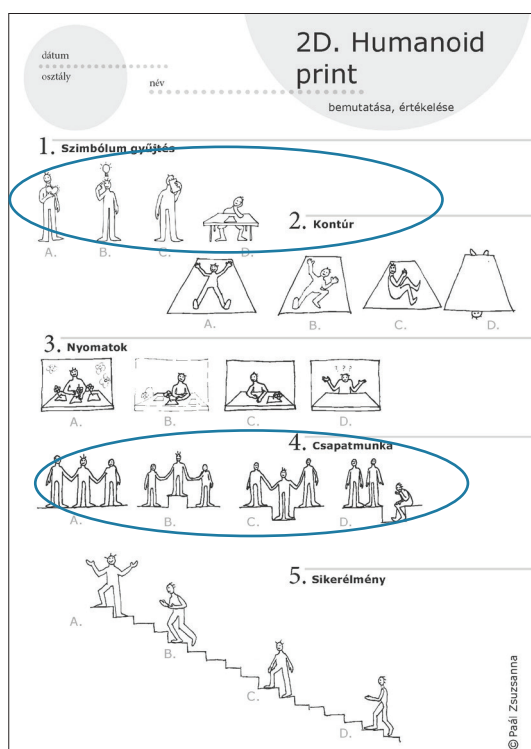
© Paál Zsuzsanna

Kép és szöveg egy oldalon jelenik meg

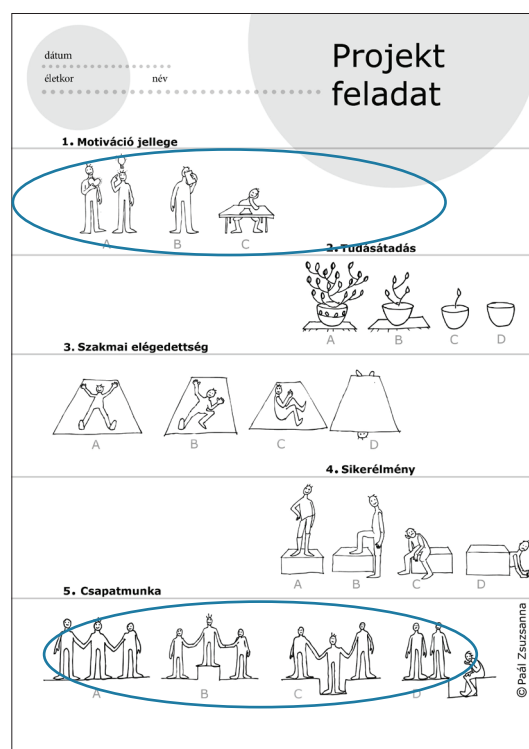
V.2.4. A KÉPES ÉRTÉKELŐK PIKTOGRAMJAINAK VARIÁLHATÓSÁGA

A legszembetűnőbb a kutatásom fejlődésében a tematikák gondolati útvonalának a végigkövetése, és az ebből kialakult változtatások. Eredetileg, egy konkrét, tematikailag jól körülhatárolható projektfeladatból indultam ki. A projektfeladat neve: 2D humanoid print volt, mely projektfeladatot több osztállyal is kipróbáltam.¹⁷ A feladat lépcsőfokait, és a kompetenciákat határozottan el tudtam különíteni. Ebből készült az egyik első vizuális önértékelő lap.

A kutatás során általános projektfeladat értékelésére is felmerült az igény, mely használható különböző tematikájú projektfeladatoknál. Így azokat a feladatelemeket hagytam meg, melyeket más felépítésű feladatoknál is lehet alkalmazni. Az eredeti szövegezést aktualizáltam a kért értékelési kritériumoknak megfelelően. A képi anyag megmaradt, de a szövegezés változott.

Humanoid print elnevezésű, konkrét feladathoz kapcsolódó önértékelő lap

Általánosan értelmezhető projekt feladatlap

17. Paál Zsuzsanna (2018). 2D Humanoid print-egy projekt képei. Új Pedagógiai Szemle 2018/9-10 <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/2d-humanoid-print-egy-projekt-kepei>

Elvettem az eredeti, meghatározott elnevezésű humanoid print projekt címet, és általános projekt értékelő lapot szerkesztettem belőle; csak azokat a kompetencia elemeket átemelve, melyek relevánsak a projekt értékelésénél. Ez a változtatás lehetőséget ad a kollégáknak, hogy a saját projektjeikben is tudják majd alkalmazni.

A projektfeladat végleges verziója a szöveges résszel együtt már tartalmazza a kérdéseket is. A kompetenciák címeit egymás alá írtam, balra rendezve. Az oldal ez által rendezettebben néz ki. Ez az elrendezés maradt meg, melyet minden értékelőlapnál alkalmazok az egységes megjelenés érdekében.

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

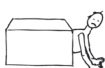
Projekt feladat

1. Motiváció jellege Milyen módon kezdte a feladathoz?

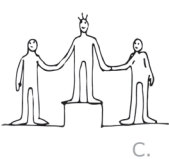
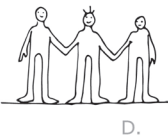

2. Szakmai elégedettség Mennyire sikerült a feladatot lépésről lépésre felépítened?

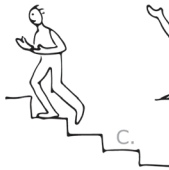
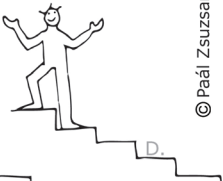

3. Csapatmunka Hogyan vettél részt a csapatmunkában?

4. Sikerélmény Mennyire érezted sikeresnek a projekt feladatot?

© Paál Zsuzsanna

Végleges projektfeladat önértékelő lap

A másik konkrét feladatsorból kialakuló vizuális önértékelő feladatlap az állat és ember témára épült, mely környezetvédelmi témára fókuszál. Ezt a vizuális kultúra tananyagfejlesztés 7. osztályos évfolyamra készítettem.

A konkrét feladatsor figuratív képi elemeit megtartva, olyan szerkesztésbeli változtatásokat tettem, hogy általánosabb alkotófeladatoknál is fel tudják használni a vizuális kultúrát tanító tanárok. Érdekes felismeréseket tettem a képek más kontextusba való helyezésével kapcsolatban, kép és szöveg viszonyának a változtatásával kapcsolatban. Csökkentettem a sorok számát, ezzel egységesítve a lapok elrendezését, mely végleges formájában négy soros értékelési kritériumokat fogalmaz meg.

név: _____ 7. osztály
vizuális kultúra tantárgy
dátum: _____ Természet ábrázolása
Természet és az ember

1. Nézőpontváltás

2. Új szempontok

3. Ábrázolásmód

4. Felelősség

5. Környezetvédelem

© Pál Zsuzsanna

Tananyaghoz szorosan kapcsolódó
önértékelő lap

vizuális önértékelő lap
iskola neve, évfolyam: _____
dátum, név: _____

Reklám kampány

természetvédelem
ökológia téma

1. Kutatás Mennyire alapos kutatómunkát végeztél a témával kapcsolatban?

2. Tevezés Mennyire sikerült a tervezésedben újat létrehoznod?

3. Ábrázolásmód Hogyan sikerült megjelenítened az ötleteidet?

4. Kommunikáció Mennyire tudsz a kampányoddal kiállni a tágabb közösség elé?

© Pál Zsuzsanna

Értékelőlap végleges verziója

Fejléc

Az önértékelő lapok fejlécénél a baloldalra az adatok kerülnek: név, iskola és a tanulók életkora. A jobb oldalra az értékelőlapok címe a cím méretétől függően két sorban. A fejléc alá két szürke kört helyeztem el kiemelés és dekoráció céljából. A címek mérete a szöveg mennyisége miatt változik, de a szerkesztésben törekszem a teljesen egységes, arányt és elrendezést pontosan követő elrendezésre.

V.2.5. AZ ÖNÉRTÉKELŐ LAP KÉRDÉSEI

Az értékelőlapokon megfogalmazott kérdéseim dilemmát okoznak, mert egyszerre kell pontosan megfogalmazni a feladat által elvárt készségeket, másrészt egyszerűen kell fogalmazni, hogy a tanulók számára egyértelmű legyen, mit is kellene önmaguk munkájában értékelniük. Harmadszorra a képnek és szövegnek egymást alátámasztónak, erősítőnek, és kiegészítőnek kell lennie.

Reklámkampány

Kutatás:

Mennyire alapos kutatómunkát végeztél a témával kapcsolatban?

Tervezés:

Mennyiben sikerült a tervezésben újat létrehoznod?

Ábrázolásmód:

Hogyan sikerült megjelenítened az ötleteidet?

Kommunikáció:

Mennyire tudsz a kampányoddal kiállni a tágabb közönség elé?

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Reklámkampány

természetvédelem
ökológia téma

1. Kutatás Mennyire alapos kutatómunkát végeztél a témával kapcsolatban?

A. B. C. D.

2. Tervezés Mennyire sikerült a tervezésben újat létrehoznod?

A. B. C. D.

3. Ábrázolásmód Hogyan sikerült megjelenítened az ötleteidet?

A. B. C. D.

4. Kommunikáció Mennyire tudsz a kampányoddal kiállni a tágabb közönség elé?

A. B. C. D.

© Paál Zsuzsanna

Élőkép

Megfigyelés:

Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

Tárgyi környezet:

Sikerült megfelelő és elegendő kelléket, tárgyat találnod az élőkép elkészítéséhez?

Beállítás:

Mennyire tudtad a képzőművészeti alkotás beállítását a mozdulatoddal ábrázolni?

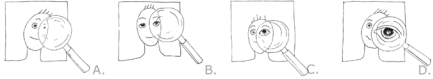
Öltözék:

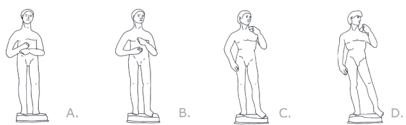
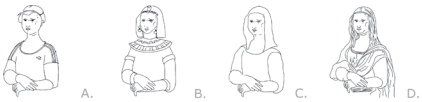
Sikerült öltözkeddel szemléltetni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

vizuális önértékelő lap
dátum, név: _____

Élőkép készítés

teljesen választható képzőművészeti alkotás alapján

- 1. Megfigyelés** Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

- 2. Tárgyi környezet** Sikerült megfelelő és elegendő kelléket, tárgyat találnod az élőkép elkészítéséhez?

- 3. Beállítás** Mennyire tudtad a képzőművészeti alkotás beállítását a mozdulatoddal ábrázolni?

- 4. Öltözék** Sikerült öltözkeddel szemléltetni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

© Péál Zsuzsanna

vizuális önértékelő lap
iskola neve, évfolyam: _____
dátum, név: _____

Dráma játék

- 1. Dramaturgia** A drámajáték történetét mennyire sikerült következetesen felépíteni?

- 2. Jelmez** Mennyire sikerült a drámajáték mondanivalóját a jelmezekkel kifejezni?

- 3. Színészi játék** Mennyire tudtad mimikával, testbeszéddel, hangokkal megjeleníteni a drámajátékot?

- 4. Rendezés** Hogyan sikerült megvalósítanod a csapat irányítását, a drámajáték rendezését?

© Péál Zsuzsanna

Drámajáték

Dramaturgia:

A drámajáték történetét mennyire sikerült következetesen felépíteni?

Jelmez:

Mennyire sikerült a drámajáték mondanivalóját a jelmezekkel kifejezni?

Színészi játék:

Mennyire tudtad mimikával, testbeszéddel, hangokkal megjeleníteni a drámajátékot?

Rendezés:

Hogyan sikerült megvalósítanod a csapat irányítását, a drámajáték rendezését?

Kiselőadás, prezentáció

Anyaggyűjtés:

Mennyire alapos gyűjtőmunkát végeztél a témával kapcsolatban?

Rendszerezés:

Mennyire sikerült rendszerezned az összegyűjtött anyagot?

Előadásmód:

Miként tudtad a témádat bemutatni, előadni?

Tudásátadás:

Mennyire hatékonyan sikerült a tudásodat átadni a többieknek?

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Prezentáció kiselőadás

1. **Anyaggyűjtés** Mennyire alapos gyűjtő munkát végeztél a témával kapcsolatban?

A. B. C. D.

2. **Rendszerezés** Mennyire sikerült rendszerezned az összegyűjtött anyagot?

A. B. C. D.

3. **Előadásmód** Miként tudtad a témasdat bemutatni, előadni?

A. B. C. D.

4. **Tudásátadás** Mennyire hatékonyan sikerült a tudásodat átadni a többieknek?

A. B. C. D.

© Péál Zsuzsanna

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Kiállítás felfedező

múzeum, kiállítás látogatás

Információ Mennyire volt érthető a kiállított anyag?

A. B. C. D.

Tájékozódás Hogyan tudtál tájékozódni a kiállítási térben?

A. B. C. D.

Ismeretszerzés Érthető, inspiráló volt számodra a kiállítás?

A. B. C. D.

Élmény Jól érezted magad a kiállításon?

A. B. C. D.

© Péál Zsuzsanna

Kiállítás felfedező

Információ:

Mennyire volt értelmezhető a kiállított anyag?

Tájékozódás:

Hogyan tudtál tájékozódni a kiállítási térben?

Ismeretszerzés:

Érthető, inspiráló volt számodra a kiállítás?

Élmény:

Jól érezted magad a kiállításon?

Projektfeladat

Motiváció jellege:

Milyen módon kezdted a feladathoz?

Szakmai elégedettség:

Mennyire sikerült a feladatodat lépcsőről lépésre felépítened?

Csapatmunka:

Hogyan vettél részt a csapatmunkában?

Sikerélmény:

Mennyire érzed sikeresnek a projektfeladatot?

vizuális önértékelő lap

iskola neve, évfolyam:
dátum, név:

Projekt feladat

1. **Motiváció jellege** Milyen módon kezdted a feladathoz?

A. B. C. D.

2. **Szakmai elégedettség** Mennyire sikerült a feladatodt lépcsőről lépésre felépítened?

A. B. C. D.

3. **Csapatmunka** Hogyan vettél részt a csapatmunkában?

A. B. C. D.

4. **Sikerélmény** Mennyire érzed sikeresnek a projektfeladatot?

A. B. C. D.

© Paál Zsuzsanna

önértékelő lap

óvoda neve:
dátum, név:

Múzeum a Legkisebbeknek

Múzeumpedagógiai foglalkozás óvodásoknak

1. **Történetmesélés** Tetszett a történet?

A. B.

2. **Foglalkozás** Milyen volt a foglalkozás a múzeumban?

A. B.

3. **Élmény** Hogyan éreztet magad a múzeumban?

A. B.

4. **Vélemény** Elhoznád legközelebb a nagymamád a múzeumba?

A. B.

© Paál Zsuzsanna

Múzeum a legkisebbeknek

Történetmesélés:

Tetszett a történet?

Foglalkozás:

Milyen volt a foglalkozás a múzeumban?

Élmény:

Hogyan éreztet magad a múzeumban?

Vélemény:

Elhoznád legközelebb a nagymamád a múzeumba?

VI. ÉRTÉKELÉS

Az értékelés egy tanítási-tanulási forma, mely a tanulók, tanárok, a szülők és az iskola számára is fontos visszajelzés. A visszajelzés tájékoztatja őket, de ez lehet demotiváló és előremutató is. Az értékelés leggyakrabban a pedagógustól a tanulók felé irányul, bár előfordul a diáktól diák felé is, és egészen ritka esetben értékelik önmagukat a tanulók.

„Az értékelés stratégiájánál kívánatos a tanítás hatékonyságának mérése, a tanulás sikeréről való visszacsatolás szervezése, és kerülendő a tanulók egymáshoz viszonyított tanulmányi eredményeinek hasonlító megítélése. A tanulók szempontjából ez az értékelés azt kívánja ellenőrizni, hogy meghatározott és elfogadott tanulási célok közül melyeket és milyen mértékben sajátították el. Tehát kritériumhoz (elsajátítási szinthez) kötött, és nem normákhoz viszonyított.” (Réthy) ¹⁸

Az értékelés célja a teljesítmény tükrözése, de az önértékelés esetén hangsúlyosabb szerepet kap a motiváció, az alkotó kedv, és a tudásvágy előmozdítása. Ezért a pedagógus szóbeli értékelése és az érdemjegyek mellett fontos a tanulók önértékelésének is lehetőséget adni. Az előre meghatározott teljesítményt lehet érdemjeggyel értékelni, de a tanulónak tudnia kell, hogy a feladat miből áll valójában. A feladat ismertetése, pontos magyarázata a tanár feladata, de ez nem mindig egyértelmű a tanulók számára. A vizuális önértékelő lapok által a feladatkiadási folyamat egyszerűsíthető, és jól vizualizálható. Megkönnyíti a megértést, és segíti a tanulókat a folyamat kulcspontjának felismerésében, és a követelmények jobb megértésében.

A kutatásom témájául szolgáló vizuális önértékelő lapok esetében felmerül a legfontosabb kérdés, hogy az értékelés milyen funkcióit erősíthetjük meg. A fejlesztő értékelés egyik legfontosabb része az interakció. Ehhez az önértékelő lapok kitöltése után beszélgetések is szükségesek lennének. Érdekes egy kicsivel több időt áldozni erre. A minősítés helyett a megerősítést, tudatosítást használva, újra átbeszélve a feladatot, más szempontok alapján.

Az eredményes tanulás kulcsa azonban a gyermek kezében van, s ez feltételezi, hogy meg tanulja elemezni, megfigyelni saját tanulási tevékenységét, ha szükséges, meg tudja beszélni másokkal a siker és a kudarc okait. Az eredményes tanulás ilyen ön-vizsgálatok és eszmecserék során válik megfoghatóvá, melyekből a tanulók maguk is megtanulják a reflektálást.” (Lénárd, Rapos, 2009)

A vizuális nevelésben nem könnyű objektív mérési rendszert kialakítani. Az iránymutató értékelések kutatása folyamatos, mind a rajzkészség, mint a vizuális alkotások létrehozásának tekintetében. Az általános pedagógiai értékelésnek is folyamatosan változó tendenciái figyelhetők meg.

18. Réthy Endréné: *A különböző tanári teljesítmény visszajelzések hatása a tanulók személyiségfejlődésére és tanulmányi teljesítményére*

https://mek.oszk.hu/04600/04669/html/balogh_pedpszich0036/balogh_pedpszich0036.html

VI.1. A PEDAGÓGIAI ÉRTÉKELÉS VÁLTOZÁSÁNAK NÉHÁNY MEGHATÁROZÓ SZAKASZA

1949-ben jelent meg Tyler követelménycélokat megfogalmazó tanulmánya, melyben megfogalmazta, hogy „a tudatos fejlesztés érdekében visszajelzések kellenek, a pedagógiai célok kitűzése, és az eredmények megszületése között lejátszódó tanítási-tanulási folyamatban.” Azaz, milyen viszony van a program célja és a tanulóban bekövetkezett változások között.

A hatvanas években Scriven (1967) három értékelési funkciót különböztetett meg, árnyalva az értékelés különböző időben, és feladathoz kapcsolódó funkcióit. Az első a helyzetfeltáró (diagnosztikus) értékelés, majd a tanulási folyamatot fejlesztő-formáló értékelés (formatív), és a lezáró-minősítő (szummatív) értékelés.

A hetvenes évektől az értékelés fogalma az előzetes tudás, a környezeti hatások további differenciálásával egészült ki. Olyan kérdések mentén, hogy kik értékelnek, mit értékelnek, miért értékelnek, és hogyan értékelnek, a tanulás fogalma is kibővült, ezért újabb értékelési szintek különültek el. Ezek a különböző szintek: a tanulók értékelése, a tanítási-tanulási folyamat értékelése, egy-egy osztály értékelése, az iskola értékelése. Egy-egy tantárgy összehasonlító, rendszerszintű értékelése. Oktatási rendszer értékelése. Nemzetközi összehasonlító értékelések.

A nyolcvanas években a tudás fogalmának újraértelmezése nyomán, felmerült az az igény, hogy az iskola mindenki számára biztosítson hasznosítható tudást. Ezért megjelent olyan kulcskompetenciák fejlesztésének az igénye, mely a munkához, élethez, műveltséghez szükséges leginkább. (Nagy, 1980) A tanítási-tanulási folyamatot is eredményesebbé tette, hogy tanulók, tanulócsoporthok, osztályok előzetes ismereteit felismerjék az adott tantárgyakban, és a sajátos igényeknek megfelelően legyen lehetőség az értékelésre.

A kilencvenes években újabb fogalom jelent meg, ami az **„egész életen át tartó tanulás” stratégiája**. Ebben a tanulási folyamatban nagyobb hangsúlyt kap az önfejlesztés és az önértékelés is. Ez olyan irány, amelybe saját vizuális önértékelő lapjaim fejlesztésével is be tudok kapcsolódni. Az önfejlesztés, és önértékelés úgy segíti elő a tanulási-tanítási folyamatot, hogy nem csak a kimenetkor értékeli a tanulókat, hanem a tanítási-tanulási folyamat közben is, azzal a céllal, hogy legyenek visszajelzések az egyéni fejlődésről és az egyéni korrekciók lehetőségéről.

VI.2. ÉRTÉKELÉSI TIPUSOK

Az értékelést rangsorolhatjuk funkciók, célok és vonatkozási kör szerint. A különböző értékelési kritériumokat azért emeltem be dolgozatomban témáim közé, hogy az önértékelő lapjaim értékelési módszerét ebben a nagyobb értékelési módszertani halmazban el tudjam helyezni. Ezért a különböző értékelési funkciók felsorolásakor a vizuális önértékelő lapokkal való viszonyra is kitérek.

VI.2.1. ÉRTÉKELÉS FUNKCIÓK SZERINT

Az értékelés általános funkciói mellett figyelmet fordítok a vizuális művészeti pedagógia értékelési jellegzetességeire. A vizuális kultúra értékelési sajátosságait kiemelve, az általános értékelési helyzetekben.

Az értékelési funkciók szerint a *diagnosztikus értékelés* célja az előzetes ismeretek felmérése, és helyzetfeltáró megismerése. A vizuális művészeti képzésben ez a felvételik során fontos. A különböző művészeti szakokra való besorolás alapja a diagnosztikus értékelés. Ez megkönnyíti, hogy a tananyag átadása mellett csoportra, személyre adekvátabban alakíthatjuk ki a tanulnivalót, és a tanítás formáját. Ahhoz, hogy ki tudjuk alakítani az új gondolati konstrukciónkat, tudnunk kell, milyen régebbi ismeretekkel érkeztek a tanulók.

A *formatív értékelésre*, ami fejlesztő-formáló, segítő értékelés, legjobb példa a művészeti képzésben az év közbeni konzultáció. Itt van lehetőség arra, hogy a tanár személyre szabottan konzultálhasson a tanulókkal. A formatív értékelés lehetőséget ad a tanulási folyamat alakítására.

Formatív értékelési pillanat
a Számalk- Szalézi Szakgimnáziumban.
Saját fotó.

A tanulónak és a tanárnak is visszajelzést ad, hogy mennyit, és hogyan sajátított el a tananyagból; ez az értékelés mindig a tanulási folyamat közben történik, lehetőséget adva a diáknak arra, hogy módosítsa addigi munkáit. A formatív értékelési funkció körébe tartozik a vizuális önértékelő lapokkal való értékelés is. A tanulási folyamatba ágyazva ad saját magának is visszajelzést a tanuló, így rá tudja irányítani a figyelmét a hiányosságaira, és a fejlődési lehetőségekre.

A *szummatív értékelés* összegző, lezáró, minősítő funkciónak példája a témazáró dolgozat, az érettségi, vagy a szakvizsga.

A művészeti portfólió pedig jó alap, ami alapján a szummatív értékelést el lehet végezni. Ezt az értékelést a tanulási szakasz lezárásaként használjuk, melynek célja, hogy értékelje a diák tudását, és visszajelzést kapjunk, mennyire sikerült elsajátítania a tananyagot.

Értékelési (szummatív) pillanatkép szakvizsgán, művészeti képzésben. Saját fotó

VI.2. 2. ÉRTÉKELÉS TIPUSAI VONATKOZÁSI KÖR SZERINT

A tanulók teljesítményének értékét meghatározhatjuk a tanulási követelményekhez viszonyítva: ez a **kritérium-orientált értékelés**. Ezt a tanulási követelményekhez viszonyítva határozhatjuk meg.

A tanulók teljesítményének értékét egy adott diákcsoporthoz viszonyítva is értékelhetjük: ez a **norma-orientált értékelés**, mely legjellemzőbben a tanuló osztályát jelenti.

A **diákhoz viszonyított értékelés** esetében a tanulókat önmagukhoz viszonyítjuk, a saját fejlődésüket szem előtt tartva. A tanulók is önmagukhoz viszonyítanak, hogy önismeretüket fejlesszék, és saját fejlődésükre jobban rálássanak. Ebben az értékelési helyzetben jól alkalmazható a vizuális önértékelő lap.

A **kliensorientált értékelés** esetében az oktatásban érdekeltek (szülők, tanulók, fenntartók) elvárásai adják a feltételeket és az elvárásokat.

VI.2. 3. ÉRTÉKELÉS CÉLOK SZERINT

Orientálás. Célja megismerni, hogy a tanuló jó irányba halad, vagy nem.

Rangsorot képez. A tanulókat felvételi alkalmával rangsoroljuk, mely eldöntheti, hogy melyik osztályban, szakterületeken kezdheti meg a tanulmányait. Ez az értékelési cél segítséget adhat számukra, hogy képességei szerint olyan osztályba kerülhet, melyben sikerélménye lehet.

Motiválás. Az értékelés a tanulók számára motiváló lehet, sokan azonban a jó érdemjegyért tanulnak. Ez részben motiváló erővel bír, de problémát is jelent: ha megvan a beígért érdemjegy, a tanuló abbahagyja erőfeszítéseit. Csapdahelyzetté is válhat az, amikor az érdemjegyekért való küzdelem, azaz a külső motiváció felülírja a hosszabb-távú, belső igényt a tanulásra.

Fegyelmezés. A tanárok közül sokan használják az értékelést a fegyelmezés eszközeként: az elmaradásokra való figyelmeztetés, felhívás, határidők betartásának a nyomatékosítása, és magatartásbeli problémák rövidtávú megoldására.

Visszajelzés. Információt ad a tanuló aktuális tudásáról. Ez a visszajelzés a tanár számára lehetőséget ad a tanítási folyamat korrekciójára. A rendszeres visszajelzés alapján módosíthatjuk, mit és miként tanítunk. A vizuális önértékelő lapok használata a tanulók és tanárok számára egyaránt visszajelzés, és szembenézési lehetőség a problémákkal. Ennek révén javítani, korrigálni tudunk, valamint motiválni tudjuk a tanulót az adott tanulási helyzetben, hogy fejlődését elősegíthessük.

További értékelési céljaink lehetnek:

Korrekció, Megerősítés, Diagnosztizálás, Prognosztizálás.

A fejlesztő értékelés mottója: Innen indulunk, és ide akarunk eljutni. Te most itt vagy, az előrelépéshez ezt kell tennünk.”. (Knausz, 2008)

Az OECD definíciója szerint: a fejlesztő értékelés a tanulók fejlődésének és tudásának gyakori, interaktív módon történő értékelését jelenti, célja a tanulási célok meghatározása és a tanítás ahhoz igazítása. A **fejlesztő értékelés** tehát nem azonos a formatív értékeléssel, mert a fejlődés folyamatát állítja a középpontba, s elsődlegesen nem a külső célok megvalósítására fókuszál.

Nem csupán az ismeretek reprodukív számonkérésére szolgál, hanem lehetőséget teremt a fejleszthető kompetenciák változásának a megismerésére is, hiszen a cél a tudás létrehozása, és nem annak reprodukálása. Életszerű, reális helyzetekben történik, utalva az iskolán kívüli szituációkra, valós problémahelyzetekre.” (Lénárd, Rapos, 2009).

A fejlesztő értékelés a tanulók önértékelését fokozottabban fejleszti. A vizuális ön-értékelő lap kitöltése után jól láthatók a hiányosságok, amelyek a vizualizáció révén érthetőbben megfogalmazhatók a tanulók számára. A fejlesztő értékelés másik jellemzője, hogy a tanulókat bevonjuk a tanulási célok megfogalmazásába, miközben tudatosítjuk, hogy részben a tanulóknak kell megfogalmazniuk saját önfejlesztési céljaikat is az adott feladattal kapcsolatban. A tanulási jellegzetességek, az adott feladatok megismerése a rajzok által, segíti őket a célok kitűzésében és az elért eredmények értékelésében.

A vizuális önértékelő lapok önreflektív eszközként való alkalmazása során a diákok jobban megismerhetik saját tanulási folyamatukat, képesek megfogalmazni önmaguk számára a továbbfejlődés lehetőségeit. Így fokozatosan a maguk előrehaladásának irányítására és realisabb önismeretre tehetnek szert, valamint felismerhetik felelősségüket a saját tanulási fejlődésükben. Míg a **diagnosztikus értékelés** elsősorban a tanár számára szolgál visszajelzéssel a tanulóról, a fejlesztő értékelés elsősorban a tanuló számára ad támpontokat, információt saját magáról. Arról, hogy hol tart a tanuló, mit tud, és mit nem tud, hol vannak hiányosságai, milyen fejleszthető pontok vannak. Ezáltal segíti a tanuló önértékelését.

VI.3. ÉRTÉKELÉS A VIZUÁLIS NEVELÉSBEN

A vizuális nevelés tantárgyait tanító művésztanárok számára nem könnyű feladat az értékelés. Ez nagyon komplex folyamat, melyben egy diák tanulási, fejlődési lépcsőfokait kell minősíteni. A vizuális képalkotást vagy a vizuális befogadást sokszor meghatározatlannak és szubjektívnek tekintjük. Mégis egy tanárnak döntést kell hoznia, hogy a tanulási folyamat melyik részében történik tudásátadás, képességfejlesztés, alkotás, vagy reflektív visszajelzés. El kell döntenie, hogy ezeket hogyan értékeljük, a tanulási folyamatot végigkövető módszerrel, formatív módon, vagy a tanulási szakaszt lezáró, az eredményeket összefoglaló szummatív módszerekkel.

Az általánosabban megragadható értékelési szempontok szerint, a vizuális alkotások értékelésnél, meghatározó a tanuló önmagához viszonyított fejlődése és teljesítménye. A koncentrált, állhatatos alkotótevékenysége, a feladat megértése, értelmezése, a kompozíció minősége és a különböző eszközhasználat és technikák alkalmazása.

A tanári értékelésnél a vizuális kultúra tantárgycsoportjához kapcsolódó értékelési szempontoknál fontos szem előtt tartani, hogy az alkotások milyen típusúak, mert így a tanári értékelés nehézségeire és összetettségének problémájára fókuszálhatunk.

Más értékelési „szabályok” vonatkoznak egy élmény, hangulat, emlék vagy egy szubjektív gondolat képi megfogalmazásánál. Ebben az esetben az értékelés hangsúlyos pontjai az alkotás egyediségén, újszerűségén, egyéni kifejezőmódján nyugszik. Ezeknél az alkotásoknál a számszerű, vagy százalékos értékelés szinte lehetetlen, hiszen a tanuló a saját személyiségének szubjektív érzésvilágából merít, sokszor a legőszintébb, legmélyebb érzelmi, vagy asszociatív rétegeket hozva a felszínre. Természetesen ezeknél az alkotásoknál is létezik a rejtőzködés és a fel nem vállalás, esetleg egy érzelmi blokk, vagy kitarulkozás félelme révén egy sematikus, klisészerű megoldás. Ebben az esetben tanári tapintat és beleérző képesség szab kereteket az osztályzással való értéktétele kinyilvánítására.

A látvány utáni tér, csendélet-ábrázolás, portré, vagy egész alak látvány utáni ábrázolásánál, ahol minden diák számára ugyanaz az alap, könnyebb értékelési kritériumokat találni. A külső jellemzők, szerkezetek, struktúrák, arányok megfigyelésének adaptálása adhat támpontot az értékelő tanár számára. Az értékelésnél az ábrázolás arányai, érthetősége, tanult ábrázolási szabályok mértéke és az objektív valósághoz közeli ábrázolásmód meghatározzák az alkotás szintjét. Jelentős mértékben segíthet az értékelésnél az eszközhasználat elsajátításának mértéke és színvonala.

A sík ábrázolásból kilépve, térbeli alkotások makettek, installációk értékelése újabb kihívásokat jelent, mert a térben való elhelyezés, a tárgy, vagy kompozíció létrehozása, az üzenet megfogalmazása, az anyaghasználat, statikai függesztés, vagy stabilitás technikai részleteinek kidolgozása nehezen mérhető. A diák precizitását, figyelmét, koncentrációját olykor jobban lehet értékelni, mint a megfogalmazott, de a valós téri környezetben – a technikai nehézségek miatt – pontatlan kivitelezését.

A feladatok sokrétűsége és különböző típusú alkotások összetett értékelési módszerei közül a portfólió értékelés adhat egy pontosabb értékelési visszajelzést, mivel ezen a területen többféle típusú alkotás együttes értékelése lehetséges. A portfólió folyamatosan bővülő digitális, vagy papír alapú mappa, melyben az év, évek során készített alkotások archiválása történik. A portfólió legfontosabb része a munkák marandó formában való megőrzése, dokumentálása, és a fejlődési folyamat végigtekintése. A fejlődési folyamat követhetővé, átláthatóvá válik és a tanuló számára fontos visszajelzéseket ad önmagáról, a feladattípusokhoz való viszonyáról és előrelépéséről, haladási üteméről. A portfólió értékelésénél fontos tisztázni, hogy formatív, vagy szummatív értékelési céllal készül. Milyen szempontok szerint történik a visszajelzés a diák számára, és milyen konklúziót von le a tanár a saját feladatsoráról. Mennyire vonja be a tanár a diákokat az értékelésbe és mennyire minősíti az alkotások színvonalát a tanár munkáját. Hadd jegyezzem meg itt, hogy sokszor dominánsabban lehet a tanár személyiségének lenyomatait látni az alkotásokban, felismerve az adott alkotóműhely, vagy iskola tanárának ízlés- és vizuális világát, mint a tanítványok egyéniségét.

Az alkotói kifejezőmódokon kívül az értékelésnél természetesen több képességet is nézhetünk, melyre nincsen szabály, hogy az adott feladatcsoportnál a tanár melyiket helyezze fókuszba.

A tanulói alkotások értékelésénél tanári törekvés az objektivitás, de az alkotások kifejezéseinek sokrétűsége miatt több képességet, képességrendszert kell egyszerre figyelembe venni, melyet a tanár szubjektíven priorizálhat pl: a látvány megfigyelésének elemzése, lényegre fókuszálás, látványértelmezés, (megfigyelés, látványfelismerés és-értelmezés). Az értelmezés alapján következtetések levonása, képek felidézésének képessége, a képi információk rendszerezése (vizuális emlékezet, vizuális elemzés). Megfigyelt és elképzelt alakzatok megjelenítése, nagyítás, kicsinyítés (formaalkotás síkban és térben). Rajz alapján téri alakzat elkészítése, lényegkiemelés, egyszerűsítés (rekonstrukció, absztrakció). Jelalkotás, vizuális metaforák képzése (szimbolizáció). Ábrák alkotása és értelmezése, folyamatábrák és jelrendszerek megértése. Időbeli folyamatok változásainak, mozgásfázisoknak a megjelenítése. Hang, vagy tapintási tapasztalatok vizuális jellé fordítása (modalitás-váltás). Képalakítás komponálás, térszemlélet, konstruálás, megjelenítés, kreativitás (fantázia, divergens gondolkodás, különbözőség, egyediség. Anyagkialakítás, eszközhasználat. (Kárpáti, 2016)

A vizuális nevelésben az értékelés a 20. század második évtizedében kezdődött, és alapvetően a pszichológiai tesztekhez hasonló, az egyes képességelemeket feladatokkal vagy projekt jellegű, összetett feladatsorokkal vizsgáló módszerekkel zajlott (Kárpáti, 1998).¹⁹

A vizuális nevelésben az általános értékelési szabályokhoz képest jelentős különbségeket tapasztalunk, és további szempontok szerint tudunk értékelni. A feladatokat nem lehet egyféle módon vizsgálni, hanem feladattípusokra lebontva kell differenciálnunk az értékelésünket. Az alkotói kifejezőmódokon kívül az értékelésnél több képességet is nézhetünk, melyre nincsen szabály, hogy az adott feladatcsoportnál a tanár melyiket helyezi fókuszba. (Kárpáti, 2016)

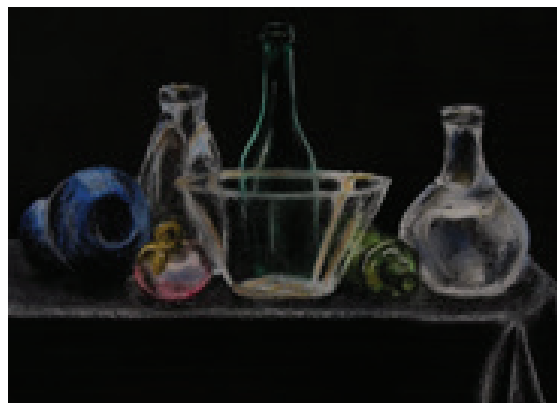
19. Kárpáti Andrea (2005). *Kamaszok vizuális nyelve*. Akadémiai kiadó, Budapest

Az értékelés hangsúlyos pontjai az alkotás egyediségén, újszerűségén, egyéni kifejezőmódján nyugszik. Az egyéni kifejezőmód mögött személyes, szubjektív történetekkel, olykor önfeltáró megnyilatkozásokkal találkozunk. Ebben az esetben az értékelés lényegi pontjait is át kell gondolnunk, és empátiával közelítenünk a feladat értékelési szempontrendszerének a kialakításakor.

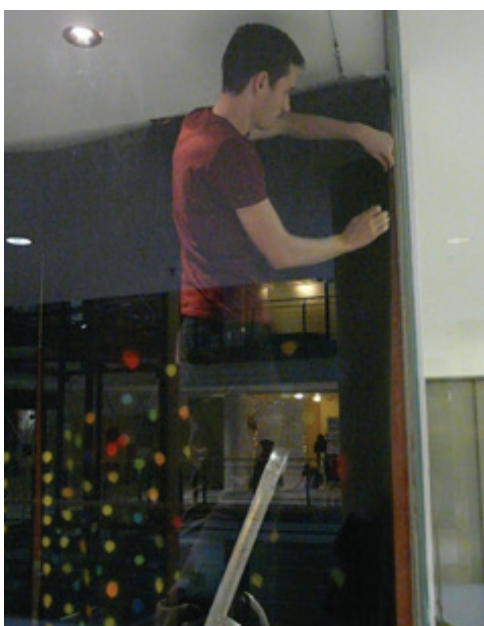
Feladat 13. évfolyam számára, Önarckép, egyéni kirakat tervezése, saját fotó

A látvány utáni tér, csendélet ábrázolás, portré vagy egész alak látvány utáni ábrázolásánál, ahol minden diák számára ugyanaz az alapbeállítás, könnyebb értékelési kritériumokat találni. A külső jellemzők, szerkezetek, struktúrák, arányok megfigyelésének adaptálása adhat támpontot. Jelentős mértékben segíthet az értékelésnél az eszközhasználat elsajátításának mértéke és színvonala.

Látvány utáni tárgyábrázolás munka közben, és egy csendélet beállítás pasztellkrétával, saját fotó

Térbeli alkotások makettek, installációk értékelése nehezen mérhető. A tanár döntése, hogy az értékelés során mire tesszük a hangsúlyt. Az ötlet, a gondolat, az üzenet megfogalmazása, maga a terv is lehet értékelésünk fókuszában, de a térben való elhelyezés, az anyaghasználat, statikai függesztés, vagy stabilitás technikai részleteinek kidolgozására is fektethetjük a hangsúlyt. Gyakran történik meg, hogy egy remek gondolatot nem követ olyan technikai installálás, mely az egész munkának megadná az eredetileg várt színvonalát.

A tanulók képzeletében sokkal átfogóbb üzenetek is megfogalmazódnak, melynek térbeli megalkotásához nem áll rendelkezésükre megfelelő anyag és technikai háttér és gyakorlati tudás.

Az önértékelő lapok használatával, melyben a feladat sikeres megoldásához vezető lépcsőfokok is megjelennek, tudatosan segíthetjük a tanulókat az elvárt feladat megoldásához vezető úton. Előre tudatosíthatjuk számukra az elvárásainkat.

Installáció készítése közben és függesztett installáció színes papírokból, saját fotó

VI.3. 1. ÉRTÉKELÉS VIZUÁLIS KÉPESSÉGELEMEKKEL

A vizuális képességek (pl.: térszemlélet, színérzékelés, képértelmezés) vizsgálatának az alapja a vizuális képességelemek vizsgálata. **Nemzetközi kutatásban feltérképezték azokat az értékelési szempontokat, melyet a legtöbb európai országban érvényesnek tartanak.** Ezek a szempontok pontosan megfogalmazhatóak és számon kérhetőek. A 2010-es kutatások (Kárpáti és Gaul, 2011) ²⁰ célja a vizuális képességlista elkészítése alapján értékelő feladatok fejlesztése.

A kutatások és a pedagógiai gyakorlat alapján kirajzolódott, hogy az addigi, hagyományos, manuális képzőművészeti, egyedi alkotások jól kiegészíthetők az online készített művekkel, és a multimédia alkotások létrehozásával. Ezért az anyaghasználattól független értékelési szempontok jöttek létre, mert a gondolati tartalmon a kreatív képalkotás bármilyen módon létrejöhet.

A vizuális képességelemek

1. Vizuális megismerés

(észlelés, emlékezés, értelmezés) tanulási képességek

2. Ábrázolási konvenciók, technikák használata

3. Vizuális alkotó, kifejező képesség

4. Vizuális kommunikációs képesség

(ebbe a következő képességek tartoznak: konstruálás, anyagalakítás, eszközhasználat, ábrák alkotása és értelmezése, nem vizuális jellegű információk megjelenítése, időbeli folyamatok megjelenítése. (Babály, Kárpáti, Simon 2015) ²¹

A nemzetközi kutatásban feltérképezett értékelési szempontokat egy keretrendszer foglalja össze, melyet magyarul vizuális műveltség keretrendszernek hívunk.

20. Kárpáti Andrea és Gaul Emil (2011). A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest

21. Babály Bernadett, Kárpáti Andrea, Simon Tünde. A vizuális képességrendszer elemeinek értékelése: térszemlélet és képi kommunikáció. Online diagnosztikus mérések az iskola kezdő szakaszában. Szeged

VI.3. 2. VIZUÁLIS MŰVELTSÉG KERETRENDSZER

2010-ben alakult meg az Európai Vizuális Műveltség Hálózat (European Network for Visual Literacy, ENViL) a Közös Európai Vizuális Műveltség Keretrendszer (Common Framework of Reference for Visual Literacy, CEFR-VL). A keretrendszer fontos célja, hogy megalapozza a pedagógiai értékelést a vizuális nevelésben. A szerzők a vizuális műveltség meghatározásánál kompetenciaalapú megközelítést alkalmaztak. (Kárpáti, Schönau, 2019)

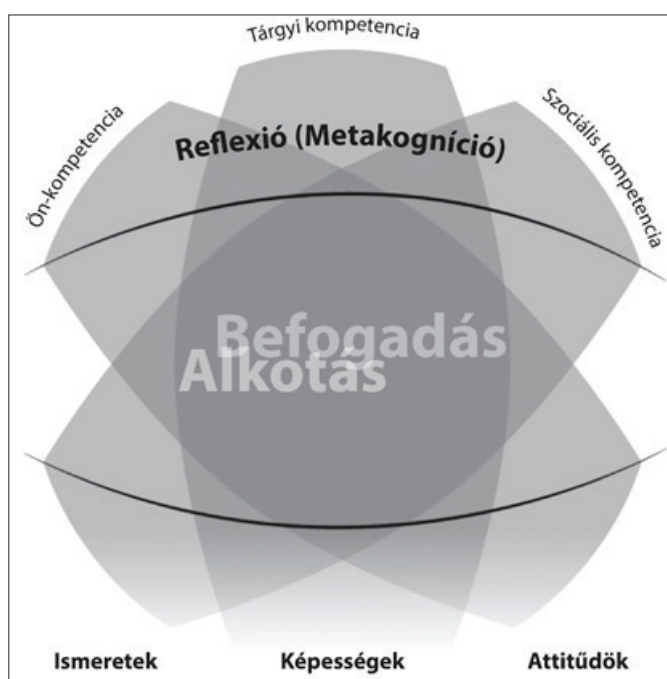
„A vizuális műveltség olyan tanult képességek csoportja, amelynek segítségével képeket és tárgyakat alkothatunk és fogadhatunk be, és reflektálhatunk az alkotó és befogadó folyamatokra.”(Wagner, 2016).

Az európai országok rajzterveiben egyre nagyobb szerepet kap a társadalmi hasznosság. A társas képességek fejlesztése az életben és a munka világában, és a fontos képalkotó helyzetek megismerése. Fontos üzenetük: a vizuális nyelv használata életünk minden területén megjelenik, és segíti az önismeretet és önkifejezést éppúgy, mint az együttműködő munkát.

A tudományos vagy gazdasági probléma megjelenítését és mélyebb megértését. Részvállalást a társadalmi problémák megoldásából: előzékenységet, a probléma-érzékenység megfogalmazását, megoldás-keresését, kritikai érzék fejlesztését, a vizuális közlések elemző értékelését.

Valamint a felelősségteljes állampolgári magatartás kialakítására, társadalmi konfliktusok kezelésére, és a közösségi alkotásban való részvételre. (Kárpáti, 2016)

A Közös Európai Vizuális Műveltség Keretrendszer három szinten határozza meg a vizuális alkotó és befogadó képességet.

Az Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret kompetenciastruktúra modellje. Vizuális műveltség: képek és tárgyak reflektált alkotása és befogadása (Kárpáti–Pataky, 2016) ²²

22. Kárpáti Andrea Vizuális kommunikáció a fejlesztő önértékelésben, XVII. Pedagógiai Értékelési Konferencia, Szeged http://acta.bibl.u-szeged.hu/66222/1/pek_2019_053.pdf

VI.3. 3. KÉPESSÉGSZINTEK, SKÁLÁZÁS

„A CEFR-VL minden kompetenciaelemhez minőségi szinteket rendel, amelyekkel értékelhető a tanuló képességelemeinek fejlődése. A képességszintek bemutatják, hogyan képes a tanuló cselekedni egy adott helyzetben, adott feladat megoldása közben. A feladatoknak megfelelő kompetenciaelemekben elért szintek együttesen határozzák meg, mennyire sajátította el a tanuló a vizuális műveltségnek a feladattal számokért részét.

A keretrendszer általánosságban definiálja a képességszinteket, melyek nem kapcsolódnak egy-egy életkorhoz, oktatási helyzethez vagy tantervi típushoz.

Céljuk az, hogy segítsék a feladatok megoldása során aktivizált készség- és képességelemeket azonosítani, és az egyes életkorokhoz és tantervi követelményekhez illesztett képességszint-definíciókat elkészíteni.

Annak érdekében, hogy érzékeltethetők legyenek a teljesítménybeli különbségek egyes területeken, **„elemi”, „középszintű” és „kompetens” szinteket** állapítanak meg. Ennek tartalma elsősorban az elkészítés, létrehozás: vizuális formák (képek vagy tárgyak) szándékos megalkotása. A szintek a megoldás minőségét, a bemutatott kifejezőeszköz-készletet és a forma és tartalom közötti kapcsolatokat érzékeltetik.”(Wagner, 2016)

VI.3.4. A KOMPETENCIAMÉRÉS VIZUÁLIS KÉPESSÉGRENDSZERE

Fogalom magyarázat

Szintek ²³

Elemi

Az elemi szinten teljesítők már rendelkeznek az adott képesség-elem alapjaival, amelyekkel képesek személyiségüket fejleszteni, és részt venni a társadalom életében.

Képes kiválasztani a jól ismert motívumok és témák közül azokat, amelyek illeszkednek alkotói szándékaihoz; képes az előre meghatározott művészi formákat alkalmazni. Képes szabályokat és elveket alkalmazni és kísérletezéseinek eredményeit a témának megfelelő módon felhasználni.

Középszintű

Képes kiválasztani a megfelelő tartalmat, motívumokat és témát a javaslatok alapján, figyelembe véve saját kifejezési szándékait.

Képes arra, hogy válasszon a rendelkezésére álló anyagok és eszközök közül, figyelembe véve saját alkotói szándékait.

Képes figyelembe venni és saját kifejezési szándékának megfelelően néha megszegni a művészeti szabályokat, alapelveket.

Kompetens

A kompetens szint ezzel szemben, a vizuális műveltség fejlettségének legmagasabb, átlagos képességű tanulók által elérhető fokát mutatja (ez a szint természetesen nem azonos a vizuális kultúrával hivatásszerűen foglalkozó művész, tervező vagy művészettörténész képességszintjével).

A művészi kifejezőeszközök, tartalmak, motívumok széles körét képes alkalmazni, és művét, hogy elérje a tervezett hatást, a megfelelő formába önteni.

Képes a vizuális alkotási módszereket és stratégiákat célirányosan és összeszedetten, fókuszáltan alkalmazni, hogy jobban kifejezhesse saját vizuális gondolatait.

Kritikusan reflektál a szabályokra és elvekre, és kifejezési szándéka érdekében eldönti, hogy kövesse-e őket, vagy térjen-e el tőlük.

23. Képességszintek meghatározása: az „alkotás” képességszintjei (Wagner – Kárpáti – Pataky, 2016)

A mérhető képességek rendszerbe foglalása.

A kompetenciamérés új vizuális képességrendszer (Kárpáti és Gaul, 2011)

A **Közös Európai Vizuális Műveltség keretrendszer** célja, hogy megalapozza a pedagógiai értékelést a vizuális nevelésben, és a mérhető képességeket rendszerbe foglalja. Ennek a rendszernek a kiindulópontja a nemzetközi szakirodalomban szereplő vizuális képesség modellek és a Nemzeti Alaptanterv szövege.

1. Megfigyelés
2. Látványfelismerés és-értelmezés
3. Vizuális emlékezet
4. Vizuális elemzés
5. Formaalkotás a síkban (2D) és térben (3D)
6. Manipulációk
7. Rekonstrukció, transzponálás
8. Absztrakció
9. Szimbolizáció
10. Ábrák alkotása és értelmezés
11. Nem vizuális jellegű információk
12. Időbeli folyamatok megjelenítése
13. Modalitás-váltás
14. Képalakítás, komponálás
15. Térszemlélet
16. Konstruálás
17. A síkbeli és térbeli vizuális megjelenítő, kifejező eszközök adekvát használata
18. Kreativitás
19. Anyag, eszközhasználat

VI.3.5. KÉPESSÉGRENSZER ALAPJÁN HOLLAND KÉPES ÉRTÉKELŐ MÓDSZER

A képességrendszer alapján, nemzetközi kutatás eredményeképpen, képes értékelő módszert dolgozott ki Talita Groenendijk és Folkert Haanstra az Amszterdami Képzőművészeti Főiskola két tanára. A szöveges kritériumok képi jeleinek ábrázolásáról szóló tanulmány Groenendijk, T.-Haanstra, F. -Kárpáti A. (in print): New Tool for Developmental Assessment Based on the Common European Framework of Reference for Visual Literacy – an international usability study. International Journal of Art and Design Education (IJADE) tanulmányban található.

Ezen képes értékelő módszer alapján indult meg a vizuális önértékelőlapok fejlesztése.

A holland vizuális önértékelőlapok magyarországi oktatási környezetre való alkalmazásának vizsgálata is elindult. A sikeres beválási vizsgálatok révén új értékelési forma honosodik meg. A vizuális kultúra tantárgy esetében a képekben való gondolkodáshoz jól alkalmazható a vizuális önértékelő lap. Ennek az alkalmazása a vizuális művészeti nevelésben javítja a tanári és tanulói értékelő munkát. A kérdőívek és beválási vizsgálat alapján igazolható a vizuális önértékelő lapok haszna és előnye a tantárgy középiskolai oktatásában. A magyar kipróbálást Kárpáti Andrea vezetésével a MTA-ELTE Vizuális Kultúra Szakmódszertani Kutatócsoportja végezte.

VI.3.6. VISUAL RUBRICS FOR SELF/ASSESSMENT

A vizuális (ön)értékelő lap (Visual Rubrics for Self/Assessment) alábbi példája az alkotás egyik részképességét, a kísérletezést jeleníti meg szimbolikus rajzzal. A másik a befogadás egyik részképességét, az elemzést mutatja be. A képeken szereplő számok az egyes képességelemekben elért teljesítmény minősítésére szolgálnak.

Táblázat a vizuális (ön) értékelő lapok két kritérium leírására.

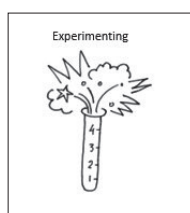
Példák a vizuális (ön)értékelő lap két kritérium leírására

Szintek:

1, 2, 3, 4

Kritérium:

Kísérletezés

1. Rögtön hozzáfogtál az alkotás elkészítéséhez.

Nem kísérleteztél, nem próbáltál ki új dolgokat.

2. Eltöltöttél egy kis időt kísérletezéssel.

Kiprobáltál néhány anyagot, eszközt és technikát vagy alkalmazást.

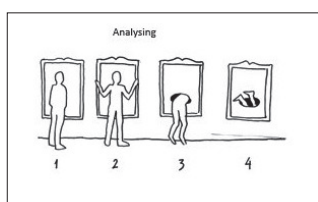
3. Időt szántál a kísérletezésre.

Kiprobáltál számos anyagot, eszközt és technikát vagy alkalmazást.

4. Sok időt szántál a kísérletezésre. Kiprobáltál számos anyagot, eszközt és technikát vagy alkalmazást, szokatlan megoldásokat is.

Munkád nyomán új felfedezéseket tettél, amelyeket felhasználtál az alkotásodban.

Elemzés

1. Alig ismerted fel a forma, a tartalom, a funkció és a társadalmi környezet összefüggéseit. A felismert összefüggéseket nem tudtad értelmezni.

2. A forma, a tartalom, a funkció és a társadalmi környezet összefüggései közül néhányat felismertél. A felismert kapcsolódási pontokat röviden kifejtetted.

3. A forma, a tartalom, a funkció és a társadalmi környezet összefüggései közül néhányat felismertél. A felismert kapcsolódási pontokat részletesen és érthetően kifejtetted.

4. A forma, a tartalom, a funkció és a társadalmi környezet összefüggései közül jó párat felismertél. A felismert kapcsolódási pontokat részletesen és érthetően kifejtetted (alaposan elmagyaráztad és/vagy illusztráltad, forrásokra hivatkozva).

VII. VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK A GYAKORLATBAN

VII.1. KISELŐADÁS VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAP KITÖLTÉSÉVEL KAPCSOLATOS TANULÓI VISSZAJELZÉSEK

Szummatív értékeléskor képes prezentációt is be kell mutatni a tanulóknak, ezért az erre való tudatos készülés elengedhetetlen. Tanulóim sok-sok kiselőadását végig hallgatva, megismerve, tudtam megragadni az egész munkafolyamatot és annak problematikusabb pontjait.

A holland értékelő lapoknál nem volt prezentáció, kiselőadás téma, ezért ez kihívás volt számomra, hogy új feladattípusra alkalmazzam a képes önértékelő lapokat.

A kiselőadásokat fontos témának tartom az órai munkában, mert a beszédkésztséget, képek szelekcióját, elemzését és a gondolatok összegzését nagyon plasztikusan tömöríti. Arra a hallgatói problémára is jó lehetőség, hogy a diákok bátrabban merjenek kiállni az osztálytársaik elé. Ez jó alkalom, arra is, hogy a szónak a rokon értelmében kiálljanak magukért is.

Próbálok az óráimon minél több ilyen típusú bemutatkozási lehetőséget teremteni, ezért első önértékelő lapom a kiselőadás és prezentáció témában készült.

A tanulói prezentációs, vetítéses kiselőadások bemutatását követően került sor az értékelőlapok kitöltésére. 13. osztályosok körében az önértékelő lapok kitöltése egyértelmű volt. Nem kértek pontosítást a feladat megértésével kapcsolatban.

Az *anyaggyűjtés* kapcsán olyan válaszokat kaptam, hogy idegen nyelvű oldalakon voltak információk, a magyar oldalakon ehhez képest alig, így emiatt érezték, hogy kevés információ áll a rendelkezésükre.

Ez fontos visszajelzés volt számomra, hogy annak ellenére, hogy idegen nyelvet kötelező tanulni a közoktatásban, a feladathoz kapcsolódó képes anyag nemzetközi internetes gyűjtésében nem voltak igazán járatosak. Ez új információ volt nekem, mert azt feltételeztem, hogy már rendelkeznek ezzel a kompetenciával.

Az önértékelő lapok tanulói kitöltése számomra is segítséget adott, hogy pontosabban felmérhessem a tanulók képességeit.

A *rendszerzés* témakörében az önértékelők elemzése nyomán kiderült, hogy a tanulók által megtalált képek egymás mellé rendezése gondot jelentett. Bizonytalannak érezték, hogy melyik kép áll közel a másikhoz képileg és tartalmában. Mikortól lesz a mondanivaló követhetetlen, és milyen kritériumok alapján lehet őket egymás mellé rendezni. Azt a következtetést vontam le, hogy a középiskolai tanulmányaik alatt a prezentáció, kiselőadás alig szerepelt a tanulói feladatok során.

A szereplés kritériumnál találtam a legőszintébb, saját megélésükre vonatkozó visszajelzéseket. Az egyik tanuló arról beszélt a nyilvános előadásával kapcsolatban: „Szeretek szerepelni. Nem kérdés, hogy nem mindig sikerül, hogy figyeljenek rám. Lelohad a lelkesedésem, amikor nem figyelnek. Fapofával néznek, mondjad... csak már legyen vége. Az arcom vagy feszült, vagy riasztó. Aztán folytatom, csak nem olyan lelkesen.” Más tanulói visszajelzések: „Jobban összeszedhettem volna magam és nem kellett volna olvasnom a szöveget.” „Szeretnék jobban előadni, de a rossz visszajelzések miatt ez visszamegy.”

„Az osztálytársak zavarták az előadásomat és utálom, amikor előadok és beszélnék.” Az osztálytársak, mint közönség, figyelmetlen, vagy közömbös reakciója zavarja az éppen előadó tanulókat. A legtöbb esetben ez a sikerélmény önértékelési szempontjánál jutott kifejezésre. Úgy vélték, hogy ha jobban figyeltek volna a többiek, akkor nagyobb lett volna a sikerélményük. A saját sikerélményüket tehát összekapcsolták az osztály reakcióival és legalább olyan súllyal értékelték, mint a saját munkájukat.

VII.2. TANÁRI VISSZAJELZÉSEK VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOKKAL KAPCSOLATBAN 24

A vizuális önértékelő lapokat Styrna Katalin vizuális kultúra, művészettörténet és médiaismeret szaktanár, művésztanár irányításával a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola tanulói és a Pécsi Református Kollégium Gimnáziumának diákjai (az általa tanított diákok száma: 187 fő) töltötték ki.

A feladatlapok gyakorlati használatában Katalin rendkívül hatékonyan irányította az osztályait. Nagyon jó munkakapcsolat alakult ki közöttünk, heti rendszerességgel konzultáltunk a folyamattal kapcsolatban.

A vizuális önértékelő lapokat a Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola 9.c osztályának tanulói (16 fő) és a 10.c osztály (13 fő), a heti egyszeri alkalommal megtartott vizuális kultúra óra keretében töltötték ki. A 11.c osztály (16 fő) és a 12.c osztály (15 fő) heti két média óra keretében használta az önértékelő lapokat. A Pécsi Református Kollégium Gimnáziumában a 9.b (33 fő), a 9.a (26 fő), a 10.b (32 fő) és a 10.a (31 fő) osztály heti egy vizuális kultúra óra keretében dolgozott az értékelőlapokkal. A heti két órában megtartott fakultáció alkalmával 5 fő töltötte ki a lapokat.

24. Paál Zsuzsanna és Styrna Katalin (2021). Vizuális önértékelő lapok. Az önreflektivitás alkalmazásának előnyei és bemutatása konkrét feladatokon keresztül. Vizuális Kultúra, 2021.1/4 http://vizualiskulturaui-sag.hu/wp-content/uploads/2021/07/5.%20Paa%CC%81l-Styrna.pdf?fbclid=IwAR10uoHV4xmw4fACuFkvr-szdlLtGTFAJc6gMA5b_WiXwo27SQFtseDpufjI

VII.2.1. A VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK HATÉKONYSÁGÁNAK VIZSGÁLATA

A tanulók három különböző módon ismerhették meg az önértékelő lapot.

Az első csoportba olyan osztályok tartoztak, ahol a feladat kiadása előtt mutatta be a tanár az önértékelőt. A tanulók pontosan tudták, milyen kritériumok lesznek, és azzal is tisztában voltak, hogy saját teljesítményüket kell majd értékelniük. Az önértékelő lapot a tanárral közösen megnézték, megbeszélték, majd a feladat elvégzése után kitöltötték.

A második csoport esetében az értékelőlapokról a tanár csak szóban beszélt. Nem mutatta meg előre, csak annyit mondott, hogy a feladat egy önértékelő lap kitöltésével fog végezni.

A harmadik csoportnál a feladat kiadásakor a tanár nem említette az önértékelő lapokat, csak a feladat befejezésekor, zárásként adta oda, hogy értékeljék magukat a tanulók. A háromféle bemutatási mód összehasonlításra adott lehetőséget.

VII.2.2. KAMPÁNY TÉMÁJÚ VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK KIRÓBÁLÁSA A TANÓRÁN

Nagyon kíváncsi voltam Katalin saját tapasztalataira a vizuális önértékelő lapokkal kapcsolatban, ezért megkértem, részletesen fejtse ki a véleményét.

Paál Zsuzsanna: Milyen feladatot adtál ki konkrétan a tanítványaidnak? Mi volt a feladat címe, milyen instrukciók hangzottak el?

Styrna Katalin: A Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola 11.c és 12.c drámatagozatos osztályainak adtam ki kampánytervezés feladatot. Egy ökológiai problémával kapcsolatos fiktív filmet kellett elképzelniük. Inspirációul az Olajfalók áldokumentum filmet ajánlottam nekik. Ehhez kellett egy filmplakátot tervezni vegyes technikával. Kaptak segítséget a plakátkészítés szempontjaival kapcsolatban. Nekik kiadtam a feladat elején az önértékelő lapokat, és elmagyaráztam az önértékeléssel kapcsolatos ismereteket.

A 10.c osztály tanulói szintén reklámkampányt terveztek. Az óra elején megkapták az önértékelőket. Elmagyaráztam, melyik szint mit jelent, és végig beszéltük az önértékelő lap szempontrendszerét. Náluk előzetesen Frank Lloyd Wright Vízesés-háza és a modern építészet volt az órai téma. Ezzel kapcsolatban bio-házak vagy öko-házak kellett tervezniük. Majd ezeknek a házaknak a reklámozása volt a feladatuk. Nekik nem adtam ki a feladat elején az önértékelő lapokat.

9.c osztály előzetes feladata az volt, hogy egy elképzelt szigeten élnek, kitalált lényként. Megrajzolták a sziget térképét, közös szobrot készítettek, ami kifejezte a közösség szabályait. A feladat során a szigeten termelt ökotermékek reklámkampányát kellett megtervezniük, export céljára.

A Református Kollégium Gimnáziumának 10.a és 10.b osztályának a reklámkampány tervezési feladat adtam ki, mely a szecesszió témaköréhez kapcsolódott. Előző órán ismétlődő, organikus mintákat festettek, és a biotermék plakátjukba is be kellett emelniük ezekből. Az „élőkép” feladatot a 9.a és 9.b osztályosok kapták. A feladatokhoz csatoltam az értékelőlapokat.

Reklám
kampány

vizuális önértékelő lap
iskola neve, évfolyam:
címzett, név:
terméknevét idelem
ökológia téma

1. Kutatás Mennyire alapos kutatómunkát végeztél a témával kapcsolatban?

A. B. C. D.

2. Tervezés Mennyire sikerült a tervezésben újat létrehoznod?

A. B. C. D.

3. Ábrázolásmód Hogyan sikerült megvalósítanod az ötletedet?

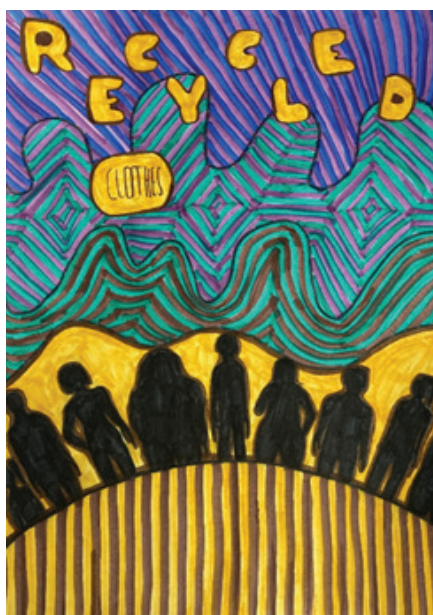
A. B. C. D.

4. Kommunikáció Mennyire tudsz a kampányoddal kiállni a tágabb közösség elé?

A. B. C. D.

© Pál Zsuzsanna

Reklámkampány feladat. Pécsi Református Kollégium Gimnázium 10. osztályos tanulójának a munkája, és a feladatához kapcsolódó vizuális önértékelő lap kitöltése

1. KUTATÁS

A. B. C. D.

2. TERVEZÉS

A. B. C. D.

3. ÁBRÁZOLÁSMÓD

A. B. C. D.

4. KOMMUNIKÁCIÓ

A. B. C. D.

Reklámkampány feladat. Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola 9. osztályos tanulójának a munkája, és a feladatához kapcsolódó önértékelő lap kitöltése

Paál Zsuzsanna: Hogy fogadták tanítványaid a vizuális értékelőlapokat? Okozott-e nehézséget a kitöltése? Véleményed szerint van olyan része a feladatlapnak, amely magyarázatra szorult? Miben látod az értékelőlapok kitöltésének előnyét?

Styrna Katalin: Az önértékelő lapok kiadásánál nem merült fel kérdés, a szövegek egyértelműek voltak. Jól fogadták a tanulók. A tanárt is segíti a munkájában, a diákok jobban figyelnek, mivel úgy érzik, nagyobb jelentősége van a tevékenységüknek. Az önértékelés fontosságáról beszéltem a feladatlapok bemutatásakor. Kitértem arra, hogy az értékelők kitöltése során önmagukat kell megfigyelni, hogy mennyire tudnak egy feladatba belemélyedni. Vizsgálniuk kell, hogy mikor érzik azt, hogy a munka befejezett számukra. Mennyire tudják képviselni a saját ötleteiket és annak az értékét, hogy fontos, amit létrehoznak. **Az önértékelő lap által a saját tudásukat, fejlődésüket értékelik. Lemérhető, mennyire van egy tanulónak önbizalma, és egyáltalán neki mer-e kezdeni a feladatnak.**

Paál Zsuzsanna: Mennyi időt fordítottatok az értékelőlapok kitöltésére? Mit gondolsz, nem vett el sok időt az órákból? Mi a véleményed az önértékelők vizuális megjelenítéséről, a verbális helyett? Szerinted az önértékelő lapok mit segítettek elő elsősorban a tanítási-tanulási folyamatban? A feladatlap kitöltéséhez hogyan viszonyultak a diákok, mennyire voltak kreatívak?

Styrna Katalin: Tanárként meg kell szokni az önértékelők rendszeres használatát. Szerintem nagyon sokat segít. Figyelni kell, hogy kiozssam, beszédem és visszajelzést adjak, ez idő. De ki lehet találni egy jó rendszert. Minden feladathoz hozzá lehet tűzni. A diákok is megszokják, hogy önmaguk is értékelnek. Sokkal könnyebb így a kommunikáció velük, és jobban meglátják a saját felelősségüket. Nem a tanár a mumus. A vizualitása miatt a tanulók könnyebben felfogják. A tanárok bonyolultan fogalmaznak, ezek pedig sokkal egyértelműbb visszajelzések. A képeket jobban felidéz a tanulók, mert maguk színezik ki. A ráfordított idő hasznos, mert megtérül. Előre fel tudják mérni, miről lesz szó. Nem könnyű leültetni a diákokat, hogy elkezdjék az alkotómunkát. Ezzel a módszerrel könnyebb, mert előre vetíti, vizualizálja a munkájuk sikerét. Egészen máshogy fognak hozzá a tanulók a feladathoz, ha a szempontokat már az elején ismerik. Aktívabbak lesznek, jobban bevonódnak a feladatba. Felébrednek, kivirulnak, hogy véleményt alkothatnak, és tényleg értékelik magukat. Szükségük van erre.

Az a tapasztalatom, hogy önmagukat kritikusabban ítélik meg, mint a tanár. Az önértékelés által jobban közelítenek a saját valóságukhoz, és megértik, mekkorát fejlődhetnek egy feladat által. A fegyelmezésben is segít, és gyorsítja az óra eleji feladatkiadást. Rájön, hogy óróra szól és kíváncsibb lesz. A kamaszok állandóan méricskélik magukat. Ezért minden önértékelés nagyon sokat jelent számukra. Érdeklődnek, hogy a világ milyennek látja őket, és ők hogyan látják önmagukat. Fontos számukra e két dolog összevetése. Jelentős az is, hogy a kortársaik, a csoport mit gondol róluk, és annak lesz jobb helye a csoportban, akinek van önbizalma. Az önértékelő lapok kitöltésében őszinték voltak, de az önmagukról alkotott véleményüket megtartották maguknak. Nem hasonlították össze, és nem is beszéltek erről egymás között. Komolyan vették, és még a legcinikusabb tanuló is kitöltötte. Úgy gondolom, az önértékelő lap segíti a fejlődést, előre tervezhető a bejárási kívánt út, ami megtámogatja a

konceptuális gondolkodást. A tanulókkal el lehet beszélgetni, hogy saját magukhoz képest hogyan fejlődtek. Az önértékelő lap nélkül nem látják jól a szempontokat, és sokszor kéri is tőlem, hogy mondjam meg, mi alapján értékelem őket. A rajzok által hamarabb felfogják, mit várunk el tőlük. Például az élőképnél az első kompetencia a kutatás. Menj, kutass, légy alapos! Elővetíti magát a szempontot. A jó megoldás piktogramja az értékelőlapon látható és megérhető, anélkül, hogy ezt hosszasan magyarázná. Mit kell tennem azért tanulóként, hogy sikeres legyen a feladatom? Például ebben az esetben azt, hogy alaposan tanulmányozok képzőművészeti alkotásokat. Ezt látja a képen, és megérti, hogyan lehet sikeres. Így könnyebben felméri saját erejét, és tudatosulnak benne a szempontok. Hamarabb összeáll számára, hogy mi lesz a megoldás, és az ahhoz vezető út. Folyamatában látja, a piktogramok által, hogy miből mi lehet, tudatosul benne a szempontrendszer.

VII.2.3. ÉLŐKÉP TÉMÁJÚ VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐLAPOK KIPRÓBÁLÁSA A TANÓRÁN

Paál Zsuzsanna: Mi volt a véleményed az élőkép önértékelő lapokról? Hogyan fogadták a tanulók?

Styrna Katalin: Máshogyan közelítenek a „refisek” és a „művészetisek”. Ha a művészeti tanulók úgy érzik, hogy nem lesz nagyon jó a feladatuk, akkor gyakran neki sem állnak. Több idő kell nekik, hogy megérleljék. Ha túl nagy falat, elteszik a hétvégre, vagy ha a siker reménye csekélyebb, nem biztos, hogy belefognak a munkába. Úgy vettem észre, hogy a lányok nyitottabbak voltak az önértékelőkre, mint a fiúk.

A református gimnáziumban megkapták előre az élőkép önértékelő lapokat, a feladathoz volt csatolva. Egyből meg is értették, csak kevés rásegítés kellett az elején a szintek megbeszélésével kapcsolatban. Kértem, hogy figyeljék meg, melyek a magasabb szintek az önértékelő lapon. Ez többeket segített abban, hogy pontosabban megfigyeljék a tárgyakat. Tetszett nekik az önértékelő, nem volt negatív hozzászólásuk. Sorvezetőként irányította azokat, akik képesek magukat komolyan venni.

A lustábbak az önértékelő lap kitöltéséhez sem vették a fáradságot. Nem az ötösért dolgoztak. Jegyet sem adtam, csak elmondtam, hogy a lapok kitöltésének célja az önismeret fejlesztése. Inspiráló volt számukra, jó volt belegondolniuk, hogy meddig jutottak el a feladatban. **Többen visszajeleztek, hogy újszerű volt számukra, ilyet még nem készítettek, és ötletesnek tartották.**

Úgy érzem, jobbak lettek azok a munkák, ahol megjelenik a tanuló önmaga iránti felelőssége, ahol jobban meg kell felelnie önmagának. Ez az értékelési mód segíti egy jobb minőségű feladat elkészítésében, és határozottabb koncepciója lesz a tervezéssel kapcsolatban. Maga a feladatkiadás is komolyabb az értékelőlappal, mintha csak egy kis cetlin vagy szóban kapják meg. Így nagyobb nyomatékot kap, súlya lesz, végső soron jobban figyelnek a feladat elkészítésére.

vizuális
önértékelő lap
dátum, név:

Élőkép készítés

tesztölísepen választható képmővészei alkotás alapján

1. Megfigyelés Mennyire alaposan tanulmányoztad a képmővészei alkotást?

A. B. C. D.

2. Tárgyi környezet Sikerült megfigyelni és elegendő kellőket, tárgyakat találnod az élőkép elkészítéséhez?

A. B. C. D.

3. Beállítás Mennyire tudtad a képmővészei alkotás beállítását a modulattalól ábrázolni?

A. B. C. D.

4. Öltözk Sikerült öltözköddel szemléltetni a képmővészei alkotásan látható alakot?

A. B. C. D.

© Pál Zsuzsanna

Élőkép feladat. Pécsi Református Kollégium Gimnázium 9. osztályos tanulójának munkája, és a feladathoz kapcsolódó vizuális önértékelő lap kitöltése

vizuális
önértékelő lap
dátum, név:

Élőkép készítés

tesztölísepen választható képmővészei alkotás alapján

1. Megfigyelés Mennyire alaposan tanulmányoztad a képmővészei alkotást?

A. B. C. D.

2. Tárgyi környezet Sikerült megfigyelni és elegendő kellőket, tárgyakat találnod az élőkép elkészítéséhez?

A. B. C. D.

3. Beállítás Mennyire tudtad a képmővészei alkotás beállítását a modulattalól ábrázolni?

A. B. C. D.

4. Öltözk Sikerült öltözköddel szemléltetni a képmővészei alkotásan látható alakot?

A. B. C. D.

© Pál Zsuzsanna

Élőkép feladat. Pécsi Református Kollégium Gimnázium 9. osztályos tanulójának a munkája, és a feladathoz kapcsolódó vizuális önértékelő lap kitöltése

Élőképek készítése

vizuális
önértékelő lap
dátum, név:

tervezőlegesen választható
képzőművészeti alkotás alapján

1. Megfigyelés Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

A. B. C. D.

2. Tárgyi környezet Sikerült megfigyelni és elemezni a tárgyakat, tárgyakat találsz az élőképek elkészítéséhez?

A. B. C. D.

3. Beállítás Mennyire tudtad a képzőművészeti alkotás beállítását a mozdulatokkal ábrázolni?

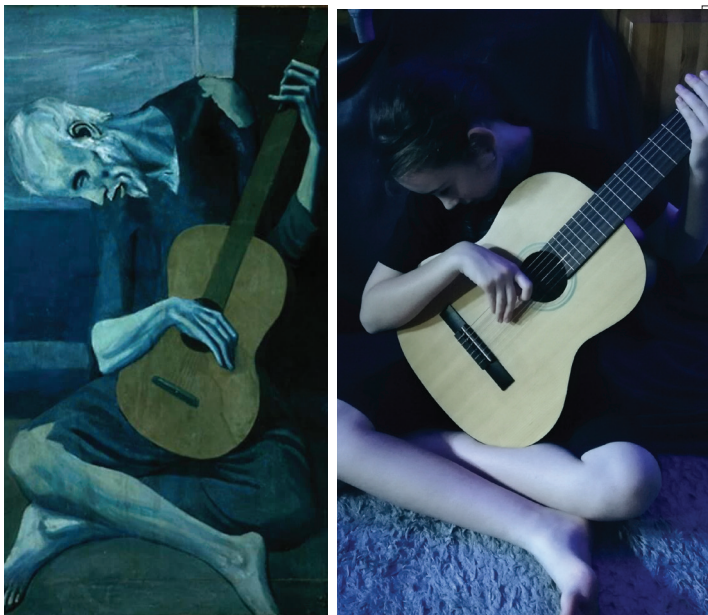
A. B. C. D.

4. Öltözködés Sikerült öltözköddel szemléltetni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

A. B. C. D.

© Pál Zsuzsanna

Élőkép feladat. Pécsi Református Kollégium Gimnázium 9. osztályos tanulójának a munkája, és a feladathoz kapcsolódó vizuális önértékelő lap kitöltése

Élőképek készítése

vizuális
önértékelő lap
dátum, név:

tervezőlegesen választható
képzőművészeti alkotás alapján

1. Megfigyelés Mennyire alaposan tanulmányoztad a képzőművészeti alkotást?

A. B. C. D.

2. Tárgyi környezet Sikerült megfigyelni és elemezni a tárgyakat, tárgyakat találsz az élőképek elkészítéséhez?

A. B. C. D.

3. Beállítás Mennyire tudtad a képzőművészeti alkotás beállítását a mozdulatokkal ábrázolni?

A. B. C. D.

4. Öltözködés Sikerült öltözköddel szemléltetni a képzőművészeti alkotáson látható alakot?

A. B. C. D.

© Pál Zsuzsanna

Élőkép feladat. Pécsi Református Kollégium Gimnázium 9. osztályos tanulójának a munkája, és a feladathoz kapcsolódó vizuális önértékelő lap kitöltése

VII. 3.1. VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAPOK BEMUTATÁSA A MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEM TANÁR SZAKOS HALLGATÓINAK

Vizuális önértékelő lapok bemutatása a Magyar Képzőművészeti Egyetem tanár szakos hallgatóinak

A Magyar Képzőművészeti Egyetem tanárképzésében a hallgatók az értékelés témával foglalkoztak. Ezen belül online órai keretek között megismerkedtek a vizuális önértékelő lapjaikkal. Az óra tematikáját, módszertanát, és a hallgatók visszajelzéseit, valamint a kipróbálás gyakorlati megvalósítását írom le ebben a tanulmányban.

Nyílt reakciók és őszinte meglátások hangzottak el, mely a vizuális kultúra tanárok számára hasznos. A hallgatók nyílt gondolatainak megformálása új síkra helyezi a diskurzust az értékeléssel kapcsolatban. Rávilágít az értékelési téma rendkívüli komplexitására, a vizuális kultúra tanári szerepek bonyolultságára és a konfrontációk összetettségére. A tanár és a diák közötti személyes térben az értékelés közbeni tanári félelem is felszínre kerül. A hallgatókkal történő beszélgetés összefoglalójában ezekről a személyes élményekről olvashatunk. Ennek következtében a saját értékelési metodikánkat is árnyaltabban láthatjuk. Az online felületen történő értékelés problémái is felmerülnek. A szöveg elolvasása révén tudatosodhat a tanárban, hogy a problémával nincs egyedül.

Az órát Simon Tünde, a Magyar Képzőművészeti Egyetem tanára tartotta. Az órán részt vett 10 hallgató. A téma bevezetéseként a hallgatók kis csoportban adtak válaszokat arra, hogy mi támogatja, ill. hátráltatja szerintük a tanári értékelést.

VII. 3.2. HALLGATÓI VISSZAJELZÉSEK, NEHÉZSÉGEK AZ ÉRTÉKELÉSBEN

A negatív visszajelzést nehéz elmondani, az okokat is nehéz megfogalmazni.

Egy kislány szépen rajzolt, összességében jó jegyet kapott, de teljesen más feladatot készített el. Nem volt számára egyértelmű, hogy mi volt a feladat. Ekkor, mi alapján értékeljek? Nem a feladatot készítette el, de nagyon szép rajzot csinált.

A tanár fél, hogy megharagszanak a gyerekek, ha rossz kritikát kapnak. Vannak, ahol azt is értékelni kell, ha két vonalat húz, mert legalább csinál valamit.

A készítés folyamata is fontos. A folyamatos korrektúra segíti a visszajelzést, így könnyebb értékelni.

Nem akarom, hogy úgy érezzék, hogy csak mondom, és nincs alapja az értékelésemnek. De nehezítő körülmény, hogy online nem lehet látni, hogy mekkora a kép, vagy becsillan a képbe a fény, rossz fotózás miatt.

Az online felület egyrésztől nehezíti az értékelést, mert nem látjuk jól a rajzokat és a diákokat sem. A tanárnak hiányzik a diákok reakciója, nem látja a visszajelzéseket. A diákok teste, arca el van fedve, így jobban ki tudják mondani, amit szeretnének, bátrabbnak érzik magukat.

Könnyebben adok visszajelzést, értékelést, ha fizikailag ott van egy kolléga, mert tanárként nem érzem magam annyira védtelennek.
Mi húzzuk meg a határt a dicséretben.

Rosszabb az eredmény, mint amit vártunk, nem azt kapjuk vissza, amit vártunk. Ha ismerem egy diák személyes problémáját, akkor máshogyan jelzek vissza, és máshogyan értékelek. Akadályozza a visszajelzést, ha tudok a diák adott helyzetéről, mert akkor próbálok kompenzálni, és az sem biztos, hogy jó.

Az értékelést nehezíti, ha nem érdekli a diákot a visszajelzés, és a diák teljesen érdektelen.

VII.3.3. A vizuális önértékelő lapjaim bemutatására adott válaszok

Feldolgozási szempontok az önértékelő lapokhoz:

1. Kipróbálás előtt szeretném megtudni, hogy..
2. alkalmazni fogom, mert..
3. Nem szeretném, mert..
4. Attól tartok, hogy..
5. Hasznos eszköz, kipróbálom..
6. Örülök, hogy..
7. Szeretnék többet megtudni..

Hasznos eszköz, kipróbálom, mert aktívabb lehet a diák figyelme, hátha könnyebben megragadnak benne a dolgok.

Alkalmazni fogom később, mert kísérleteznék vele. Sajnálom, hogy túl vagyok már a vizsgatanításon.

Hasznos eszköz és kipróbálom, mert érdekes, hogy a tanulók az értékelőlapokat az óra elején megkapják, értékelik a saját teljesítményüket.

Kipróbálás előtt szeretném megtudni, hogyan használható online, és offline az önértékelő lap.

Attól tartok, hogy nem minden korosztálynál használható az önértékelő lap.

Örülök, hogy az eszköz megismerése segíthet a diákoknak a tudatos munkában.
Örülök, hogy megismertem, de lehetne még sokkal viccesebb és extrémebb is. A tanárnőról is kellene egy értékelőlap, hogy a tanulók belehelyezkedjenek a szerepébe.

Szeretnék többet megtudni, mert jó érzés, hogy egy játékból lehet kiindulni az óra elején.

VII. 3.4. Válaszok a hallgatók felvetéseire

Az értékelőlapok célja, hogy aktívabb legyen a diákok figyelme. Elsősorban a kamasz korosztály számára fontos saját magának az elhelyezése az osztályban, világban, így az önértékelés ebben a folyamatban segítheti őt. A külső világ kimondott és kimondatlan minősítésével szemben, ez az önmagára reflektáló, saját magát fókuszba helyező attitűd megélését támogatja.

Tanári részről a kísérletezésnek az egyik fajtája lehet az önértékelő lapok bevezetése. A hagyományos értékelési sémákat olykor érdemes megváltoztatni, ez színesíti az értékelés feladatának a tartományát, érdekesebbé teszi az órát, és lehetőséget ad a diákok más típusú megismerésére is.

Ha az óra elején adjuk oda az önértékelő lapokat, a diákok, az eddigi tapasztalatok szerint, jobban figyeltek az adott feladat részelemeire is. A szempontokat sokszor a tanári elmondás után nem igazán értik meg. Az önértékelő képi jelei segítik őket a kódolásban.

Online és offline felületen is használható az önértékelő. A lapok A/4-es méretben készültek fekete-fehérben. Így az iskolai tanári nyomtatón könnyen lehet sokszorosítani. Az online oktatás miatt a számítógépes kitöltés és színezés is lehetséges. A diákok, az online elküldött lapokat paint-el tudják kiszínezni. A mobiltelefonok is rendelkeznek rajzeszközökkel, így ott is lehet használni.

Az önértékelő lapok célcsoportja a 12-18 éves diákok. A doktori tanulmányom részeként, kísérletképpen, felnőttekkel is kitöltöttem egy projekt keretében, és ott is működött. Érdekes csapatépítő színezete lett a feladatnak, és a projektvezető hasznos információhoz jutott saját munkájával kapcsolatban is.

Gyakran problémát jelent a vizuális kultúra tanítása során, hogy a tanár nem pontosítja a feladat célját és az elvárásait. A szempontrendszerét nem tudja átadni, mert egy feladat során rendkívül sok mindenre lehet fókuszot helyezni. Ebből adódóan nem mindig világos a diákok számára a feladat lényege, és a feladat elkészítésének felépítése. Az önértékelő egyfajta sorvezető, mely segíti a tanárokat is a feladatok pontosabb kiadásában és az értékelési szempontok megfogalmazásában, már a feladat elején.

Jó felvetés, hogy lehetne még viccesebb... igen, törekszem erre, elsősorban azért, mert fontos, hogy az önértékelés ne a szorongással és megfelelési kényszerrel járó helyzet legyen, hanem oldottabb, fesztelenebb élménnyé váljon. Olyanná, ami az értékelést alkotófolyamattá változtatja.

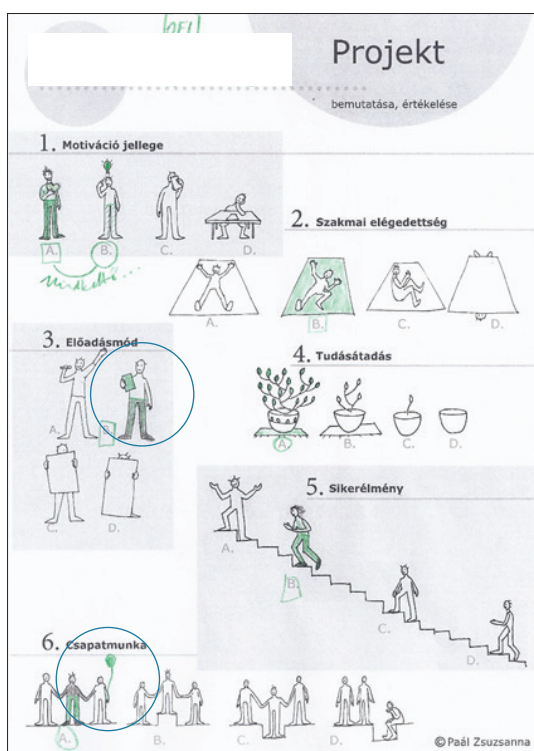
A tanárról készítendő értékelő feladat, ami alapján a diákok bele tudnának helyezkedni a tanár szerepébe nagyszerű ötlet, mely a tanár- diák viszonyt árnyaltabbá teheti.

A játék rendkívül fontos meglátás. Ha egy játékosabb felütéssel kezdjük az órát, melynek tétje is van, prognosztizálhatjuk a diákok nagyobb órai figyelmét a megszokottnál.

VIII. ÉRTÉKELŐLAP, MINT ALKOTÓ FELÜLET

A vizuális önértékelő lapok kitöltése alkalmat ad a tanulóknak, hogy saját alkotói felületnek tekintsék a lapokat. Erre a fekete-fehér figurális háttér nagyszerű lehetőséget ad. Az önértékelés folyamata kiegészül egy alkotó folyamattá, mely személyesebbé teszi az önértékelő lapot. Az alább bemutatott **vizuális önértékelőn, a színezés, és a tanulók kreatív megoldásai által egyéb, fontos ismereteket is megtudhatunk a tanuló viszonyáról a feladattal, és önmagával kapcsolatban.** A példákon keresztül különböző alkotói megoldásokat láthatunk.

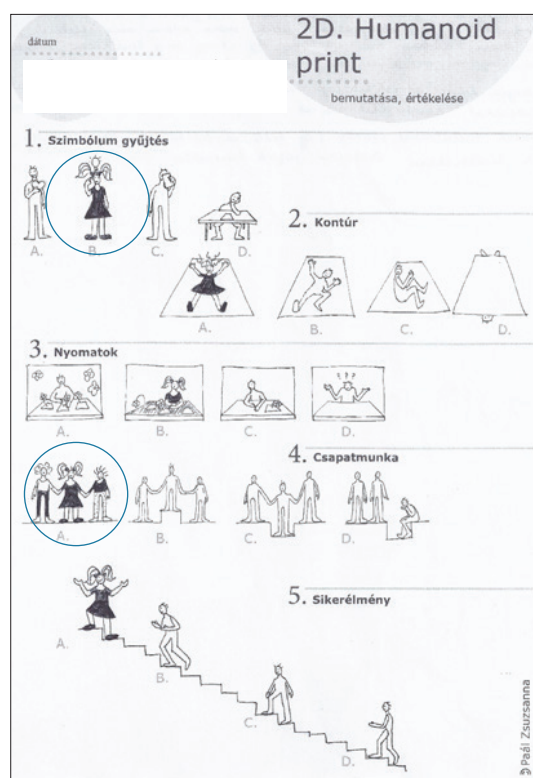
VIII. 1. 1. NEMI IDENTITÁS HANGSÚLYOZÁSA A VIZUÁLIS ÖNÉRTÉKELŐ LAP KITÖLTÉSÉNÉL

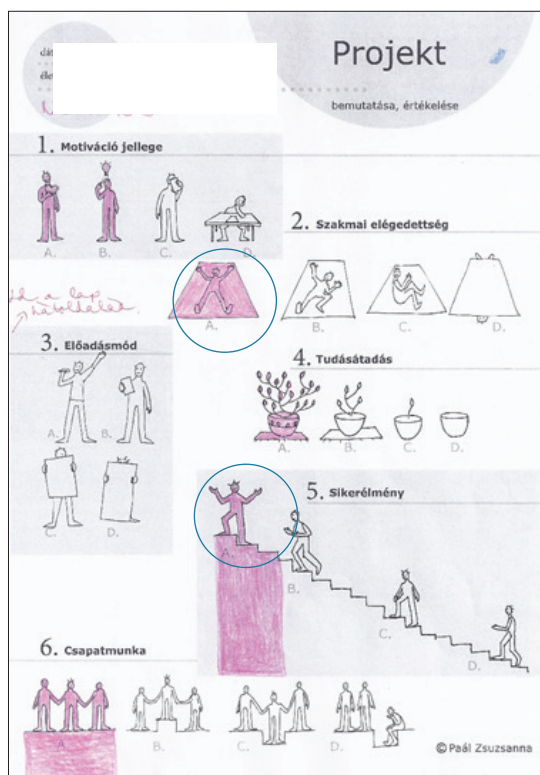
Az önértékelő kitöltője felöltöztette a karaktereket szoknya ruhába. Nagy copfot is rajzolt a karakternek, hogy jobban érzékeltesse, hogy egy lányt látunk a képen. Az eredeti figurák nem testesítenek meg határozottan nemi jelleget, de az önértékelők kitöltésénél, mivel a kitöltés nyomán azonosult a rajzi karakterekkel, fontosnak érezte a felület nemi identitásának is a megjelenítését. A főszereplő karaktert mindig ugyanabba az egybe ruhába öltöztette, míg a vele együtt, egy csapatban dolgozó karaktereket más stílusúnak és hajviseletűnek rajzolta. Azonosította önmagával.

Kitöltött vizuális önértékelő lap.

A betűk bekarikázása mellett, a figurákat zöld színnel emelte ki az önértékelő kitöltője. A figurának nadrágot rajzolt. Ő maga egy férfi. Majd látni fogjuk, a nők gyakran szoknyát rajzoltak a figurának. A csapatjátéknál, az értékelőlap kitöltője az egyik figurához luftballont rajzolt. A rajz egyértelmű, jól követhetőek a jelzései.

VIII. 1.2. ÉRTELMEZHETŐSÉG

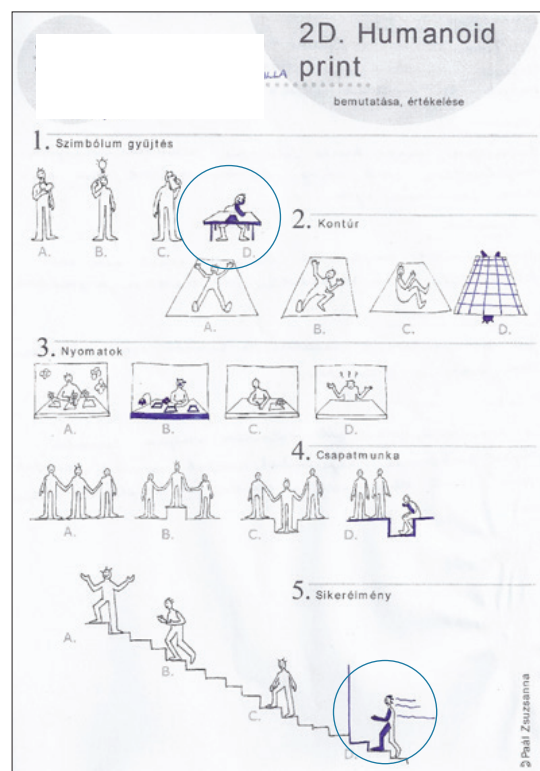

A vizuális önértékelő lapok kitöltésének az egyik legnagyobb előnye, a rubrikás, csak számokkal vagy betűkkel ellátott lapokkal szemben, hogy a vizuális lapokon rögtön látható a kitöltés eredménye. Egyértelműen látja a tanár, hogy a tanuló, saját maga szerint, hogyan készítette el a feladatát.

Kitöltött vizuális önértékelő lap
A tanuló egyértelműen és határozottan jelezte színezéssel, hogy a feladatot, véleménye szerint, hogyan oldotta meg.

Az alábbi lapon is egyértelműen látható a fokozatok bejelölése. A két önértékelő kitöltése között különbséget jelent, hogy felső önértékelőt kitöltő tanuló elégedett saját munkájával, mindenhol a legjobb teljesítményt nyújtónak ítélte magát, míg a jobb oldali lapot kitöltő mindenhol a legkevésbé teljesítő szintet jelölte meg.

Jelölő vonalai vékonyabbak, míg a felső rajzon sokkal nyomatékosabbnak látjuk a kitöltés erejét. A jobb oldali lapon, az 5. pontnál, egy szimbolikus falat emelt

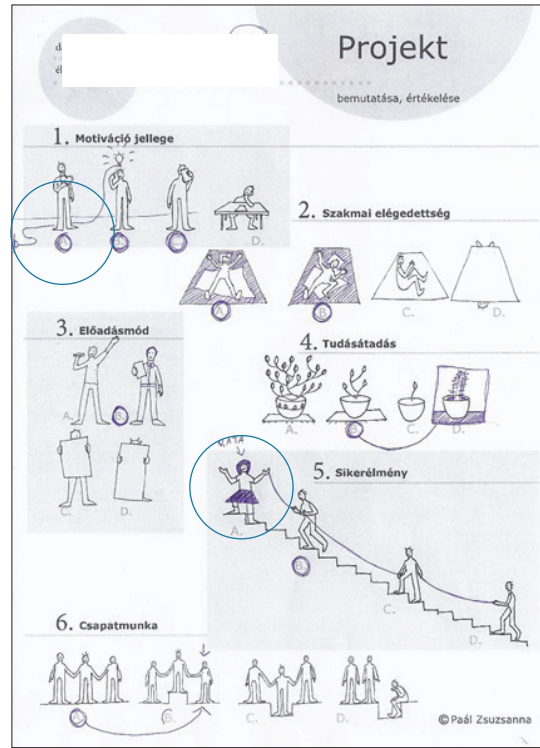
VIII. 1.3. ÉRTELMEZHETŐSÉG

Az értékelő lapokon rajzi kiegészítéseket is találunk, melyek hozzáadnak a feladat elkészítésével kapcsolatos történethez, melyek illusztratív jelleggel jelennek meg.

A *motiváció jellege* képsornál a kitöltő egy konnektort és egy kábelt is rajzolt, ami felgyújtja a lámpát a figura fejénél.

A *sikerélménynél* egy kötelet jelenített meg, egy kollégáját megrajzolva, aki húzza maga után a csapatot. A sikerélményt nem saját önálló munkájának élte meg. Ön magát kevésbé jónak ítélte meg, inkább a projekt vezetőjét (Kata) helyezte maga fölé.

A hozzáadott rajzi kiegészítések a tanár számára rendkívül fontos visszajelzések lehetnek.

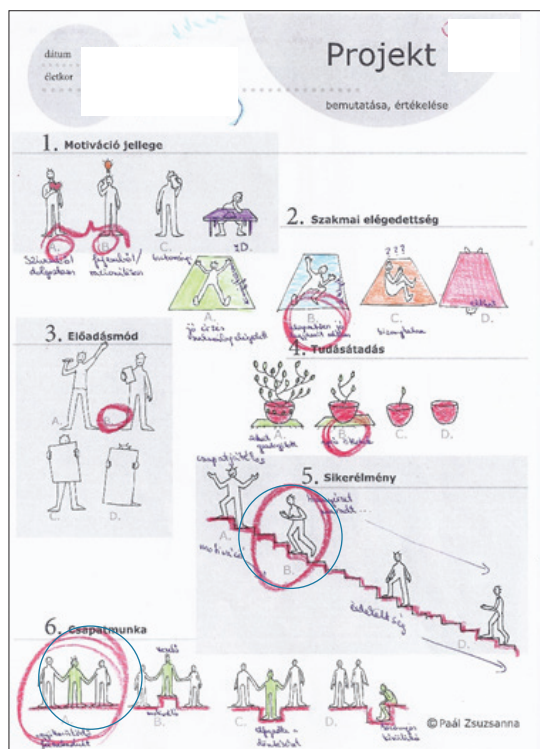

Az önértékelő lapon gazdagon illusztrált jeleneteket láthatunk. Az első pontnál glóriát is rajzolt a megjelölt figura feje fölé. A 2.pontnál, díszes szőnyeget láthatunk, szőnyegrojtokkal. Az 5. pontnál pedig úszkáló halakkal ábrázolt vizet, és az abból kiemelkedő embert. Ez az értékelőlap volt az egyik legötletesebb, kreatívabb hozzáállás. A kitöltőnek arra is voltak ötletei, hogy új kontextusba tegye a karaktereket, helyszíneket változtasson meg. Lépcsőből, medencét, papírból szőnyeget alkotott. A félkör alyomatból esőfelhőt készített. A hozzáadott érték által lesz igazán érdekes az önértékelőlap.

VIII. 1.4. SZÍNEZÉS

Előfordul, hogy a kitöltésre szánt idő túl sok, így a tanulók színezéssel töltik az idejüket. Ez hasznos lehet akkor, ha a közlés ettől még egyértelművé válik, de olykor konkurál a fokozatok egyértelmű jelölésével.

A lapon a szintek jelölése grafit ceruzával történt. A színezés dekoratív intenzitása miatt a fokozatok bejelölése alig látható. A négyes pontnál nem is igazán eldönthető a szint bejelölése.

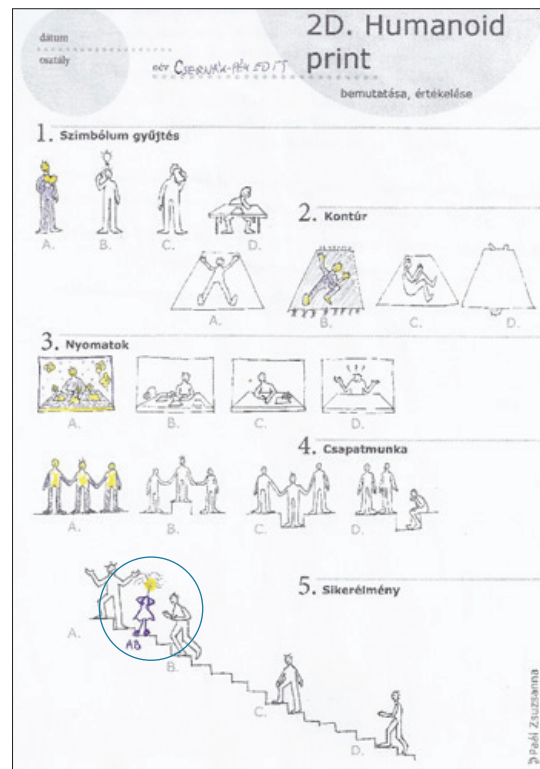
Az értékelőlapon a színezés intenzitásának ellensúlyozására a kitöltő nagy piros köröket rajzolt, hogy a szintek elkülönüljenek.

VIII. 1.5. SZÍNTEK

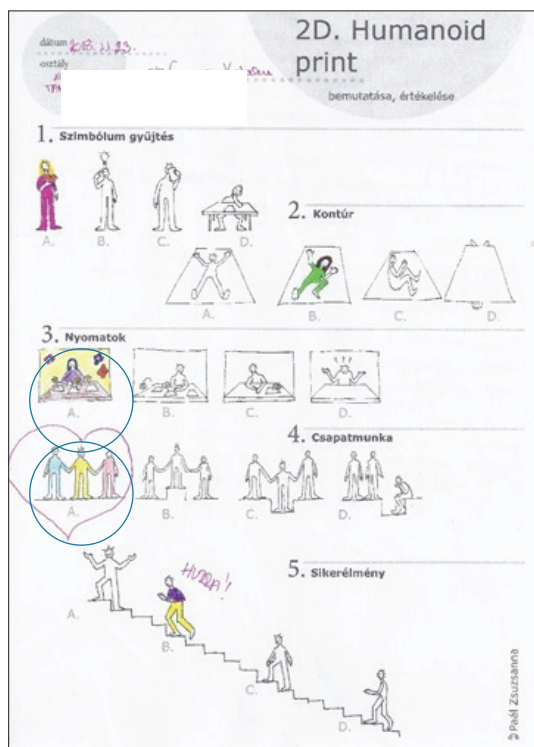
Az önértékelő lapon, az 5. szintnél látható, hogy kitöltője egy szoknyás, hosszú hajú figurát rajzolt, az eredeti szinteket megjelenítő figurák közé.

A tanuló, elmondása szerint a legfelső lépcsőfokot jelesnek érzékelte, míg az alatta lévő jó osztályzatnak. Saját munkáját négyötödre értékelte. Az eredeti rajz kiegészítése nagyon ötletes és egyedi.

Egy új szint megalkotásával igen kreatív lett az önértékelő lapja.

VIII. 1.6. ÉRZELMEK KIFEJEZÉSE

Az önértékelő lap kitöltője a 3. pontnál, a nyomatok témánál kiszínezte a virágokat a rajzon. A csapatmunkánál pedig egy szívbe keretezte a csapatot ábrázoló rajzot. A sikerélmény pontnál pedig HURRÁ! kiáltással üdvözölte az előrehaladás lépcsőfokait.

A feladat során megélt érzelmeit néhány jellel ábrázolta. **Jó visszajelzés a tanárnak, hogy a feladat elkészítése a tanuló számára örömet okozott.**

IX. A KUTATÁSFEJLESZTÉS AKTUALITÁSA ÉS ÚJDONSÁGA

Önértékelés, kreativitásfejlesztés, reflexivitás, eszközfejlesztés, vizuális művészeti nevelés területén.

A vizuális tananyag átadását segítő vizuális önértékelő eszköz fejlesztése, és az ezt bemutató tanulmány, mely vizuális művészeti képzésben tanító művész-tanárok számára bemutatja az önértékelő eszköz használatát, lehetőségeit.

A vizuális önértékelő lapok használatával feltételezésem szerint a diákok, felelős gondolkodásban, önismeretben és kreativitásukban is fejlődnek majd.

Az új értékelési módszerem alkalmas lesz:

- a tanulói hatékonyság növelésére vizuális feladatok megoldásában
- a tanulói önértékelés fejlesztésére, amely más tárgyakban, illetve élethelyzetekben is jól alkalmazható
- a tanár értékelő munkájának pontosabbá és hatékonyabbá tételére
- a tanár képességfejlesztő munkájának hatékonyabbá tételére

Céлом a vizuális képzésben, fejlesztő értékelésben alkalmazható vizuális önértékelő, fejlesztő eszköz (lapok) létrehozása.

Az önértékelő lapok bevezetésének elsődleges célja a vizuális képzésben tanulók számára **az alkotó folyamatok megértése, az új ismeretek feldolgozása, reflektivitás elősegítése, és az összefüggések alapján saját művészeti gyakorlatuk javítása.** Az értékelő lapok esetében a fókusz nem a minősítésen van, hanem az alkotó folyamat feltárásán, megértésén.

A vizuális művészeti képzésben alkalmazható vizuális önértékelő eszköz fejlesztése a reflexivitás, önértékelés, kreativitás hatékonyságának növelésének érdekében, valamint a feladat folyamatának átfogóbb megértésében történik.

Két hallgatói véleménnyel illusztrálom, mely a vizuális önértékelő lapok kitöltése után született. Az ELTE-TÓK tanító, 4. évfolyamos hallgatóival készült beszélgetés 2018 novemberében készült: „Az értékelőlap sokat segített, hogy megismerjem magam, hogyan vettem részt ebben a munkában.” „Nagyon tetszik az értékelő lap. Segített újra felidézni a feladatokat, érzéseket, lehetőségeket, amiket a munka közben is éreztem. Szerintem ezzel tudatosodott igazán. Így biztosan fel tudom majd idézni a későbbiekben. Biztosan fogok használni majd ilyet.”

Az értékelést nemcsak a tanár, hanem a diák is elvégezheti egyedül, vagy a társaival. A diák által végzett önértékelés előnye, hogy az értékelő eszköz egyben az oktatás eszközévé is válik, mert fejleszti az önszabályozó tanulás és a metakogníció képességeit.

X. IRODALOMJEGYZÉK

- Andrea Kárpáti & Zsuzsanna Paál <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1051144X.2022.2132618?needAccess=true>
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1051144X.2022.2132618>
- Babály, B., Kárpáti, A. (2016). The impact of creative construction tasks on visuospatial information processing and problem solving. *Acta Politechnica Hungarica*, 13(7), 159-180 http://uni-obuda.hu/journal/Babaly_Karpati_71.pdf
- Babály Bernadett, Kárpáti Andrea, Simon Tünde. *A vizuális képességrendszer elemeinek értékelése: térszemlélet és képi kommunikáció*. Online diagnosztikus mérések az iskola kezdő szakaszában. Szeged
- Balázs Barbara, Bubik Veronika, Hadabás Gitta, hegyi Béla, Kárpáti Andrea, Király Andrea, Péntek Csilla, Váradi Judit, Zsupponits Anett (2013) *Vizualizáció a tudománykommunikációban*. Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
- Báthory Zoltán: i. m.; Golnhofer Erzsébet: *A pedagógiai értékelés*. In Falus Iván (szerk.): *Didaktika*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1998.
- Balázs Barbara, Bubik Veronika, Hadabás Gitta, Hegyi Béla, Kárpáti Andrea, Király Andrea, Péntek Csilla, Váradi Judit, Zsupponits Anett (2013). *Vizualizáció a tudománykommunikációban*, Eötvös Loránd Tudományegyetem <https://ttk.elte.hu/dstore/document/902/book.pdf>
- Bereczki, E. & Kárpáti, A. (2018): *Teachers' beliefs about creativity and its nurture: a systematic review of the recent research literature*. *Educational Research Review*. Vol. 23, February 2018, 25-56.
- Bodóczy István: *A projekt módszer értékelési problémái a vizuális nevelésben*. In MTA I. Neveléstudományi Konferencia Tartalmi összefoglalója. Budapest, 2001,
- Bodóczy István *Kis könyv a vizuális művészeti nevelésről*
- Bodóczy István (2000): *Az értékelés problémái a vizuális nevelésben*. *Iskolakultúra*. 6-7. 15-25.
- Bodóczy István (2009). *Áthallások-Transzdiszciplináris vizuális nevelés*. Iránypont. Különszám. Moholy-Nagy Művészeti Egyetem
- Bíró Ildikó *A vizuális kommunikáció tudáselemei, alkotói részképességeinek fejlesztése és értékelése Magyar Pedagógia* 119. évf. 4. szám 329-355, 2019 http://www.magyarpedagogia.hu/document/Biro_MPed20194.pdf
- Brassói Sándor *A fejlesztő értékelés: az iskolai tanulás minőségének javítása*, Új pedagógiai Szemle, 2005, 7-8
- Csíkos, Cs. & Kárpáti, A. (2018). *Connections between spatial ability and visual imagery preferences*. *Acta Politechnica Hungarica*, 15(7), 71-90. http://www.uni-obuda.hu/journal/Csikos_Karpati_86.pdf Journal Impact Factor, 2018: 0,745
- Dr. Bredács Alice Mária (2013) *A hagyományos és az IKT-vel támogatott mérés és értékelés a szakképzésben*, BME Tanárképző központ
- Ernst, Wagner (2016): *A közös európai vizuális műveltség referenciakeret szerkezete, tartalma és jelentősége más művészetpedagógiai területek számára*. https://mersz.hu/dokumentum/matud__220
- Földvári Melinda (2013). *Vizualizáció a tudománykommunikációban*, 3., 145., 169., 210., 241.p.,
- Groenendijk, T. - Haanstra, F. - Kárpáti A. (in print): *New Tool for Developmental Assessment Based on the Common European Framework of Reference for Visual Literacy – an international usability study*. *International Journal of Art and Design Education (IJADE)* 14 (3):353-378

- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária – Serfőző Mónika: *Fekete pedagógia. Értékelés az iskolában*. Argumentum Kiadó, Budapest, 2006.
- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária: *Osztályozás? Szöveges értékelés! Modern pedagógia a gyakorlatban*. Dinasztia Kiadó, Budapest, 2004.
- Holt, John (1992): *Iskolai kudarcok*, Gondolat
- Kapitány Ágnes - Kapitány Gábor (2010). *Ikonikus fordulat vagy valami más? Kultúra és közösség* IV. folyam. I. évfolyam /II. szám
- Kárpáti Andrea, Pataky Gabriella (2016). A Közös Európai Vizuális Műveltség Referenciakeret. *Neveléstudomány*, 2016(1), 6-21. <http://nevelstudomany.elte.hu/index.php/2016/04/a-kozos-europai-vizualis-muveltseg-referenciakeret/>
- Kárpáti Andrea (1998). *A művészeti projekt, mint vizsgamódszer*. In: hegedűs Gábor (szerk.). Kecskeméti Tanítóképző Főiskola, Kecskemét. 68-80
- Kárpáti Andrea (2009). *Kommunikáció, technika, kreativitás: egy komplex mérőeszköz a vizuális képességek értékelésére*. Új Pedagógiai Szemle, 59.5-6.sz., 40-59
- Kárpáti Andrea (2017, szerk.) *Művészetpedagógia – a Magyar Tudomány különszáma*.
- Kárpáti Andrea és Gaul-Ács Ágnes (2019). *A vizuális tehetség*. In: *Tehetség kézikönyv. Géniusz könyvek 22*. Budapest Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége
- Kárpáti, A. (2018). *Research on visual art education in Eastern and Central Europe – comments on MONAES findings*. In: Ijden, Teunis, Bolden, Ben & Wagner, Ernst (Eds.) *International Yearbook for research in Art Education*, Vol. 5. Münster, New York: Waxmann, 341-348.
- Kárpáti Andrea (2019). *A gyermekrajztól a fiatalok vizuális nyelvégig: fejlődés, fejlesztés, értékelés*. Budapest: Akadémiai Kiadó. DOI: 10.1556/9789634543626 ISBN: 978 963 454 362 6: <https://mersz.hu/karpati-a-gyermekrajztol-a-fiatalok-vizualis-nyelveig>
- Kárpáti Andrea (2019). *Vizuális kommunikáció az oktatásban* Mindenki iskolája, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest
- Kárpáti, Andrea & Schönau, Diederik (2019). *The Common European Framework of Reference: The bigger picture*. *International Journal of Education through Art*, 15(1), 3-14. https://doi.org/10.1386/eta.15.1.3_2
- Kárpáti Andrea: *Mérni a mérhetetlent. Teljesítményértékelés a vizuális nevelésben*. Iskolakultúra, 2008. 8. sz. 95–106. www.epa.oszk.hu/00000/00011/00073/pdf/tan2003-8.pdf
- Kárpáti Andrea (1998). *Vizuális nevelés: vizsga és projektmódszer*. Calibra Kiadó, Budapest.
- Kárpáti Andrea és Gyebnár Viktória (1996). *A vizuális képességek és a személyiség*. ELTE Neveléstudományi Tanszék, Budapest.
- Kárpáti Andrea, Molnár E.K. és Csapó B. (2002). *A tesztekkel mérhető tudás a humán tárgyakban*. In: csapó benő (szerk.). *Az iskolai műveltség*. Osiris, Budapest. 65-90.
- Kárpáti Andrea és Gaul Emil (1998). *A tervezőképeség értékelése projekt módszerrel 12-16 éves tanulók körében*. In: Báthory Zoltán (szerk.). *Közoktatás – kutatás 119-1997*. Művelődési és Közoktatási minisztérium, Budapest. 321-349
- Kárpáti Andrea (2005). *Kamaszok vizuális nyelve*. Akadémiai kiadó, Budapest
- Kárpáti Andrea és Gaul Emil (2011). *A vizuális képességrendszer: tartalom, fejlődés, értékelés* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Knausz Imre (2005) *A tanulók értékelése*. In *Intézményvezetés és közoktatási értékelés*. Okker Kiadó, Budapest
- Knausz Imre: *A tanulók értékelése*. In *Intézményvezetés és közoktatási értékelés*. Okker Kiadó, Budapest, 2005.
- Maczó Péter (2010). *Az infodesignről*. Budapest, Sclar Kiadó
- Mira Kallio-Tavin (2014). *Yuoth Visual Culture Practices and Their Relevance for Art Education in Finland*.

- Mérés és értékelés a vizuális kultúra tanításában, konferencia szakanyagok (2015). Szerk: Dr. Sándor Zsuzsa, in: Prof. dr. Kárpáti Andrea: Az Európai Vizuális Műveltség referenciakeret és ennek alkalmazása a gyermekrajz-fejlődés vizsgálatokban,
- Simon Tünde: Vizuális kommunikációs tananyagok értelmezése és értékelési lehetőségei Józsáné Éltető Katalin: Fejlesztő értékelés-minősítő értékelés nélkül, Bárány Attila: Hátrányos helyzetű alsó tagozatos tanulók integrált környezetben megvalósuló mérése és értékelése a vizuális kultúra tanításában, Líceum Kiadó
- Golnhofer Erzsébet (2011). A fejlesztő értékelés és a személyre szabott pedagógia, Dobbantó program, tematikus füzetek, Fejlesztő, támogató értékelés – de hogyan?
- Harsányi Dávid és Szántó Szilvia (2018). Mérhető a kreativitás? Vezetéstudomány, Budapest Management Review, XLIX. évf.01 szám
- Hornyik Sándor (2007) A képi fordulat és a kritikai ikonológia Balkon.art 2007. 11. 12 http://balkon.art/1998-2007/2007/2007_11_12/02hornyk.html
- Paál Zsuzsanna és Styrna Katalin (2021). Vizuális önértékelő lapok. Az önreflexivitás alkalmazásának előnyei és bemutatása konkrét feladatokon keresztül. Vizuális Kultúra, 2021.1/4 http://vizualiskulturaujsag.hu/wp-content/uploads/2021/07/5.%20Paa%CC%81l-Styrna.pdf?fbclid=IwAR1ou0HV4xnw4fACuFkvrzdLLtGTFAJc6gMA5b_WiXwo27SQFtseDpufjI
- Paál Zsuzsanna (2018). 2D Humanoid print-egy projekt képei. Új Pedagógiai Szemle 2018/9-10 <https://folyoiratok.oh.gov.hu/uj-pedagogiai-szemle/2d-humanoid-print-egy-projekt-kepei>
- Paál Zsuzsanna: Vizuális önértékelő lapok Művészetpedagógiai Konferencia – ELTE Workshop for Arts Education 2021 tanulmánykötet. Konferencia alcíme: ÉLNI A KULTÚRÁT! – JÁTÉK, MŰVÉSZETPEDAGÓGIA ÉS TUDOMÁNY – fókuszban: játék és gyermekkultúra 173. oldal <http://mpk.elte.hu/download/0708ABSZTRAKTKOTET2021MPK-EWAEv6.pdf>
- Pataky Gabriella A portfólió a vizuális nevelésben Értékelési alternatíva az alsó fokú oktatási-nevelési intézmények pedagógusainak képzésében, Új Pedagógiai Szemle, 2009
- Purcell, A T and Gero, J. S (1998). Drawings and the design process. Design Studies, 19 (1998), 389-430.
- Réthy Endréné: A különböző tanári teljesítmény visszajelzések hatása a tanulók személyiségfejlődésére és tanulmányi teljesítményére https://mek.oszk.hu/04600/04669/html/balogh_pedpszichoo36/balogh_pedpszichoo36.html
- Simon Tünde és Kárpáti Andrea (2013). A vizuális kommunikáció összetevői és online mérése 10-12 éves korban. In: Kis-Tóth Lajos szerk.: Változó életformák, régi és új tanulási környezetek. Új kutatások a neveléstudományokban sorozat, 2013. Eger, Lyceum Kiadó, 253-267.
- Simon Tünde (2015). A vizuális kommunikáció képességcsoportjának értelmezése és fejlődése 10-12 éves korban Iskolakultúra, 25. évfolyam, 2015/2.szám <http://real.mtak.hu/34852/1/03.pdf>
- Tószegi Zsuzsanna (1994) A képi információ. Országos Széchenyi Könyvtár füzetek, Budapest
- William John Thomas, Mitchell (1994). The pictorial turn. In: U.ö.: Picture Theory. Essays on Verbal and Visual Representaion. University of Chicago Press,11-35
- William John Thomas Mitchell (1994). The pictorial turn. In: U.ö.: Picture Theory. Essays on Verbal and Visual Representation. University of Chicago Press,11-35

XI. SZAKMAI ÖNÉLETRAJZ

Paál Zsuzsanna

PaalArt grafikai design

Grafikai tervezőművész

Egyedi fal és tapétagrafika, lakástextil illusztráció, minta tervezés textilre. Látvány-, interiőr tervek.

1997-

PaalArt

Grafikai tervezőművész, könyvillusztrátor, könyvtervező

Borító design, tipográfia, grafika, illusztráció, könyvtervezés, könyvszerkesztés (photoshop, indesign, illustrator)

2019-2020

Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet/Oktatási Hivatal, Digitális szerkesztőség, Vizuális kultúra tantárgy

Tananyagíró/fejlesztő

Tematika kialakítása, művészettörténeti vonatkozások/képi asszociációk összekapcsolása, képzőművészeti fogalmak tisztázása, tanóra felépítése, kultúrtörténeti vonatkozások aktualizálása, okos-feladatok készítése, alkotó feladatok írása, képi illusztrációk válogatása, szerkesztés, szövegírás

2010-2019

Számalk-Szalézi Szakgimnázium

Művésztanár/Dekoratór szak vezető

Projektfeladatok, design thinking. Látvány utáni térábrázolás, ember és tér kapcsolata, kreatív tervezés, rajztechnikák, kreatív ábrázolási gyakorlat, stílustan, szakelmélet, művészettörténet tantárgyak tanítása

2006-2010

Novus Művészeti Iskola

Művésztanár/Animáció szak vezető

Storyboard tervezés, karakter design, háttér tervezés tanítása

2005-2010

Magyar Rajzfilm Kft.

Animációs film rendező

Szinopszis, forgatókönyv írás, storyboard készítés, háttér/figura tervezés, kulcsrajzok

1999

Centrum Wiskunde & Informatica, Amsterdam

2D arcanimáció tervező

Arckarakter-tervezés, arcanimációs, számítógépes program fejlesztésében részvétel

Tanulmány/Képzés

2019-

Magyar Képzőművészeti Egyetem, DLA egyéni fokozatszerzés

2017-2019

ELTE Neveléstudományi Doktori Iskola, Szaktárgyi pedagógiák

2016-2017

Szalézi Pedagógus Képzés

2013-2014

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem, Művészettel Nevelés Pedagógiai Képzés

1999

Media-Gn. Academy Minerva, Computer animáció, Groningen, Hollandia

1995-1997

Magyar Iparművészeti Egyetem, MOME, Vizuális Kommunikáció, Mesterképző, Mesterdiploma

1996

Edinburgh College of Art, Skócia, Bábanimáció

1991-1995

Magyar Iparművészeti Egyetem, Grafika/animáció szak, Diploma

Tagság

2015-2017

Magyar Művészkönyvalkotók Társasága

2008-2013

Gropius Színházi Műhely

2009-

Magyar Filmművészek Szövetsége, Animáció Szakosztály

2004-

Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, MKISZ

1997-

Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete, MAOE

1997-2007

Fiatalkorú Iparművészek Stúdiója Egyesület, FISE

Könyv

2019

Paál Zsuzsanna: Liliomok kertje, Kossuth Kiadó

2016

Falu Tamás: Papírkosár (Összegyűjtött versek), Ócsa város Önkormányzat Kiadása

2015

Benedek Elek: A tizenhárom hattyú, Kossuth Kiadó

2011

Paál Zsuzsanna: Négy évszak inspirációk (Részletek Márai Sándor azonos című művéből), Kossuth Kiadó

2004

Nemes Nagy Ágnes: Egy ezüstnyárfát adj nekem (Magánkiadás)

2002

Turczi István: Venus Vulivaga (Játék és passió), Masszi Kiadó

Konferencia/Előadó

- 2021 Vizuális önértékelő lapok – játék és önreflexió, 4. Művészetpedagógiai Konferencia ELTE-TÓK Workshop for Arts Education 2021. Budapest
- 4. Művészetpedagógiai Konferencia–Paál Zsuzsanna-Vizuális Önértékelő Lapok
- 2020 Liliomok ábrázolása a képzőművészetben, 16. Európai Dísnövény és Kertművészeti Napok és Konferencia, Károlyi Kastély, Fehérvárcsurgó
- 2019 Vizuális értékelőlapok a vizuális pedagógiában; Változások a pedagógiában – a pedagógia változása, Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Vitéz János Tanárképző Központ, Esztergom
- Paál Zsuzsanna-Vizuális értékelőlapok alkalmazása- PDF
- Vizuális értékelő lapok, III. Művészetpedagógiai Konferencia, Budapest
- 2019 Művészetpedagógiai konferencia
- Értékelés a Művészetpedagógiában, Pedagógiai Értékelési Konferencia, Szeged
http://acta.bibl.u-szeged.hu/66222/1/pek_2019_053.pdf
- 2019 PÉK, Vizuális értékelőlapok, Paál Zsuzsanna
- 2018 Interdisciplinary visual art project – European InSEA congress 2018; Espoo (Finnország)
- 2D Humanoid print, II. Művészetpedagógiai Konferencia, Budapest
- 2018 2D. Humanoid print Paál Zsuzsanna Konferencia
- 2017 Mintázatok, I. Művészetpedagógiai konferencia, Budapest
- 2016 Innovatív pedagógia, jó gyakorlatok, Számalk-Szalézi Szakgimnázium

Animációs film

- 2010 Séta
- 2008 Hold
- 2006 Utolsó fénykép
- 2005 Úton
- 1995-1998
- Kutyaember és a hajója, computer animáció
- Paróka Madarak, papírkivágásos animáció
- Hová tűntél Teofil? cell animáció

Képzőművészeti kiállítás/Egyéni

- 2022 Hypnagógia Tervezői stand, S/ALON Budapest Lakástrend Kiállítás
- 2008 Három medence, Klebelsberg Kunó Művészeti Központ, Budapest
- 2007 Festészeti kiállítás, Duna Televízió Székháza
- 2007 Párhuzamos történetek, Istenhegyi Galéria, Volksbank Zrt., Budapest
- 2005 Festészeti kiállítás, Scheffer Galéria, Budapest
- 2004 Imázászlók, Átrium Galéria, Antenna Hungária Székház, Budapest
- 2002 Gépek éneke, Ernst Múzeum, Dorottya Galéria, Budapest
- Alsóváros, Pécsi Galéria, Pécs
- 2001 Gépek hallgatása, Kuny Domonkos Múzeum, Tata
- 2000Éji zene, Fiatal Iparművészek Stúdiója, Budapest
- 1999 Paróka madarak, Animációs Filmfesztivál, Kecskemét
- Árnyékszóna, Művelődési Ház, Balatonlelle
- Batatic-Acrobatic, Academy Minerva, Groningen
- 1998 Bútorok bevonulása, Óbudai Társaskör Galéria, Budapest
- Pavilonkettő csoport, Vigadó Galéria, Budapest
- Enteriőr, Budapest Galéria Lajos utca Kiállítóháza, Budapest
- Animációs film kiállítás, Újlipótvárosi Galéria, Budapest

Díjak, elismerések

2008 Önkormányzati Minisztérium Különdíj, Nő Képző – és Iparművészek Országos Tárlata
2004 Szép Magyar Könyv Verseny díj
2001 Magyar Alkotóművészek Országos Szövetsége alkotó díj
2000 Fiatal Iparművészek Stúdiója ösztöndíj
1998 Zsennyéért Alapítvány ösztöndíj
1996 Rubik ösztöndíj
1993 Köztársasági ösztöndíj

Képzőművészeti kiállítás/Csoportos

2015 Harmónia, MAOE, Művészeti Malom, Szentendre
Hommage á Landerer@Heckenast, Széphárom Közösségi tér, Budapest
2013 Négy elem, MAOE, Művészeti Malom, Szentendre
2011 Az animáció mesterei, Filmek és rajzok, Nógrádi Történeti Múzeum, Salgótarján
2010 A művészet zászlói, Nemzeti Táncszínház Galéria
I. Balatoni Festészeti Biennále, Balatoni Múzeum, Keszthely
2008 BoH Art kiállítás, Bolzano
Érték, Művészet, Mecenatúra, Kogart ház, Budapest
Víz emlékezete, Balaton Kongresszusi Központ, Keszthely
Újbuda Galéria, Budapest
2007 Érzéki valóság, Zikkurat Galéria, Budapest
Klostergalerie, Zehdenick
2006 Festészet Napja, Wax kiállítóház, Budapest
II. Textilművészeti Triennálé, Szombathely
Articum II. Nemzetközi Képzőművészeti Biennálé, Szolnok
2005 III. Könyv – Tárgy Biennálé, Ráday kastély, Pécel
Hofkabinett Gallery, Linz
2004 Articum I. Nemzetközi Képzőművészeti Biennálé, Szolnok
MIKISZ, Festő szakosztály kiállítása, Millenium Szalon, Budapest
2003 Zászlók, Városi Képtár, Nyíregyháza
Nemzetközi Textilművészeti Triennálé, Szombathely
2002 MAOE kiállítás, Olof Palme Ház, Budapest
2001 Élmény és Eszmény, Királyi Kastély, Gödöllő
Animációs Képzőművészeti Kiállítás, Millenáris, Budapest
2000 Ezredvég hangulat, FISE kiállítás, Vigadó Galéria
I. Vízisobrászati kiállítás, Székesfehérvár
1999 FISE kiállítás, Cifrapalota, Kecskemét
FISE kiállítás, Magyar Intézet, Helsinki, Kuopio
Az olvasás körül, Magyar Intézet, Berlin
1998 Álom, FISE kiállítás, Vigadó Galéria, Budapest

Irodalomjegyzék

- 2022 Assessment of visual sub-competencies through Visual Rubrics: case studies based on the Common European Framework of Reference of Visual Competencies (CEFR-VC)
Andrea Kárpáti & Zsuzsanna Paál
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/1051144X.2022.2132618?needAccess=true>
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1051144X.2022.2132618>
- 2021 Paál Zsuzsanna: Vizuális önértékelő lapok
Művészetpedagógiai Konferencia – ELTE Workshop for Arts Education 2021 tanulmánykötet.
Konferencia alcíme: ÉLNI A KULTÚRÁT! – JÁTÉK, MŰVÉSZETPEDAGÓGIA ÉS TUDOMÁNY – fókuszban: játék és gyermekkultúra 173. oldal
<http://mpk.elte.hu/download/0708ABSZTRAKTKOTET2021MPK-EWAEv6.pdf>
- Paál Zsuzsanna: Vizuális önértékelő lapok,
Az önreflektivitás alkalmazásának előnyei és bemutatása konkrét példákon keresztül.
Társszerző: Styrna Katalin, Vizuális Kultúra 2021/4
<http://vizualiskulturausag.hu/lapszamok/>
<http://vizualiskulturausag.hu/wp-content/uploads/2021/07/5.%20Paa%CC%81l-Styrna.pdf>
- Octogon Deco Interjú.
Tapéták, amikben a grafikai ábrázolás technikai háttere párosul az emberek iránti nyitottsággal
Így készülnek Paál Zsuzsanna tervezőművész egyedi tapétagrafikái
<https://www.octogon.hu/design/egyedi-tapetak-amikben-a-grafikai-abrazolas-technikai-hattere-parosul-az-emberek-iranti-nyitottsagga/>
- Egyedi tapéta tervezése falra, tapétaajtóra Éptár https://www.eptar.hu/hirlevel/eptar_hir_gil_trade_08
- 2019 Paál Zsuzsanna: Új kvalitatív értékelési módszer a vizuális nevelésben, Új pedagógiai Szemle, 2018/11-12
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/szerzok/paal-zsuzsanna>
- 2018 Paál Zsuzsanna: 2D Humanoid Print – egy projekt képei és leírása, Pedagógiai Jelenetek, Új Pedagógiai Szemle, 2018/9-10
<https://folyoiratok.oh.gov.hu/szerzok/paal-zsuzsanna>
- Winkler Márta: Gondolatok a táborozásról, Paál Zsuzsanna interjúja, Látószög, Új Pedagógiai Szemle, 2018/7-8
https://folyoiratok.oh.gov.hu/sites/default/files/journals/upsz_2018_7_8_beliv_online_o.pdf
- 2009 Varga Klára: Geg, karikatúra, metafizika, Magyar Nemzet, 2009. 06. 20.
- Sztakó Balázs: Művészetek találkozója Máraival, Népszava, 2009. 02. 28.
- 2008 Kal Pintér Mihály: Megelevenedő terek a galériákban, Budapest 7nap, 2008. 04. 10.
- 2007 Parádi Judit: Mosolygó Mona Lisa, avagy ön-arc-fény-film-kép, Új Művészet 2007/9
- 2004 Üzenetszalagok a szélben, Új Buda, 2004. 11. 24.
- Báthori Csaba: Szövetségben a fákkal, Magyar Narancs, 2004. 02. 19.
- 2002 P. Szabó Ernő: Vissza az aranykorba, Magyar Nemzet, 2002. 10. 01.
- 2001 Palásti Péter: Vízizene, Komárom-Esztergom megyei 24 óra, 2001. 06. 30.
- Magyar Kortárs Művészeti Lexikon
- 2000 Feledy Balázs: Lélekhajók, katalógus
- M. Tóth Éva: A teremtés gesztusai, katalógus
- Szabó Ernő: Kis éji vízi zene, Magyar Nemzet, 2000. 11. 17.
- Rumpler György: Fekete díszlet éji zenéhez, Népszabadság, 2000. 11. 06.
- 1999 Schäffer Erzsébet: Titkok fogságában, Nők Lapja, 1999/31
- Galériáról Galériára, Műértő, 1999/6
- 1998 Szerényi Gábor: A mumus mélabúja, Népszava, 1998. 07. 25.
- Pavilonkettő Csoport, Sarokház, Újlipótvárosi Klub – Galéria lapja, 1998/2
- 1996Reuss Gabriella: E századi barokk, Magyar Narancs, 1996. 12. 12.

